

MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

Tarihî, Çağdaş ve Gerçekçi Açidan Araştırma ve Yayın Organıdır

ISSN 1301-2762

4. Büyük Üstad Mesajı Sahir Talât AKEV
7. Message From the Grand Master Sahir Talât AKEV
9. Atatürk ve Ulusçuluk Asım AKIN
14. Masonlukta Yaşayan Ritler Abdurrahman ERGİNSOY
20. Operatif Masonluktan Spekülatif
Masonluğa Geçiş Nefes SİRMAN
23. Ritlerin Oluşumları ve Spekülatif
Masonlukta Yeri Hazer AKIN
39. Dante Alighieri ve
Tannisi Komedyası Üner BIRKAN
57. Nedir Bu Felsefe? Balar İREN
67. Masonlukta Hürriyet İlmali Namık OMAĞ
71. Başlamak Raşid TEMEL
76. Loca Hizmetleri, Önemi, Sonucu Şinasi AFACAN
93. Localardan Haberler Mimar SİNAN
112. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.

İnancınız sağlamsa, mutlaka başarılırsınız.

Şâni Yüce Kur'an, S.III.139

Kapak Kompozisyonu : ŞİNASİ BARUTÇU
Y E N İ L İ K B A S İ M E V İ
Tel. 243 55 72 - 245 32 48 ☆ İSTANBUL - 2000

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
tarihî, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz sahibi : **Sahir Talât AKEV**

Yazı İşlerini fiilen idare eden : **Osman S. ALTINAY**

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR.

ISSN 1301-2762

SAYI : 115 Nuruşiya Sokağı 25, 80050 – Beyoğlu Tel : 0 212 251 26 50 NİSAN 2000

4. **Büyük Üstad Mesajı** **Sahir Talât AKEV**
7. **Message From the Grand Master** **Sahir Talât AKEV**
9. **Atatürk ve Ulusçuluk**.....**Asım AKİN**
14. **Masonlukta Yaşayan Ritler**.....**Abdurrahman ERGİNSOY**
20. **Operatif Masonluktan Spekülatif
Masonluğa Geçiş****Neşet SİRMAN**
25. **Rit'lerin Oluşumları ve Spekülâtif
Masonluktaki Yerleri**..... **Hazer AKIN**
39. **Dante Alighieri ve Tanrısal Komedi**..... **Üner BİRKAN**
57. **Nedir Bu Felsefe?**..... **Bolar İREN**
67. **Masonlukta Hürriyet İdeali** **Namık OMAĞ**
71. **Başlamak** **Raşid TEMEL**
76. **Loca Hizmetleri, Önemi, Sonucu** **Şinasi AFACAN**
93. **Localardan Haberler** **Mimar SİNAN**
112. **Aramızdan Ayrılanlar** **Mimar SİNAN**

BÜYÜK ÜSTAD MESAJI

BÜYÜK LOCA YASAL BİR KURULUŞTUR

Aziz Kardeşlerim,

Bilindiği gibi kuruluşumuz Dernekler Kanununa tâbî yasal bir kuruluştur. Dolayısıyla o yasa bütün ayrıntılarıyla bize uygulanmalıdır ve her üyenin o yasadaki haklarını kullanma özgürlüğüne sahip olmadığı düşünülemez.

Gerçekten derneğimiz Dernekler Yasasına tâbî yasal bir teşekküldür ve Mason yemininde de ülke yasalarına ve yararlarına riayet borcu vardır.

Ancak, bir yasanın emredici hükümlerine riayet edilmesi ile bizim Mason geleneklerine dayanan uygulamalarımız arasında zannedildiğinin tam aksine olarak bir çelişki yoktur ve olmaz. Yasanın emredici hükümleri bizi muayyen kayıt defteri, hesaplarımızı muayyen usul-

lerle tutmaya mecbur etmekte ve yasanın bu emirleri elbetteki yerine getirilmektedir. Yine, yasa, organlarımızı muayyen bir şekilde seçmemizi istemekte ve bu da yerine getirilmektedir.

Ancak, örneğin bir organa getireceğimiz üyeleri daha önce aramızda konuşup, geleneklerimize uygun bir şekilde tespit etmemizde de yasa ya aykırılık yoktur. Çünkü emredici hükümlere riayet kaydıyla gerçek ve tüzel kişilerin irade özgürlüğü dediğimiz bir özgürlükleri vardır ve bu özgürlüğü diledikleri yönde kullanmaları elbetteki câizdir. Bizde, bu özgürlüğümüz, mesleğimiz geleneklerine ve bu geleneklere dayanılarak tespit edilmiş olan kural ve mükellefiyetlere dayanmaktadır.

Örneğin, benden evvelki Büyük Üstadlar bu gelenek ve kuralların verdiği bir yetkiyi kullanarak bazı Kardeşlerimizi haricî hayata iade etmişlerdir. Bu durumda olan Kardeşlerimizin Devlet Mahkemelerine başvurmaları mümkündür. Ama hiçbiri bunu yapmamıştır. Devlet Mahkemelerine müracaat elbetteki kendilerine tanınmış bir haktır. Ama bu hakkı kullanmak hiçbir zaman mecburi değildir, bu onların vicdanlarına bırakılmış bir haktır ve onlar masonluğa ve eda etmiş oldukları yeminlere inançları dolayısıyla bu hakkı kullanmayı istememişlerdir, maruz oldukları ağır işleme rağmen mason hüviyetlerinden soyutlanmamışlardır.

Diğer bir müşahedem de iş hayatında, işbirliğinde bulunmuş ve fakat sonra da uyuşmazlığa düşmüş kardeşlerimizin kendi içimizde bir hakime gidecek yerde mahkeme yolunu tercih etmeleridir.

Son zamanlarda pek çok ağızdan mahkemeye gideriz lafını duymaktayız. Yukarıda da ifade ettiğim gibi yasadaki şartlara uymak kaydıyla mahkemeye gitmek yasal bir haktır, fakat kullanılması zorunlu olan bir hak değildir. Normal hayat akışında bir ailenin fertleri arasında, bir cemaatin mensupları arasında, meslek gruplarının üyeleri arasında uyumsuzluklar çıkabilmektedir ama bunların ekserisinde olay kendilerine özgü kurallara göre halledilmekte, hattâ mahkemeye gidenler ayıplanmaktadır.

Ne hazindir ki, yaşadığımız günlerde Masonluk ideal ve disiplininin böyle bir sonuç elde edemeyeceği endişesi içinde yaşamaktayım. Bunun sorumluluğunu Masonluğu mensuplarına öğretememiş olan örgüte veya Masonluğu anlamamış olan üyelerine yüklemenin pratik bir faydası olacağını zannetmiyorum.

Ancak, şunu hatırlatmakta fayda vardır. Bu yolda atılacak her adımın Masonluğu yaralayacağı ve bunu yapanların hiçbirine faydası olmayacağı ve hattâ zararı olacağı kuşkusuzdur.

Türk Masonluğunun içte ve dışarda itibarının yükseldiği şu anda bu yükselişe zarar verecek olan bu tür hareketlere başvuran veya başvurulmasına neden olanlar olursa, onları da tekris edildikleri gün eda ettikleri ve çeşitli vesilelerle tekrar ettikleri yeminlerinin doğuracağı vicdan azabı ile başbaşa bırakmaktan başka bir çaremizin de bulunmadığını ifâde ederim.

Kardeşçe sevgilerimle

***Sahir Talât AKEV
Büyük Üstad***

MESSAGE FROM THE GRAND MASTER

The Grand Lodge is a legal Institution.

Worshipful Brethren,

It is well known that our association is governed in accordance with Dernekler Kanunu (Law of Associations in Turkey). Thus; all of its regulations should be applicable to us, and it is only natural to think that every member may equally benefit from its offerings. Likewise; our members, in line with our oath, are indebted to obey these regulations.

None of the laws in our Constitution may be contradictory to this law. This law orders us to keep certain books and handle our accounting system accordingly, and of course we abide by it. This law orders us to elect our officers in a certain way, and we do it accordingly.

However; it must be well understood that there is no contradiction in choosing our members in that conventional way which is directed by our Rite. After all; it is the granted freedom of every institution to act according to its by-laws without breaking the Law. Our freedom to act is based on the regulations and the obligations which are designed according to the customs and traditions of our Craft.

To give an example; some Past Grand Masters using the authority granted by these customs and traditions, have returned some Brethren to the Outside World. These Brethren had the right to go to the Court of Law, but none of them used this opportunity. To use this right is not an obligatory matter, it is only a right granted to their free will and conscience. These Brethren, although underwent a heavy burden, in accordance with

their trust and belief to the Oath they took, preferred not to use this right.

Whereas; another observation I have made is that many Brethren who used to cooperate in the outside world, in stead of going to a judge among their Brethren, chose to go to the Court of Law to settle their differences.

For the passed few days; we have been hearing, from many mouths, words such as "we will go to the court" or "we will sue you". As I have explained above; going to the Court is a legal right but not one that is obligatory. Among the members of a family, institutions, business associations and even in Brotherhoods there may arise differences which are settled in their own unique way, and members who go to the court are accepted as a disgrace.

It is a pity that nowadays I am living the sorrow that the ideal and the Discipline of Masonry will fail to obtain such an outcome. I hardly think that neither holding the network who was unable to teach Masonry to its members nor the members who have not understood Masonry responsible, will do Masonry any good.

However; I find it useful to remind that every step taken in this direction will definitely wound Massonry but not do any good to these members.

At this moment, when the fame and credit of the Turkish Masonry is growing, if anyone attempts to ruin this rise, it would be best to leave them with the heavy guilt they should feel in their consciences due to the negligence of the oath that they have taken on their initiation and which they have repeated in many occasions.

With brotherly love.

Sahir Talât AKEV
Grand Master

ATATÜRK VE ULUSÇULUK

Asım AKIN

Biz Türk Masonları, Masonluk tarihimiz boyunca, Cumhuriyet ve daha sonra Atatürkçülüğü gönülden arzulamış, gerçekleştikten sonra da, içten benimseyerek önde gelen koruyucularından olmuşuzdur. Ülkemizin bu ilkelerinin gelişimi için sürekli çaba gösteriyoruz. Atatürk devrimlerinin gerekliliği, başarı dereceleri ve Atatürkçülük konuları konferanslarımızın ve günlük sohbetlerimizin ana konuları arasında sürüyor.

Burada Atatürk'ün yaşam süresinin yetmemesi sonucu eksik kalmış ve o zamandan bu yana fazlaca ilerleme gösterememiş, oysa Ülkemizin gelişmesinde en önemli itici rolü oynayacağını düşündüğüm, ULUSÇULUK ve MİLLİYETÇİLİK ilkelerine değinmek istiyorum.

Ulusçuluğun ilk şartı, toplumun bir ülkü çevresinde birleşmesidir. Bu da toplumun tarih, gelenek, dil ve kültür birliğinin varlığı da olanak bulur. Atatürk, bu öğelerden toplumumuz için ortak olanları bulup çıkartmak yolunda büyük çaba göstermiştir.

Ülkemizde Türk tarihine ilgi, 19. Yüzyıl sonlarına doğru, Avrupada milliyetçilik akımlarının filizlenmesi sırasında başlamıştı. 18. Yüzyılda dünya egemenliğine yönelen Avrupa, Batı Avrupa tarihini, Dünya tarihi şeklinde kabul etmiş, tüm tarih olaylarını Batı Avrupa tarihine indekslemişti. Dünya tarihinin çağlarını bile; 476 yılında Roma İmparatorluğunun çöküşü ve 1492 yılında Amerikanın keşfi ile birbirinden ayırdı. O tarihlerde, Avrupa; ırkının üstün olduğunu ve ancak Avrupa

ırkının ilerlemeye açık olduğunu, İslâm toplumlarının ise akılcılığa kapalı olduğunu kabul ediyordu. Hegel'e göre, yalnız Avrupa ulusları tarihli uluslardı. Diğer uluslar geçici ve yok olmaya mahkûmdu. Danilewski'ye göre, 19. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu hasta adam değil, ölüydü. Göçebe Türkler, uygar toplumları yönetimleri altına almakla, sarp bir kayaya tırmanan sporcu gibi tehlikeli bir iş yapmışlardı. Kayanın belirli bir yerinden ne yukarı tırmanabilirler, ne de aşağı inebilirlerdi. Geri kalan bütün enerjilerini kaldıkları yerde tutunmaya harcıyorlardı. Çünkü, göçebenin yerleşik uygarlıkları yönetmeye çalışması veya hayvan çobanlığından, insan çobanlığına özenmesi, olanaksız bir işe girmek demektir.

Atatürk'ün, Ülkemizde ulusçuluk kavramının yerleşmesi ve gelişmesi için, uygarlık tarihi içinde yer arama çabası Osmanlı ve Batı düşüncesine karşı oluşan tepkiden kaynaklanır. Çünkü Avrupa'nın Türkler konusundaki bu görüşü, Osmanlılarca da kabul edilmişti. Osmanlıların tarih anlayışı, Avrupa görüşünün kabulüne çok elverişliydi.

Tanzimata kadar okullarda Osmanlı tarihi okutulmaz, İslâm tarihi okutulur. "Kavmi Necip" diye Araplara baş rol tanınır. Türk ve Türkmen deyimleri hem Osmanlılarda, hem de Selçuklular'da "göçebe" anlamına kullanılır. Kentlerdeki Türk ileri gelenleri kendilerine "Rumî" derler. Yerleşikliğe geçen Türkmene "Türkmenlikten çıktı" denir. Anadolu'ya ilk defa Haçlıların Türkiye adını vermelerinden sonra, Avrupalıların Anadolu'yu Türkiya diye adlandırmalarına rağmen, Osmanlılar Anadolu için "Diyarı Rum" Roma ülkesi adını kullanıyorlardı. Namık Kemal dahi, Osmanlı ümmetinin İslâm, Hristiyan ve Yahudi milletlerinden oluştuğunu yazar. Onun için bile millet ulus değil, dinsel topluluk anlamındadır.

Atatürk bu hatalı görüşlerin bilinci içinde, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine, ulusal bağımsızlığımızı bilim adına tanımlama görevini verir. 28 Eylül 1928'de Samsun'da şöyle konuşur: -Bizim ulusumuzun yaşamsal temelini düşünelim. Bu düşünce bizi elbette 6 - 7 yüzyıllık Osmanlı Türklüğü'nden, yüzlerce yıllık Selçuk Türkleri'ne ve ondan önce bu dönemlerin her birine denk olan "Büyük Türk Çağına" kavuşturur.

Atatürk Büyük Türk Çağı aramasına koyulur. Nisan 1930 da, Türk Ocakları Kurultayı'nda, Afet İnan'a, Türk Tarih ve Uygarlığını bilimsel biçimde inceleyecek "Türk Tarih Kurumu'nu" kurdurur. Kurum çok kısa bir süre içinde, derleme, çeviri ve telif yoluyla "Türk Tarihinin

"Ana Hatları" adlı 606 sayfalık bir yapıt hazırlar ve yapıt 100 adet basılır. Yapıt gizli tutulur ve incelenmek için ilgililere dağıtılır. 1931 yılında, 87 sayfalık bir özet yapıt hazırlanarak 30.000 adet basılır. Kitabın açıklama bölümü Atatürk'ün sözleriyle tamamlanır: - Ey Türk Ulusu! Sen yalnız yiğitlik ve savaşçılıkta değil, fikirde ve uygarlıkta da insanlığın şerefisin. Belleğindeki binlerce ve binlerce yılın anısını taşıyan tarih, uygarlık safında lâıyk olduğun yeri sana parmağıyla gösteriyor. Oraya yürü ve yüksel! Bu senin için hem bir hak, hem bir ödevdir.

Bu görüşlere uygun biçimde 4 ciltlik tarih kitabı yazılır ve liselerde okutulur. Ne var ki Atatürk, çok acele gerçekleştirilen bu çalışmaları yetersiz görür ve yeni bir "Türk Tarihinin Ana Hatları" çalışmasına girişilir. Bu çalışmada Türklerin siyasal tarihi yanında, toplumsal kurumlara, felsefe ve bilime, güzel sanatlara, ekonomik yaşama ait tarihsel gelişimlere de yer verilir. Ancak dağınık olan bu çalışmalar da yeterli bulunmaz. Atatürk 1938 yılında yeni bir çalışma programı hazırlar. Ölüm döşeginde iken; Türk tezi olgunlaştı, onun üzerinde yürümek, durmadan çalışmak gerekir, derse de, onun isteği doğrultusundaki araştırmalar yavaşlar, hatta durur.

Başlangıçta Güneş Teorisine dayanan, daha sonra Atatürk'ün yumuşatılmasını istediği bu romantik tarih konusunda, Prof. Fuat Köprülü şöyle der: - Her nasyonalizmin gelişme tarihi, başlangıçta romantik bir görüşe dayanır ve o devletin gelişmesine bu ruhsal hamlenin büyük yararı da olur. Türk nasyonalizmi de doğal olarak bu romantik görüşü benimsemiştir. Ancak bu dönem giderek son bulacaktır. Avrupa tarihçiliğinin Türkler hakkında hiç bilimsel temele dayanmayan çok haksız, olumsuz düşünceleri karşısında, bizim romantik tarihçiliğimizin tepkisi de ister istemez abartmalı oldu.

Fakat Atatürk'ün romantik tarih görüşü, Turancı romantik tarih görüşünden çok ayırdır. Atatürk, Afet İnan'a hazırlattığı ve liselerde okutulan "Medeni Bilgiler" kitabında "Ulus" tanımlamasından, "İrk" ögesini çıkartır ve Ulus'u; "tarih, dil, kültür ve ülkü birliği ile birbirine bağlı vatandaşların siyasal ve toplumsal kuruluşları" diye tanımlar. Turancı tarihte ise "İrk" ulusun oluşumunda baş ögedir. Atatürk ırkçılıktan çok uygarlığa önem verir. Turancılıkta ise uygarlık teknoloji demektir. Turancılar, kültürü teknolojiden özenle ayırırlar ve geçmişe dönük bir kültür özlemini dile getirirler. Tarihi, hatta yaşamı savaş sayarlar. Turancıların önde gelenlerinden Atsız: "Türk Gençliği Nasıl Yetişmeli?" adlı yazısında, ilerlemenin savaşla olduğunu ileri sürer.

Atatürk'ün tarih savı ise; Türk halkının tarihini Milli Misak sınırları içinde kurmayı amaçlar. Vatan; toprakların derinliklerindeki yapıtlarıyla, bugün üstünde yaşanan siyasal sınırlarla çevrilmiş kutsal yurt, diye tanımlanır. Turancı el kitabı olan "Ülkücüye Notlar" da, Atatürk'ün Yurtta Sulh, Cihanda Sulh sloganı; pısrıklık, miskinlik, korkaklık, uyuşukluk telkin ediyor diye eleştirilir ve dünyanın neresinde Türk varsa, bizim doğal sınırlarımız orada başlar, denilmesi istenir. Atatürkçü tarih ise, bugünkü Türkiye toprakları üzerindeki tüm geçmiş tarihe sahip çıkar. Hitit, İyonya, v.b., uygarlıkları benimser.

Atatürk 30 lu yıllarda, Türk Tarihi üzerinde bizzat çalışıyor, okuyor, okutuyor, tartışıyordu. Bütün uğraşısı Türkiye topraklarında bugün yaşayan halkın tarihsel kökenini bulmaktı. Türkiye'de göçler, istilâlar olmamış olsa, Atatürk Akdeniz uygarlığı çerçevesinde, binlerce yıldır Anadolu'da yaşayan halkın tarihini derinlemesine araştırmakla yetinecekti. Orta Asya ile ilgisi, oradan Anadolu'ya bir çok göçler olması nedeniyledir. Türkiye tarihinin hangi ad altında olursa olsun, bu yurda yerleşmiş olanlarla meydana getirilmiş olmasıdır. Tabii, Türk topluluklarının fetih yoluyla, ya da göçlerle buraya gelişleri, Türkiye'nin bu günkü halkının oluşmasını sağlamıştır. Fakat, Hititler, Urartular buradan başka bir yere göç etmemişlerdir. Buna göre, yurdumuzdaki tüm uygarlık yapıtlarına, bugün burada yaşayan Türk Ulusu sahip ve mirasçısıdır. Bu yapıtlar, bugün burada yaşayanların atalarından kalmadır. Türk Tarih Kurumu böyle düşünmektedir.

Şekerin, tuzun bir aşda eridiğinde yok olmadığı gibi, Türkiye Türkü de soylar karışımıyla meydana gelmiştir. Türkler ve onlarla birlikte Selçuklular ve Oğuzlar ve onlardan önce Anadolu'nun taş devrinden beri gelen Anadolu kuşaklarının kanları karışınca, Anadolu'nun Türk denen adamı ortaya çıkmış ve Türkiye denen etnik bir gerçeği, bir birliği, bir kültürü oluşturmuştur. Selçuk ve Osmanlı uygarlıklarını bu kültür ortaya koymuştur.

Devrin romantik nasyonalist tarihçiliğinin etkisinde, Atatürk'te önceleri bir Orta Asya görüşü vardı. Fakat bunun ırkçı bir tutuma yol açabileceğini gören büyük adam, Orta Asya'yı sadece "İnsanlığın ve Uygarlığın ürettiği bölge olarak bırakıp, Anadolu'nun geçmişine sarılmakta gecikmemiştir.

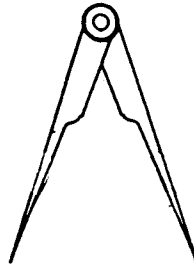
Tabii ki, Türk ulusu Türkiye'de oluştu diye, Orta Asya ile ilgimizi kesmemiz aşırı bir tutum olur. Çünkü, Türk halkının kültürünü değer-

lendirebilmek için, Orta Asya bozkır topluluklarının kültürünü bilmek gerekir. Osmanlı-Selçuk toplumunu anlayabilmek için, İran-Arap-Bizans karışımı İslâm toplumsal yapısını ve bu yapı üzerine oturan Orta-Asya Türk-Moğol toplumsal yapısını bilmek, araştırmak gerekir.

Günümüzde, Anadolu da 12.000 yıl öncesine kadar yerleşme merkezleri ortaya çıkarılmıştır. Sadece yazı bulunduktan bu yana, Hattiler, Hurriiler, Luviler, Hititler, Lidyalılar, Frigyalılar, Likyalılar, Missialılar, Urartular, Arzavalar, Kariahılar, Sideliler, Bergamalıları, Bitinyalılar, Pontüsler, İskitler, Piridyalılar, Galatlar, Ermeniler, Kaşgarlar, Tursalar, Sekeleşler, Şerdanalar, Vavaşlar, Traklar, Zekkariler, Pelestler, Kimmerler, Danunalar, Akyivaşalar, Keltler, Persler, Asurlular, Grekler, Makedonyalılar, Lâtinler, Araplar, Türkler, Kürtler, Moğollar, Gürcüler, Çerkesler, Lezgilerin yerleştikleri düşünülürse, nasıl bir insan kaynaşması olduğu daha iyi anlaşılır.

Ülkemizin bir çok örf ve âdeti kendine özeldir ve bu kültür tarih boyunca oluşan uygarlık birikimiyle olmuştur. Örneğin Türkiye'de yörelere göre halen kullanılan giysiler, yemekler, masallar, destanlar, hâlılarda kullanılan bitki desenleri, Selçuklularda, Osmanlılarda kullanılan oymalar, çini desenleri, süs takıları, türküler, çalgılar, halk oyunlarının hiç birini Orta Asya da bulamayız. Ayrıca, arkeolojik bulgular, bunların hepsinin yüzlerce, binlerce yıl önceleri de Anadolu'da aynen var olduğunu ispatlamaktadır.

Atatürk'ün Tarih, örf, âdet ve kültür birliğini ortaya çıkararak kurmak istediği Ulusçuluk ve Milliyetçilik anlayışı, biz Masonların da içten benimsediği bir anlayıştır. Bizler de insanlar arasındaki ırk ve din ayrıcalığını kesinlikle reddederiz.

MASONLUKTA YAŞAYAN RİTLER

Abdurrahman ERGİNSOY

Üstahlık derecesinin ana teması Hiram'ın ölümü ve onun verdiği derslerdir. Bu alegori içinde Üstat, üstahlığın ne olduğunu, ödevlerini öğrenir ve olgunlaşıp yücelme işinde bilmesi, öğrenip özümsemesi gereken erdemler üzerinde çalışır. Becerebilirse, verilen Nur'un aydınlığından yararlanabilirse gerçek üstat olma yoluna girmiş demektir. Bu adımı atabilen üstatlara başarılar dilerken hemen şu soruları sorabiliriz: Hiram öldürüldü, peki katiller ne oldu? Adalet yerini buldu mu? Hiram'ın yeniden doğuşu ile ortaya çıkan aydınlık, gerçekten karanlıkları yok etti mi? Mason, Üstad-ı Kâmil insan olma yolunda aşamaları tamamladı mı? Sevginin ilk kaynağını gö-

rebildi mi veya ona ulaşabildi mi?

Üç - beş yıl kadar kısa bir süre içinde Üstat Mason ödevlerini yerine getirebilir mi? Elbette bu mümkün değildir. Belki bazı nadir kişiler kemale ermeyi bu sürelerde başarmışlardır. Ama bu bir kural ve temel oluşturmaz. Kâmil bir insanın, gerçek ve yüce bir Masonun kişiliğinin oluşması, uzun yıllar öğrenim ve eğitimle sağlanabilir. Büyük Masonlar bunu, uzun yıllar düşünmüşler ve bu yolda ezoterik-mistik-tasavvufî ve inisiyatik sistemler ortaya koymuşlar ve yüksek derecelere gerek duymuşlardır. Bu hususta Mimar Sinan dergimizde bir yazımız var.

Yüksek dereceler ilk üç sembolik-zanaat dereceleri üzerine ortaya konurken bunların, Masonun olgunlaşıp yücelmesi, Kâmil bir hale gelmesi için ne yolda çalışacağı, ilk üç derecenin içerdiği felsefi-ezoterik-mistik yolu bozmadan sürdürmesi dikkate alınarak düzenlenmiştir. Bu yolda çeşitli görüşler ve kabuller ortaya konmuştur. Bu sistemlere masonlukta "Rit" diyoruz. Kabul edilen rit tariflerinden biri: Rit, ana ruh aynı kalmakla beraber merasim, derecelerın ifade ve yükümlölükleri, idare tarzları başka, başka olan masonik yoldur. Bir başka tarif: Bir veya birkaç sembolizmaya göre düzenlenmiş, birlikte ahenkli bir bütün oluşturan masonik dereceler topluluğuna rit denir.

1740'lardan itibaren Masonlukta sistem ve dereceler görölmeye başlamış, ritler de doğmaya başlamıştır. Kayıtlara göre ilk yüksek derece ve rit 1736 da ortaya çıkan (o da kesin değil) Ramsay'ın Eski ve İptidaî İskoç Riti'dir. 1758 de Fransada Doğu-Batı İmparatorluğu Riti kurulmuştur. Bunlardan sonra doksanı yakın rit ortaya çıkmıştır. Bu ritlerden pek çoğu zamanla ortadan kalkmışlar, bazıları da birbiriyle birleşmişlerdir.

Bazı ritleri sıralayalım:

İlluminatis Riti, Philalethas Riti, Martinist Riti, Rose-Croix Ri-

ti, Chevalier D'Orient Riti, Schroeder Riti, Fessler Riti, Grotto Riti, Cagliostro'nun Mısır Riti, Royal Order Riti, İskoç Felsefi Riti, Forrestier ve Charbonnier Riti, Üç Dünya Küresi Riti, Mixe International Riti, Misraim Riti, Memphis Riti, Cernéau Riti, York Riti, Strict Observance Riti, Perfeksiyon Riti, Rektifiye İskoç Riti, İsveç Riti, Swendenborg Riti, Zinendorf Riti, Amerikan Riti, Pers Felsefi Riti, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti, Yeni Fransız Riti, Emülasyon Riti, Semavî Saltanat veya Osmanlı Riti.

Bu ritler için Masonluğun gelenek, inanç ve inisiyasyon ritüellerindeki uygulamalar yönünden ortaya çıkmıştır da denebilir. Bu görüşle onları bir sınıflandırmaya sokabiliriz:

- Teist karakterli Ritler: Anglosakson Masonluğu York Riti
- Geleneksel karakterli Ritler: İskoç Riti, Memphis-Misraim Riti, Eski ve Kabul Edilmiş Rektifiye İskoç Riti
- Dinî karakterli Ritler: Hristiyan karakterli Ritler, İsveç, Norveç Masonluğu, Martinist Riti
- Sihir ve büyüye dayanan ritler: Schroeder, Mesmer ve Cagliostro'nun riti (Mesmer manyetizmayı, Cagliostro bü-

yücülüğü Masonluğa sokmuştur).

- Modern Masonluk: Fransız Grand Orient'inin kabul ettiği ilkelere uygun Masonluk. Bu Masonluk ne yaradancı, ne Tanrı tanımaz ne de pozitivisttir. İnsanlar arasında dayanışmayı uygulayan, her türlü dogmaya, her türlü amentüye yabancıdır. Kutsal kitaplar üzerine yemin edilmez, kutsal kitap açılmaz.

Bu ritlerden halen yaşayanlarına değinelim:

1- Halen en yaygın olarak çalışan ve ebediyen yaşayacağına inandığım rit Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'dir. Bu riti öğrenmek bence hepimizin görevidir. Bu rit Türk Masonluğu'nda etkili olmuş, pek çok büyük Masonun yetişmesine hizmet etmiş olup halen yurdumuzda uygulanmaktadır. Bildiğiniz gibi bu rit ilk üç derece üzerine ilâve 30 dereceden oluşmaktadır. Bir bakıma ilk üç derecede de bu ritin etkileri görülebilir. 4-18'e kadar insanı yüceltme, olgunlaştırma, kâmil insan yoluna sokmak için mikro ve makro kozmosu tanımak, yani sevgi yoluyla evrenselliğe ulaşma yolu, daha yukarı derecelerde insanlığın evrensel nesneyle ahenk halinde olma yolu açıklamaları ve öğretisiyle kâmil insanlığa ulaşmaya çalışır.

Bu ritin üstünlüğü şöyle özetlenebilir:

- Bir dine, bir kulte bağlı veya benimsemiş değildir. Ritte lâik görüş hâkimdir ve bundan taviz verilmez.
- Evrenin Ulu Mimarı ilkesi kabul edilmiştir. Adında İskoç sözü bulunmakla beraber İskoçya ile bir ilgisi yoktur. 1743 Maitres Ecossais derecesinin ortaya çıkışıyla ilk adım atılmış, sistemleşmesi Clermont Şapitri ile olmuş, Morin Kardeş yeni dünyaya ulaştırmış, II Frederic'le Perfeksiyon Riti'ne sekiz derece eklenmiş olarak 25 Haziran 1801 de Charleston'da 33 dereceli ritin ilk Yüksek Şûrası kurulmuştur.

2- Rektifiye İskoç Riti: 1688 de kurulmuş olan Templier Riti'nden ilham alarak Willermoz, Martines de Pasqually'den öğrendiği metafizik görüşleri Masonluğa uygulamayı düşünerek 1773 de Stricte Observance'a üye olur. Bu amaçla 1778 yılında Lyon'da Galya Konvanı'nı düzenler. Ancak bu konvanda yalnız usul ve adap konuları ele alınmıştır. Fransız ihtilâli sırasında duraklamış olan çalışmalar ihtilâlden sonra Cenevre ve Zürih'te sürdürülmüştür. 1782 deki Wilhelmsbad Konvanı'nda Katolik ve Cizvit karşıtı fikirler benimsenmiştir. Alpina Büyük

Locası 1844'te bu sistemin ilk üç derecesini kendi sistemi içine almış, 1910'da Camille de Savoir, Grand Orient de France içinde Fransa'da kabul edilip çalışmasını sağlamıştır. 1913'te Grand Orient'dan Grand Loge National Independant de France ayrılmış, Camille de Savoir'da bu tarafa geçerek Yüksek Şûra Başkanı olmuştur. 1934'de yine bir iç kavga başlamış ve Camille de Savoir Grand Prieur de Gaule'u kurmuştur. 1935 de Grand Prieur de Helvetie (İsviçre), College des Rites Grand Orient üyelerine bir patent vererek Grand Loge de France'da faaliyete başlamıştır. Savaştan sonra 1954 Grand Loge National Française tarafından absorbe edilerek Grand Prieur de Gaule ile çalışma başlamıştır. G.L.N.F. den G.L.N.F. Opera (ilki Neuly'dir) ayrılınca Opera, Grand Prieur de Gaule'ü idaresi altına almıştır. Halen böyle çalışmaktadır.

Fransa Birleşik ve Rektifiye Edilmiş Masonlar Locası kısaca Rektifiye İskoç Riti olarak anılır. 1967 de Gaule başkanı olan R. Wibaux Kardeş tarafından yenisinden Fransız Grand Prieur'ü adı verilmiştir.

Rektifiye İskoç Riti Templier görüşü ve Hristiyanî. St Jean niteliğini benimsemiş ve açıkça ilân etmiştir.

Goethe, Lessing, Mozart Kardeşler bu riti benimsemişlerdir. Bu

ritte ilk üç derece üzerine dört yüksek derece vardır. Halen Fransa ve Almanya'da çalışmaktadır.

3- Memphis-Misraim Riti, Yarı ritler olarak ortaya çıkıp çalışmış olan bu sistemler ilk olarak 1880 de birleşmişlerdir.

Misraim riti 1776 da kurulmuş 90 dereceli bir rittir. Mısır İnisiyasyonuna dayanır. Adını Eski Mısır kırıllarından Misraim'den almıştır. Mistik, hatta kabalistik yönleri vardır. 1801'de Fransa'da tutunmuş, 1813 de J. Bedarride Kardeş tarafından tam olarak organize edilmiştir. II Dünya Savaşı'na kadar (1880 de birleşip 1901'de ayrıldıktan sonra) Gökkuşağı Büyük Locası olarak çalışmıştır.

Memphis Riti, 1798 de Kahire'de kurulmuştur. Oradan İtalya ve Fransa'ya geçmiştir. 92 dereceli olan bu rit antik çağın inisiyasyonlarını sürdürmek amacıyla kurulmuştur. Bu rit Templier'leri kurucu olarak kabul eder. Bu bakımdan Memphis Riti için, Mısır geleneğine ve Templier'lere dayanmaktadır diyebiliriz.

Memphis ve Misraim Ritleri 1880 de birleşmişler 1901 de Misraim Riti ayrılıp uykuya girmiş, üyeleri Fransız Yüksek Şûrası'na katılmışlardır.

1925 de birleşik rit olarak tümü uykuya girmiş ve dağılmışlardır.

1947 de Probst Birader önce Memphis Riti'ni uyandırmış, Napoli'deki Mollinger'den Misraim Riti'nin patentini almış, iki riti birleştirerek çalışmalara açmıştır. 1959 da Birleşik Memphis-Misraim Masonik örgütü Süprem Konseyini ve ilk üç derecesi için büyük loca kurmuştur. Bu kuruluşlar Negre'nin sisteminde (Negre bu sistem için kuralları koymuştur) ayrılarak Felsefi, hermetik ve alşimi karışımı bir yol tutmuşlardır.

Memphis sisteminde çalışan Amon Ra Büyük locası 1960 da G.L.N.F. Opera'ya katılmış, 1963 de Robert Ambelain, Memphis - Misraim ortak ritindeki Hermes Büyük Locasını canlandırmıştır. Belçika, İtalya, İsviçre, Güney Amerika'da bu ritte çalışan localar vardır. Merkezi Paris'tedir.

4- Fransız Riti, Bu Rit Grand Orient de France tarafından kabul edilip kullanılmaktadır. 1786 da ilk temel atılmış olup, ilk üç derece üzerinde iki derecesi olgunlaşma, iki derecesi şapitr olarak çalışır. Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'yle yakınlığı vardır.

5- Emülasyon Riti, İngiltere'de Stability, Logic, Bristol, West End gibi ritlerle çalışıldığı gibi bunların dışında İngiltere'de tutulan rit Emülasyon'dur. Bu rit 1823 yılında Peter Gilkes Kardeş tarafından ortaya atılmış ve kabul görmüştür. Fransa'da

G.L.N.F. (Neully) de kullanılmaktadır. Bu ritte ilk üç derece dışında iki yan derece kullanılmaktadır. Üstatlıktan sonra yan derece olarak Mark Master ve Royal Arch dereceleri vardır. Mark Master bir Mark Büyük locası olarak çalışır Mark Master üstad derecesi verir. Royal Arch ise özerk bir şapitr olarak dört basamaklı bir Arch Royal derecesinde çalışır.

6- York Riti, İngiliz-Amerikan Masonları arasında doğmuş olup Emülasyon ritindeki (ilk üç dereceden sonra) 4 dereceli Royal Arch Şapitr'i, üç dereceli Konsey, üç dereceli Şövalye kademesinden oluşur. Hristiyan ilkelerini benimser ve Hristiyan olmayanları almaz. İngiltere, Amerika ve az da olsa Almanya'da bu sistemde çalışmalar yapılmaktadır.

7- İsveç-Norveç Masonluğu, 1759 da Eckleff tarafından İsveç'te Rose-Croix etkisiyle kurulmuştur. 1760 dan sonra Zinnendorf Riti etkisine girmiştir. Böylece İsveç Riti doğmuştur. Hristiyanî karakter taşır. Hristiyan olmayanları almaz. Son zamanlarda Hristiyan olmayanları misafir olarak kabule başlamıştır. Büyük loca içinde ilk üç dereceden sonra üç dereceli İskoç dereceleri, üç dereceli Şapitr ve üç dereceli idarî bölüm halinde çalışır.

8- Üç Dünya Küresi Riti, 1740 dan beri Almanya'da çalışmak-

tadır, yaşamaktadır. Büyük loca içinde ilk üç derece üzerinde dört dereceli bir rittir. Hristiyanî bir rittir.

9- Zinendorf Riti, Rektifiye İskoç Riti'nin bir kolu sayılır, ilk üç derece üzerinde 4 ve 5 nci dereceler felsefî şapitr, 6 ve 7. nci dereceler Templier locaları olarak çalışırlar. Almanya'da çalışmakta olan Hristiyanî bir rittir.

10-Yukarda belirtilen ve halen çalışmakta olan ritlerin dışında bizleri ilgilendiren fakat çok kısa bir yaşam sürerek ortadan kalkmış olan Pers Felsefî Riti'nden de söz etmemiz yararlı olacaktır.

Bu rit, 1818 yılında Erzurum'da yedi dereceli bir rit olarak doğmuştur. 1919'da Fransa ile bağlantı kurmuş, ancak fazla bir üye temin edememesi nedeniyle olsa gerek çok yaşayamamıştır. Ne kadar yaşadığı dahi bilinmemek-

tedir. Bu ritte ki dereceler 1- Çırak-Dinleyici, 2- Kalfa - Salık, İyilik Asilzadesi, 3- Üstat-Güneş Şövalyesi, 4- Tüm Ritlerin Mimarı - Kalp Felsefesinin Şövalyesi, 5 - Doğruluk Şövalyesi, 6 - İyi Önder Üstat, 7 - Muhterem Büyük Seçkin veya Seçilmiş dereceleri şeklindedir. İlk üçü sembolik derece olup, 4 ve 5 inci dereceler Şapitr, 6 ve 7 inci dereceler ise Areopaj dereceleridir.

11- Öncekine benzer bir başka Rit de Semavî Saltanat veya Osmanlı Riti'dir. Fransız Mason Ansiklopedisi'nde yer alan bu rit'in, XIX. Yüzyıl sonlarına doğru Türkiye, Arabistan, İran ve Belgrat'da uygulandığı, üç derece olarak çalıştığı ve 3'üncü derece efsanesinde Hiram yerine Hz. Ali'nin ele alındığı ifade edilmektedir. Son yıllarda Masonlukta İslâm izleri üzerine çalışmalar başladığını görüyoruz. Finlandiya Bü. Lo.'sı böyle bir araştırmayı yayınlamıştır.

LİTERATÜR

- Jules Boucher : *Le symbolique Maçoniques*
Lindsay : *Le rite Ecossais pour l'Ecosse*
Mackey : *An Encyclopedia of Freemasonry*
A. Mellor : *Dictionnaire de la Franc-Maçonnerie*
J. Palou : *La Franc Maçonnerie*
O. Wirth : *Livre de L'Ap. - du Com. - du Maitre*
J. P. Bayard : *Le symbolisme Maçonique*
J. P. Bayard : *Les Hauts Grades*
Paul Naudon : *Histoire et Rituel des Hauts Grades Maçonique*
Ligou : *Dictionnaire Universel de la Franc-Maçonnerie*
H. R. Evans : *History of the York and Scottish Rites*

OPERATİF MASONLUKTAN SPEKÜLATİF MASONLUĞA GEÇİŞ

Neşet SİRMAN

Bilindiği gibi Masonluğun ortaçağdaki işçi "Compagnonage" ve "Guilde"lerinden çıktığı iddia edilmektedir. İşçi birlikleri önce dinî kurulmamışlarsa da rahat çalışabilmek ve kendilerini gizlemek maksadıyla dinî bir görünüme girdiler. Başta sarık olmak üzere giysilerine bazı ilaveler eklediler. İşçi birlikleri "compagnonage"lar o devirlerde iş düzenine sağlamak bakımından mühim bir hareket olmuştur. Daha o zamanda işverenler bu hareketi hoş görmemişler ve yasaklatmak istemişlerdir. Patronlara karşı olan ve polisin şimşekleri üstünde bulunan "compagnonage"lar işçi birlikleri üyelerinden azamî gizlilik talebiyle sır tutmalarını istemişlerdir. 1655 yılında Paris Teoloji Fakültesine göre compagnon'lar, işçiler yaptıklarını veya gördüklerini, yapılanları, ne annelerine, ne babalarına, eşlerine, çocuklarına ne de günah çıkarttıkların papaza açıklamamayı kendilerine verilen İncil üstüne yemin ederlerdi. Bu usuller XVII. yüzyıldan önceleri de mevcuttu ve yine bu usuller gereğince de işçiler (compagnon) meclisi loca adı verilen bir odada toplanırlardı. Bu işçi birlikleri aralarında üye kabul töreni, bir üyenin cenazesi, agaplardaki merasim gibi olaylar için ayrı ayrı ritüeller vazetmişlerdi. (1)

Sonradan Templiye'lerin bu meslek örgütlerine sızdıkları anlaşılmıştır. Bu şekilde templiyeler Masonluğun teşekkülünde mühim rol oynamışlardır. Templiye'ler ne yaptılar, ne getirdiler?

(1) Knoop ve Jones *The Genesis of Freemasonry Sahife* 57-58.

- 1- Benedictin ve Asterien tarikatlarından naklettikleri Guco-Romain ananeleri ile yüklü, manastır vari inşaatçı birliklerini teşkil ettiler.
- 2- Şark Müslümanları ve Hristiyan mimarî cemiyetlerinden tevarüs ettikleri operatif ve inisiyatik tesirleri.
- 3- Templiye'ler Avrupa'da daima özel imtiyazlara sahip olmuş inşaat topluluklarının kurulması ve gelişmelerin temelinde olmuşlardır.
- 4- Templier tarikatının feshinden sonra belirli bir miktar Templiye bu inşaat topluluklarına bilfiil girmişlerdir. (2)

1600'lere gelinceye kadar operatif Masonluk kıt'a Avrupa'sında ve Büyük Britanya adalarında süre geldi. Operatif Masonluğun Avrupa'dan İngiltere ve İskoçya'ya geçtiği ve oralarda geliştiği bilinmektedir. (Bilahare spekülâtif Masonluğun da İngiltere'den Avrupa'ya geçtiği gibi operatif İngiliz Masonluğu yani, eski mükellefiyetlerinden (old changes) oluşan Masonluk Fransız ve Almanların kıt'a Avrupa compagnonage'larının hakikî kızıdır.

Durum böylece giderken, 1600 yılında İskoçya'da Edinburg şehrinde operatif bir Mason locasında operatif olmayan bir Masonun inisiyasyonu, yani tekrisi yapıldığını görüyoruz. Operatif locaların artık ihtiyarladıklarını ve yavaş yavaş öldüklerini ve 1620 yılı civarında Lona-ha'da Operatif Masonluğun spekülâtif Masonlukça gittikçe mas edildiği görülmektedir. Operatif Masonlar artık Guild'ler içinde çalışmıyorlar, hala compagnonage denilen işçi birliklerinin eski şekillerini muhafaza etmek için çabalıyorlardı. İngiltere'de ise, Newcastle şehrinde 1641 yılında operatif olmayan bir Masonun tekrisini görüyoruz. İkinci tekris olarak 1646 yılında Warrington şehrinde gizli ilimler öğrencisi Elias Ashmole'ü görüyoruz. Bunları diğer birçok tekrisler takip etmiştir. (3) Böylece kabul edilmiş Masonlar ortaya çıkmış oluyor. Artıkca artıyorlardı.

XVIII.ci yüzyılın ortalarına doğru ise kabul edilmiş Masonlara spekülâtif isim verilmeye başlandı. "Spekülâtif kelimesi o zamanda bugünkü bizim kullandığımız şekilde bir sembolik mana taşııyordu. Spekül kelimesi specio dan geliyor; yani görüyorum, bakıyorum demektir. Spectade, spectatun, speculum, yani seyir edilen şey, seyirci,

(2) *Paul Naudon, Les origines religiuses et corporatives de la Franc maçonnerie Sayfa 114.*

(3) *W.L. Wilmshurt, The Masonic Initiation Sayfa 192.*

XVII.ci yüzyılda bir nevi seyretme olan, temaşaya dalan, istiareye dalan her şahısa spekülasyon yapıyor denilirdi. Spekülatif pratik ile filiyat ile uğraşmayan kişi demek idi. Spekülatifler, kültürlü çok okumuş zeki kişilerdi. 1600'lerden itibaren Franc Masonluğa giren bu kültürlü kişiler orada taş yontma âletlerini kullanmada çok becerikli Mason ya da operatif Fran Masonlarla karşılaştılar. Operatiflerin bazılarında ise pratik çalışmalarını teoriye de dayandıranlar vardı. Bunlar kalem ve bazı ince âletleri kullanıyorlardı. Fakat aralarına giren kabul edilmiş Masonlar operatiflerden farklı olarak mesleğin sembolik bilgileri i elde ederek geliştirerek niyetlerini en iyi şekilde belirten spekülatif kelimesini kendilerine uygun görüyorlardı. Taş yontucu Masonlardan farklı olarak kendileri için spekülatif Mason ismini benimsediler. Bir XV.ci yüzyıl manuskrisinde ortaçağ Masonluğunla ilgili olarak spekülatif kelimesine rastlanıldığı zaman bizim anladığımız şekile sepkülatif Masonluğun o devirde mevcut olduğu demek değildir. Ortaçağdaki spekülatif Mason yaptığı işin, tasarısına, teorisine, artistik karakterini idrake vakıf kişidir." (4) Oysa biz bugün spekülatif Mason deymi için bildiğimiz gibi bambaşka bir anlayış içindeyiz.

17.ci yüzyıl boyunca önce kabul edilmiş Masonlar sonra isim değiştirip spekülatif Masonların adetleri gittikçe arttığı gibi locaların da miktarları arttı. 1717 yılında Londra'da 4 loca kendi kararları ile birleşerek, iyi örgütlenmiş bir "Büyük Loca" teşkil ettikleri zaman bırakın İngiltere'yi Londra'da dahi başka localar mevcut bulunuyordu. Tabii İskoçya'da birçok loca bulunmakta idi. Londra'da mevcut olduklarına inanıyorlardı; bu yüzden yeni kurulan locaların Büyük Loca'ya katılmalarını ilk zamanlar hoşgörmediler. Kurulan bu Büyük Loca'nın jüridiksiyonun bulunduğu yöre dışındaki yerlerdeki muntazam Masonların bağlı bulundukları localar dahi çok çok eski zamanlardan beri mevcut idiler. Onların da herbirinin kendilerine öz yasaları vardı. Bu localar her hakiki Masonu kardeş olarak kabul etmekle beraber hükümlerinin diğer başka localara yaymak istemedikleri gibi kendilerine de herhangi bir otoritenin karışmasını katıyetle red ediyorlardı. İşte bu durumda yeni kurulmuş Büyük Loca, kendilerini bu Büyük Loca'yla eşit sayan localar ve Masonların muhalefetleri ile karşılaşyordu. Bu durumda kurulan Büyük Loca büyük bir aktivite içine girdi ve ilk kurucu 4 loca 1725 yılında 64 loca haline geldi. Bunların ellisi Londra'da diğerleri taşrada bulunuyorlardı.

(4) Bernard Jones, *Freemason's Guide and Compendium Sahifa* 162.

Bundan sonrası başka bir inceleme konusu olduğundan bu konuya burada nihayet veriyorum.

Birkaç söz ile de Fransa'daki spekülâtif Masonluğun menşesine bakalım. Kat'i olarak bilinmemekle birlikte İngiltere'den ya da İskoçya'dan gelmiştir. Fakat ilk Fransız Locaları'nın anası İngiliz değil İskoçya olması daha büyük ihtimaldir.

Buna rağmen İngilizlerden geldiğine dair, 1725 yılında Paris'te bir İngiliz Locası'nın açıldığı söylenebilirse de yine de kat'iyet yoktur. 10 yıl zarfında Paris'te bu şekilde kurulmuş locaların sayısının on olduğu biliniyor. Tabii taşradakiler hariç... 1735 yılında Paris locaları İngiltere Büyük Locası'ndan bir Büyük Loca kurma izni istedilerse de bazı siyasî düşüncelerle 1743 yılına kadar bir izin alınamamıştır. Nihayet o yılda "Fransa'da İngiliz Büyük Locası" ismi altında ilk Büyük Loca kuruldu. 1755'te bu loca otonomisini ilân ederek Grande Loge de France ismini aldı.

1773 toplanan genel kurullarında ise Grand Orient de France ismini aldılar. Şimdi Fransa'daki diğer gelişmeleri bir kenara bırakalım. Fakat Türkiye'de Büyük Loca'nın kurulmasında menşe teşkil ettiğini sandığımdan önemli gördüğüm bir hususa temas etmek yerinde olur. Grand Orient çeşitli baskı ve şikâyetler sonucunda 16 Eylül 1805'te 18.ci derecenin dışından 33 dereceye kadar olan bütün derecelerin idaresini 33 derecelilerden oluşan müstakil bir "Suprême Conseil"e (Yüksek Şura'ya) bıraktı. Bu iki otorite kendilerine kalan derecelerin dışındaki dereceleri tekris yada ikaf işlemlerini birbirlerine karşı yasaklamışlardı. Hangi tarafın ilk başlığı mühim olmamakla beraber bir müddet sonra her iki tarafta taahhütlerini ihlâl etmeye başladı. Grand Orient bilahare Grand College des Rites ismini alacak, bütün Rite'leri içine alan 33 derecelik bir heyet kurdu. O sıralarda da biraz yukarıda mevcudiyetinden söz ettiğimiz Supreme Conseil (Yüksek Şura)'da mavi localar kurmaya başladı. Birinci kurdukları loca "Loge de la Grande Commanderie" 1821 idi. 1822'de sonradan Grande Loge Centrale ismini aldı ki şimdiki Grande Loge de France'ın menşei budur. Gittikçe sayıları artan bu mavi localar başkaldırdılar ve 23 Şubat 1895'te sözünü ettiğim Supreme Conseil, mavi localar üzerindeki hakimiyetlerini bir Fransız Büyük Locası'na bırakmak zorunda kaldı.

Gelelim Türkiye'ye:

Amerika Birleşti Devletleri Genel Jüridiksiyonu Ana Süprem Konseyi'nin kayıtlarından 1861 yılında ilk Türk Süprem Konseyi'nin kurul-

muş olduğunu öğrenmekteyiz. Sonrasına ait fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak 1908 Meşrutiyet'nden sonra, nasıl kurulduğu konusunu bir kenara bırakarak, 24 Haziran 1909'da Türkiye Yüksek Şûrası'nın tescil edilerek bilfiil kurulmuş olduğunu görüyoruz. Bu Yüksek Şûra Türkiye'de o tarihte mevcut locaların delegeleri toplantıya çağırılmış ve "Maşrık-ı Azam" (Büyük Loca) kurulmasını sağlamıştır. Böylelikle 1964 olaylarının nedenleri bu şekilde vazedilmiş oluyordu. (5)

"Ulusal bir Süprem Konsey'in himayesinde bir Ulusal Büyük Loca kurulması cihetine gidilmesi yerine, hiçbir örgütün himayesinde bulunmayan, kendi kendini kuran düzenli bir Büyük Loca modelini ele alarak işe girişilmiş ve ondan sonra da Supreme Konseyin kuruluş ile uğraşmış olsa idi, hiç kuşkusuz düzensizlik gayrimuntazamlık bahis konusu olmayacaktır. (5)

1909'daki Yüksek Şûra üyeleri herhalde Fransız Masonluğu tarihinde yapılmış yanlış tatbikatları örnek aldılar. Fakat yine de 1895'te Fransız Supreme Conseil'in mavi localarda otoritesini bir Büyük Loca'ya bıraktığını görmeli idiler.

(5) Fikret Çeltikçi: Hür Masonluk Tarihinden Notlar Sahife 289.

RİT'LER, OLUŞUMLARI VE SPEKÜLÂTİF MASONLUKTAKİ YERLERİ

Hazer AKIN

GİRİŞ

Ritler masonik eğitimin bir parçasıdır. Üyelerini Üstad Masonlar teşkil eder. Rit'lerin cinsleri ne olursa olsun, hedefleri aynıdır: "Cilâh Kûp Taşlar'ın toplumun yararına ışıklar saçmalarını temin etmek..." Bu yönü ile bakıldığında rit'lere ilk üç derecenin (Sembolik Masonluğun) bir devamıdır da denebilir. Öğretileri bir çok efsâne ve tarihî olayları içeren klâsik masonik yöntemlerle üyelerine sunulur.

Rit'lerin özelliklerine, amaç ve çalışma şekillerine daha sonra değinilecektir. Şimdilik şu kadarını belirtelim; her beş Üstad Masondan birisi rit üyesidir. Bu kadar çok masonun devam ettiği

bir masonik çalışma, Spekülâtif Masonluğun içinde rit'in önemini de bir ölçüde ortaya koyar. Dolayısıyla rit'lerin incelenip bilmesi mason doktrin ve sistemine vakıf olabilmek için gereklidir. Bu yazının da amacı çeşitli kaynaklardan yararlanarak rit'ler konusunda bir derleme yapmaktır.

Rit'lerin masonik sistem içindeki YERLERİ'ni ve dolayısıyla ÖNEMLERİ'ni daha iyi belirleyebilmek için onlar'ın "OLUŞUMLARI"na da kısaca bir göz atmakta yarar vardır.

RİTLERİN OLUŞUMLARI

Mason tarihinde Spekülâtif Masonluğun kabul edilen resmî

kuruluşundan az sonra ritler ortaya çıkmaya başlamıştır. Ancak 1660'larda Spekülâtif Masonluk daha henüz teşekkül etmemiş iken, Stuart'lar tarafından ve Fransa'da kurulan locaların mevcudiyeti bilinir.

Bunlara ritlerin ilk basamağı diyenler de vardır. Bu böyle olmasa da rit'lere genel bir isim vermenin kökü "STUARTİST" localara dayanır. Nitekim bu localara gerek kurucuları ve gerekse kıyafetleri dolayısıyla başlangıçta "İskoç Locaları" (Loges Ecossais) denmiş, sonra da çalışmalarının felsefî yön alması dolayısıyla "EKOSİZM" terimi doğmuştur. Bugün dahi birçok kitapta Ekosizm ifadesine rastlanır. 1660'lara kadar dayanan Ekosizm'in daha bilinçli ve Spekülâtif Masonlukla irtibatlı hale gelişi ilk defa Bordo'da 1712'de kurulan Bordo İngiliz Locası ile başlar. (Loge Anglais de Bordeaux). Ancak birçok mason tarihçisi 1735'teki Şövalye Ramsey'in (Andrew Michael Ramsey) nutkunun, Rit'lerin başlangıcı ve Ramsey'i de ritlerin mucidi olarak görür. Bu konu tartışmalı olmakla beraber nutuk rit'lerin oluşumuna az veya çok etki yapmış, rit'in ana felsefesini ve yapısını yönlendirmiştir. Daha sonraki tarihlerde bir çok olay, kurum, inanış ve etkenler de Ramsey'in başlattığı bu Masonluk içindeki yeni akımın

şekillenmesinde rit kurucularına kaynak teşkil etmişlerdir.

Bu bölümde iki konu ele alınacaktır. İlki;

a) Rit'leri oluşturan etkenleri sıralayabilmek ve bu etkenlerin sonucunda Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti'nin (E.K.S.R.) doğuşunu ortaya koymak.

İkincisi de;

b) Kurulduğu tarihlerde sayıları 1100'leri bulan Rit'lerle günümüze kadar gelebilenlerin arasındaki farklılıklar ve benzerlikleri incelemektedir.

a) Kabul görmüş kanaata göre rit'ler, Şövalye Ramsey'in 1735'teki nutkundan sonra 1747'de ortaya çıkmıştır. (O tarihte Ramsey yaşamıyordu.) Nitekim 1740'ta Paris'te kurulmuş olan İrlanda Locası (Loge Irlandais) ilk yüksek dereceleri ihdas etmiş, bu derecelerin öğreti ve efsânelerini yaratmış ve "Ekosizm"i başlatmıştır. Bu başlangıçtan sonra çok hızlı olarak çoğalan bütün Şapitr'ler, Localar veya genel anlamda RİT'LER bu İrlanda Locasının bölünmelerinden türemiştir denilebilir.

1747 ilâ 1786 yılları arasında, yani sadece 39 yılda rit'ler önce Fransa'da olmak üzere hızla Avrupa'nın tüm ülkelerinde mantar gibi bitmişlerdir. İşin enteresan yönü, bir Fransız olan Etienne Morin isimli kardeş tarafından Amerika'ya taşınan Masonluk hem üç derece hem de ileri derecelerde o kadar süratle gelişmiştir ki, rit'lerin 33 derecelik son şeklini almasına yol açmıştır. Daha sonraları 1813'te bu masonik çalışma "YÜKSEK ŞÛRA ANA LOCA-SI" olma ünvanına sahip olmuştur.

Ancak sayıları 100'leri bulan rit'lerin bir intizama sokulması için önce Fransa'da 1762'de Bordo Anayasası yapılmış, peşinden de Avrupa'nın çeşitli yerlerinde yoğun çalışmalar başlamıştır. Bu işi Prusya Kralı Büyük Frederik üstlenmiş ve 1786'da "BERLİN ANAYASASI" veya "ESKİ VE KABUL EDİLMİŞ SKOÇ RİTİ ANAYASASI" veya "BÜYÜK FREDERİK NİZAMNÂMESİ" ifadesi ile aynen 1723'te Anderson kardeşin yaptığı gibi bir nizamnâme yapmıştır. Böylece Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti, mevcut rit'lerin birçoklarını bünyesinde toplayarak Spekûlâtif Masonluk dünyasında yerini almıştır. Bu Nizamnâme günümüzde dahi geçerlidir.

RİT NEDİR?

Rit ilk üç derecenin efsânesinin ve öğretisinin bir devamıdır. Rit masonik tekâmülün devamını sağlamak için tarihten, dinlerden, tarikatlardan ve özellikle de ŞÖVALYELİK'ten alıntılar yaparak üyelerini safha safha ve tedricen tekâmül ettirip toplumun yanında ve O'nun hayrına yönlendiren çalışmalardır. Rit sosyal yapılı, erdemleri paylaşılan bir eğitimidir. Bir noktada şöyle bir soru insanın aklına takılabilir. "Sembolik Masonluk henüz emekleme döneminde iken 39 yıl gibi kısa bir zamanda böylesine mükemmel bir yapıya rit nasıl ulaşmıştır? Rit'lerin kurucuları kimlerdir? Efsâneler, öğretiler, dereceler ve ritüeller nasıl yaratılmıştır?" Bunun gibi soruların adedi çoktur. Genelde mason tarihçileri rit'lerin gelişmelerini iki sebeple izah ederler.

- a) Ünlü bir mason tarihçisi ve yazarı olan Paul Naudon'un öne sürdüğü "Sosyal değişimler, pozitivizm ve politik ortamdan kaynaklanan sebepler",
- b) Şövalye Ramsey'in nutkundan sonra, belki de o nutkun etkisi ile ortaya çıkan olaylar rit'lerin hızla artmasında rol oynamış olabilirler. Bunları

tek tek incelemekte yarar vardır.

- a) Önce Paul Naudon'un görüşlerini ele alalım.

Bu ünlü Mason tarihçisi 18. yüzyılda hızla gelişen "POZİTİVİST" düşüncenin yarattığı maddecilik ve katı bilim anlayışının manevî duyguları zedelediğini söyler. "Bu akıma karşı çıkan bir çok kişi önceleri mason localarında toplanmışlardır. Ancak localara geliş güzel üye alınışı bu localarda seviye düşüklüğüne yol açmış, bir çok kardeş daha aristokrat ve manevî yönü zengin locaların kurulmalarını desteklemişlerdir. Bu sosyolojik değişimin yanı sıra özellikle Fransa'daki politik ortamın hürriyet ve adalet arayışını doğurması, bu istekleri taşıyan kişilerin "Ansiklopedistler"in rit çatısı altında toplanmalarına sebep olmuştur", der Paul Naudon ve ilâve eder, "Ramsey'in nutku bu mekânların hazırlanmasında etkindir ama rit'lerin hızlı gelişmesi onun nutkuna bağlı değildir."

Şimdi de Ramsey'in ünlü nutkunun sonuçlarına bakalım.

- b) Şövalye Ramsey'in nutku ise bir yandan Paul Naudon Kardeşin dediği gibi yeni seviyeli

mekânlar kurulması yönünden yararlı olmuşsa da esas olarak Tampliye tarikatının Masonluğa avdetine vesile teşkil etmiştir. Nitekim rit'lerin hepsinde şövalye dereceleri ve efsânelerinin bulunuşu Tampliye'lerin Masonluğun içinde yeniden yer almasının bir işareti olarak görülmektedir. Hayli yaygın ve kabul görmüş bu görüşe bundan sonraki satırlarda yer vereceğiz.

Şövalye Ramsey'in ünlü nutkunun çok önemli iki sonucu olmuştur.

- 1) Bu nutuktan üç yıl sonra 28 Nisan 1738'de Papa II. Clementhus (İn Eminenti Apostolus Specula) isimli meşhur "Afaroznâme"sini yayınlamıştır. Papalık bu afaroz ile Masonluğu Allahsız, dinsiz ve hatta vatana ihanet eden gizli bir cemiyet olarak ilân etmiş, lânetlenip yok edilmesini istemiştir. NEDEN?. Bu konuya daha sonra döneceğiz.
- 2) Gene adı geçen nutuktan 5 yıl sonra kurulan ve az önce de temas ettiğimiz RİTLER'İN KURUCULARI dikkati çekmektedir. Bu kişiler kimlerdir? Bu konuya da birazdan değinmek üzere tarihin

1300'lü yıllarındaki kesitine döne lim.

Haçlı seferlerinin son bulmasından sonra yurtlarına dönen Tampliye'ler bir tarikat olarak halkın sevgi ve saygısını kazanmışlardır. Kilisenin baskı ve korkusundan kaçan halk tapınmak ve korunmak için bu tarikata girmektedirler. Tarikatın kendi ruhban okulları, manastırları, kiliseleri vardır ve Papalıkça resmen tanınmaktadır. Doğu dinlerinin ve felsefesinin de etkisi ile, tarikat daha toleranslı ve insan cıl anlayışa sahiptir. Çok zengin olan Tampliyeler manen de güçlüdür ve Papalık nüfuzu ciddi tehdit altındadır. Tampliyeler kurdukları düzen ile ticaret, nakliye, sigortacılık ve bankerlik gibi ekonomik hayatın işleyişine çok büyük katkılarda bulunmaktadırlar. Servetleri krallık hazinesinin de üstüne çıkmıştır. Dönemin Fransa Kralı Güzel Filip (Philippe le Belle) onlardan hayli büyük miktarda borç almış, ödeyemez duruma düşmüştür. Kral ve Papa V. Clementhus anlaşır lar, haince bir plân yaparlar. Tampliyelerin Büyük Üstadı Jak dö Moley (Jacques de Molay) ve 48 arkadaşını (doğrusu kardeşini, çünkü Tampliyeler birbirlerine kardeşim derlermiş) sarayda bir ziyafete davet edip pusuya düşürürler ve zindana atarlar.

Düzmece suçlamalarla Jak dö Moley ve arkadaşları yakılarak öldürülür. Ancak dö Moley idamdan birkaç gün önce kurtuluşu olmadığını anlar ve o ziyafete hasta olduğu için gelemeyen en yakın arkadaşı Piyer domon'u (Pierre d'Aumont) gizlice zindana sokturur. Kendisine bir İncil verir. İncilin sonundaki boş sayfalarda üçgenlerle yazılmış gizli bir yazı vardır. Buna göre Tampliye tarikatının 1154'ten başlayan ilk Büyük Üstadlarının (Bertrand de Blanchefort) isimleri yer almıştır. Rivayete göre dö Moley bu İncili Piyer domon'a verir, O'nu kendisinden sonra büyük üstad olarak atar ve İncile yazılır. Ayrıca İncilde iki emir daha vardır. Buna göre her Büyük Üstad kendinden sonraki Büyük Üstadı seçip onu tarikatın başına getirecektir. İkinci olarak dö Moley Tampliyelere şu emri verir: Bütün Tampliye Şövalyeleri mal varlıklarını altına çevirip Fransa'yı terk etsinler; gittikleri ülkelerde tarikatı kurup gizli olarak yaşatsınlar. Ülkenin kanunlarına saygılı olarak ve aralarındaki irtibatı asla koparmayarak BEKLE-SİNLER. Çünkü "BİR GÜN GELECEK İNSANLIK, ŞÖVALYELİĞİN VARLIĞINA İHTİYAÇ DUYACAKTIR. O GÜN BÜTÜN TAMPLİYELER YENİDEN İN-

SANLIĞIN HİZMETİNE KOŞA-CAKTIR." İşte Papa II. Clement-hus'u telâşa düşüren ve İn Em-minenti Afaroznâmesini yazdı-ran sebep Jak dö Moley Üstadın verdiği emirin sanki Ramsey ta-rafından bütün tarikat mensup-larına duyurulmasıdır. Çünkü Ramsey, Masonluğun beşiğinin Tampliyeler olduğunu ve onların İskoçya'da 1280'lerde masonlar-la birleştiğini ve ileri dereceler kurduklarını ve şimdi de aynı sistemin kurulması gerektiğini nutkunda belirtmişti. Papa, za-ten 1300'lerde sahip olduğu nü-fuzunu kaybetmeye başlamış ve kalanının da ortaya çıkacak Tampliyeler tarafından yok edil-memesi için mantıkî hiçbir sebep yok iken ünlü İn Emminenti Afa-rozunu 1738'de yayınlamıştır. Papa bu telâşında belki de haklı idi; belki de Tampliyeler tekrar tarih sahnesine çıkacaklardır. Papalığın bu endişesi tarih bo-yunca günümüze kadar süregel-miş, sık sık masonları kınayan Papalık Fermanları Vatikan'dan yayınlanmıştır.

Şimdi az önce cevapsız bıraktığı-mız soruların cevaplarını bulma-ya çalışalım.

RİTLERİN KURUCULARI KİMLERDİR?

1740'ta kurulup 1747'de tüm Fransa'ya sonra da Avrupa ve

Amerika'ya yayılan Ritlerin ku-rucuları hep zengin ve soylu kişi-ler olmuştur. Nitekim "Küçük Seçilmişler" Arras Şapitri, İngil-tere Kralı Charles Eduard tara-fından verilen bir PATENT'le, Toluse Şapitri-ki tarihi sırada Arras Şapitrini izler. - Charles Edouard'ın yaverliğini yapmış soylu bir İskoçyalı tarafından, Meşhur Clermont Şapitri-ki tüm Tampliyeler sistemini ortaya koyan bugünkü dereceler varlığını yaratan rittir - Stuart yanlısı olarak bilinen Klermon Kontu Şövalye dö Bonvil (Chevalier de Bonneville) tarafından kurul-muştur.

Devam edelim, Baron de Tscho-udy (Doğu Şövalyeleri Konseyi), Baron Von Hund (Sıkı İzleyiş Ri-ti), Martinez Paschalis (Seçkin Rahip Riti), ünlü masonlardan Jean Baptiste WILLERMONZ (Yenilenmiş Skoç Riti), Johann Wilhelm von ZINNENDORF (Zinnendorf Riti), Emanuel Swe-denborg ve İsveç Kralı 3. Güstav (Swedenborg ve İsveç Riti), Ba-ron Grant de Blaerfindy (Filozo-fik Skoç Riti), Comte Alessandro Cagliostro (Mısır Riti), Ameri-ka'da Comte de Grasse-Tilly (Skoç Riti) gibi birçok soylu kişi ritlerin kurucuları olarak ortaya çıkmışlardır. Bu kişilerin ritleri-nin belli derecelerinde şövalye dereceleri vardır.

1780'lere gelindiğinde sayıları birkaç yüzü bulan ritlerin kuruçuları arasında az önce belirttiğimiz gibi asilzadelere, zenginlere ve üst seviyede yöneticilere rastlanır. Bu kişilerin bir çoğunun malikânelerinde bugün bile varlığını koruyan, dedelerinin "ŞÖ-VALYE" kıyafetli at üstünde veya bir eli kılıcında ötekisi tüylü şapkasını tutmuş olarak yapılmış tabloları vardır. Evlerde şövalye zırhları, mızrakları, kalkanları, kılıçları, baltaları, ve haç şeklinde saldırı silahları duvarları süsleyen ve adeta bir dönemi yaşatan "SEMBOLLER" olarak saklanmıştır. Bugün dahi varlıklarını koruyan Alsas Loren bölgesindeki irili ufaklı şatoların içleri birer müzeden ziyade "YAŞAYAN MEKÂNLAR" gibi canlıdırlar. bunun anlamını düşünmek gerekir. Tampliyeler Üstad Jak dö Moley'in emirlerine mi uydular? Asırlardır UYKUDA mı beklediler ve Ramsey'in nutku ile mi uyandılar? Acaba İngilizlerin 1717'de Londra Büyük Locasını kurduklarında kullandıkları REVİVAL (Yeniden Diriliş) Tampliyelerin yeniden uyanışını mı kasdetmektedir? Bu soruyu kitaplar farklı da olsa şöyle cevaplar: Tampliyeler Üstad dö Moley'in katlinden sonra O'nun isteklerine uyarak Fransa'dan uzaklaştılar. Avrupa içinde İs-

panya, İsveç, Almanya ve Macaristan'a kadar uzanan geniş bir bölgeye yerleştiler. Ayrıca bir gece Marsilya'dan kimine göre 7, kimine göre 18 gemi içleri malzeme ve insanla dolu olarak gizlice ayrıldı. Kimse bu gemilerin yükünü ve yolcularını tanımıyordu. Gemilerin nereye gittiklerini de bilen yoktu. Rivayet olunur ki bunların bir kısmı İngiltere'ye, bir kısmı da MERİKA isimli yıldızı takiben uzak batıya yani Amerika'ya gittiler. Amerika isminin bu yolculuktan sonra konulduğu söylentiler arasındadır. Amerika'da Masonluğu ve hele hiç bilmedikleri ileri dereceleri yayan Kont dö Gras kimdir? Amerika'da Kontluk diye bir lâkap veya unvan yoktur. Aslen Fransız olan dö Gras Amerika'ya nasıl ve ne zaman gelmiş, Kontluk payesini nasıl kazanmıştır? Sorular cevapsızdır.

Öte yandan İngiltere'ye gittikleri sonraki tarihlerde kesinleşen Tampliyeler daha ziyade İrlanda ve özellikle de İskoçya'ya yerleştiler. Çünkü orada çok eskiden beri Tampliyelerin içinde bulundukları mason locaları vardı. Bilinen gerçeklere göre son haçlı seferlerinden dönen Tampliyelerin bir kısmı daha 1286'da İskoçya'da Kilwinning'de bir loca kurdular. Meşhur Kilwin veya Kil-

winning Locası olan bu locanın başına da Steward Lordu Jacques Üstadı Muhterem olarak getirildi. Tarihte Operatif Masonlarla Tampliyelerin ilk birleştiği ve çeşitli Şövalye derecelerinin Masonluğa girdiği yer bu Locadır. Bu Locadaki uygulama ve rit "ROYAL ORDER OF SCOTLAND" ismini aldı. Daha sonra ESKİ SKOÇ RİT'i olarak ortaya çıkan rit de budur. Bu RİT ve bu DÜZEN sadece Kilwinning Locasına has bir uygulama idi, yoksa tüm İskoç Masonluğunu temsil etmemektedir. Daha sonra kurulan bir başka locanın başına da gene asilzâdelerden olan John Baliol Üstadı Muhterem olarak getirildi. Bu şahıs İrlanda'lı ve İngiliz olan Ulster Gloshester Kontlarının Hür Duvarcılar Localarını da kardeş loca olarak kabul etmiştir. Görülüyor ki katliamdan kurtulan Tampliyelerin bazıları İngiltere'ye sağındıklarında oralarda zaten var olan kardeşlerinin desteklerine ve İngiliz Krallarının ilgi ve sevgilerine mazhar oldular. İngiltere'de o tarihten sonra mason localarında Tampliyeler veya onların varisleri hep bulunmuştur. Hatta bir çok tarihçi Spekülâtif Masonluğun localara girişini o tarihlere kadar götürmektedirler. İngiltere'nin masonlarla olan yakın ilişkisinin bir delili olarak 1660'lar-

da Fransa'da kurulan Skoç localarının varlığı da gösterilebilir. Ancak masonların ve Tampliyelerin biraraya gelmeleri, kaynaşmaları müsbet kanıtlardan mahrumdur. Masonlukla ilgili her türlü konuyu araştırma amacı ile İngiliz masonları 1850'lerde ünlü Dört Taç Araştırma Locası'nı kurdular. (Quator Coronati). Bu Loca geniş bir kadro ve İngiliz sabrı ile yüzyılı aşkındır belgeler toplamakta, her türlü teknolojik gelişmelerden yararlanmakta ve somut kanıtları bulmaya çalışmaktadır. Bütün varsayımlar da bu Locanın bulduğu kırpıntılarla şekillenip kimi zaman kesin bilgi hüviyetinde yansıtılmaktadır. Ne var ki delillerin kesin olmalarına rağmen üretilen senaryolar mantığa, Masonluğun gelişimine, EKSR ve ileri derecelerdeki ritüellere de uymaktadır; bu sebeple "Onlar" tam anlamıyla gözardı da edilmemelidir.

Bu bölümde ileri derecelerin ritüellerinin Tampliye tarikatındakilere benzediğini ve Masonlukla Tampliyeler arasında bir paralellik ve kaynaşma olduğunu söylemek pek de yanlış olmaz.

RİTLERİN BENZER VE FARKLI YANLARI

1786 Berlin Anayasası yapılmadan önce, daha evvel belirttiği-

miz gibi tam bir RİT KAOSU yaşanmakta idi. Sayıları birkaç yü-zü bulan ritlerin büyük bir kısmı bu Anayasa ile "Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Ritini" ismi altında toplandı. Böylece büyük ölçüde azalan rit sayısı ile Kaos'tan Düzen'e geçildi. EKSR'nin ambleminin altındaki ORDO AB CHA-OS'un bir anlamı da budur. EKSR'nin kurulmasına rağmen bir çok rit varlığını korudu; bugün bile devam eden bu ritlerin özellikleri, aralarındaki farklar ve benzerlikler bu bölümün konusu olacaktır.

Öncelikle EKSR'nin özelliklerini belirtmek, diğerlerinin O'na göre farklılıklarını görmek açısından yararlıdır. Çünkü bu rit bugün dünyada en çok üyesi olan ve "Düzenli" ritlerin en başında gelenidir. Ritlerin masonik sistem içindeki organik yerleri ve Büyük Localarla olan ilişkileri konumuzun dışında kalmıştır.

Masonluğun sembolik dereceleri ile birlikte toplam 33 derecesi bulunan Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Ritinin, en önemli özelliği ritüellerindeki ve çalışma sistemindeki esnekliğidir. Bir diğer özelliği Ritin herhangi bir merkezî otoritesi olmamasıdır. Uygulanmakta olduğu her ülkede Ritin o ülkedeki düzenini ve

yönetimini sağlayan bir Yüksek Konsey kurulabilmektedir. Her Yüksek Konsey "Ekosizm"in temel ilkelerine, Ritin Anayasasına ve Masonluğun özüne aykırı düşmemek şartıyla kendi ritüellerini ve çalışma sistemini kendi olanaklarına ve çevre koşullarına uygun olacak şekilde ayarlayabilmektedir.

Genelde bütün Ritler ilk üç derece ile başlar ve Hiram Efsanesi ile devam eder. Üçüncü derece menkıbesi hepsinde aynıdır. Ritlerin çoğu ilk üç derecenin idarelerini Büyük Locaya ve tam yetki ile vermişlerdir.

Ritlerin son dereceleri idare derecelerdir ve bunlara Yüksek Konsey denir.

Her Ritte mutlaka şövalye dereceleri ve efsanevî öğretileri vardır.

Ritlerin çoğunda dinler tarihinden, kavimler tarihinden, felsefi okullardan alıntılar vardır. Bunları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Tampliýeler ve diğer Şövalyelik tarikatları
- Alşimistler
- Rose Croix tarikatı
- Çeşitli ülkelerin örf ve âdetleri

- Riti kuran kişilerin özellikleri
- Çeşitli dinî ve sosyal kökenli efsaneler
- Ansiklopedistlerin fikirleri
- Tarih içinde klâsik öğreti hüviyeti kazanmış felsefî görüşler, akımlar v.s.
- Doğu mistisizmi ve felsefesi
- Operatif Masonların eski yükümlülükleri
- York yükümlülüğü
- Eski Kralî Skoç düzeni
- Birçok kuruluşlar; Gildler, Korporasyonlar v.s.

Ritlerin ortak özelliklerinden bir tanesi ve en önemlisi de ezoterik eğitim öncelik vermiş olmalarıdır.

Ritlerin cinsleri ve aralarındaki farklılıklara gelince, onlar da şöyle sıralanabilir:

Ritler dört gurup altında toplanabilirler.

- 1) Tutucu ve hristiyanî ritler: Bunlara örnek olarak Sıkı İzleyiş Ritini gösterebiliriz. Bugün bu rit kalmamış bile olsa çalışmakta olan İsveç Riti bu türdendir ve Hristiyan dininden olmayan kişileri bünyesine kabul etmez. 12 derecesi vardır.

Memphis ve Misraem Riti (ki Fransa'daki bazı obediyanlarca uygulanmaktadır) eski Mısır

misterleri ve Yunan felsefî akımlarından ilham almış ve Kabala'nın etksi altında şekillenmiş tutucu bir Rittir.

- 2) Topluma dönük şövalye ruhunu sürdüren ritler. Başlangıçta Rit ve Perfection (Tekâmül Riti) olarak çıkan ve sonra çeşitli bölümlerle EKSR'ye kaynak teşkil eden ritler bu tip ritlerdir.
- 3) Hayalî ve kurucusunun kendi görüşlerine göre şekillenmiş, bir ölçüde tarikat havasındaki ritler. Bu ritler 1786'dan sonra İsveç Riti'nin farklılaşmış haliyle Belçika ve kuzey memleketlerinde az da olsa varlığını sürdürmektedir.
- 4) Modern ritler. Bunlar da kendi aralarında farklılıklar gösterirler bile genelde Evrenin Ulu Mimarı deyimini ritüellerinde ve toplantılarında asla kullanmazlar. Bu ritler salt bilimsel-sembolik, insanî bir özellik taşırlar. Bunlara örnek olarak Fransız Riti gösterilebilir ki bu Ritin değişik şekilleri Belçika, Hollanda, İsveçre, Amerika, Kanada ve bazı Güney Amerika ülkelerindeki düzensiz obediyanlarca uygulanmaktadır.

Ritlerin farklılıkları ise şöyle sıralanabilir.

- Uyguladıkları derece sayıları değişik olabilir.
- Alıntı yaptıkları kaynaklar, efsaneler farklı olabilir.
- Merasimleri değişik olabilir. Meselâ, bazı ritlerde görevliler ritüelleri ezberlemişlerdir veya yükselme törenlerinin ritüelleri yoktur. Tören o günün şartlarına göre icra edilir.
- Düzenli ve düzensiz ritlerin arasında da inanç ve anlayış farkları vardır.

Bütün bu farklılıklara rağmen DÜZENLİ RİTLERİN birisi için ötekilerinden daha iyidir denebilir, ancak en çok uygulanan rittir denebilir. Az önce de bahsettiğimiz gibi dünyada uygulanan ve en çok üyesi olan rit, EKSİR'dir. Diğer önemli ritlerin toplamı da 10 civarındadır.

RİTLERİN SPEKÜLÂTİF MASONLUKTA Kİ YERLERİ VE ÖNEMLERİ

Ritlerin Spekülâtif Masonluk içindeki yer ve önemlerini doğru tesbit edebilmek için onları daha etraflıca incelemek gerekir. Giriş kısmında da belirtmeye çalıştığım gibi ritlerin üyeleri Üstad Masonlardır. Üstad Mason,

Nur'un kaynağını görerek tekris olmuş, O nura kavuşmak ve O'nu içine iyice yerleştirmek için sütunlarda taşını yontmuş, cilâlanmıştı. Bu kişi cehalet, taassub ve ihtiraslarından kurtulduğu ölçüde "Üstad" olmuştur. Bir usta masona verilen en büyük görev Ülkü Mâbedinde görev almasıdır. Başka bir deyimle GÖREV ilk üç derece kazanılan erdemlerin ışığında toplumsal değerlerle birleştirilip bunları topluma ışınlamaktır. Toplumsal değerler bir toplumdan diğerine, bir çağdan diğerine, bir anlayış ve ırktan diğerine değişmeyen akıl ve vicdan ölçüsü olan kurallardır, isteklerdir. Hürriyet, adalet, eşitlik, tolerans, basiret, itidal, vatanseverlik, insanseverlik gibi. Sembolik Masonlukta yeterince işlenmeyen bu toplumsal değerler ritlerin çeşitli derecelerinde derinlemesine incelenir. Ritlerin amacı üyelerinde bu hasletleri geliştirip yönlendirmek ve toplum yararına sunmaktır. Bu bir masonik eğitimidir. EKSİR'i bu anlayışı ve amacı Rite yeni giren kardeşe bir görev olarak verir; toplumun hangi zaman ve yerinde olursa olsun bir Rit mensubu olaylardan uzak kalamaz, ilgilenir ve aldığı eğitim ile en uygun tavrını koyar. Onun davranışları öyle olmalıdır ki

toplum vicdanı ve aklı O'nu AN-LASIN ve HAKLI bulsun ve her kişi kendi davranışını sorgulayıp eksikliğini, yanlışını düzeltsin. Rit mensubuna verilen bu ağır görev O'nun ancak MÜKEMMEL ya da BİLGE KİŞİ olması ile mümkündür. Ritteki bütün çalışmaların HEDEFİ budur.

Bu konuda bilgisi ve üstün yeteneği ile sadece bizde değil, fakat bütün dünyada otorite olarak ilân edilmiş ve çeşitli ödüller almış rahmetli Şahir Erman Kardeşimizin eserlerinden hiç değiş-tirmeden bölümler sunacağım. Tırnak içine aldığım cümleler tamamen O'nundur. Bu vesile ile onu da rahmetle anarız, ruhu şad olsun. Üstad der ki;

"Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti belirli bir hedefe kardeşleri safha safha, adım adım götüren büyük bir doktrini ihtiva eder. Herşeyden önce bu hedefi iyi bir şekilde belirlemek şarttır. Aksi halde gayemizi, niçin çalıştığımızı anlamamak gibi bir durumla karşılaşabiliriz. Hedef Mükemmel yani kusursuz bir insan, eskilerin deyimi ile insan-ı kâmil'i yaratmaktır. Şüphesiz ki bu tarif mukadder bir sualin sorulmasını ve bu suale cevap verilmesini de gerektirir. Gerçekten kusursuz insanın kim olduğunu anlamadan,

hedefi teşhis ve tesbit etmeğe de imkân bulunmaz.

Mükemmel, kusursuz insan hayatın belirli olayları ile karşılaştığı zaman, herkesin veya hiç olmazsa büyük bir çoğunluğun takdir ve tasvibini kazanan, kararları, sözleri, tavır ve hareketleri, bir kelime ile davranışı ile beğenilen, örnek tutulan insandır. Bunun içindir ki Masonluğun bir yaşayış tarzı, bir davranış biçimi olduğu söylenir.

Bu böyle olunca, çeşitli sosyal olaylar karşısında kalındığı zaman nasıl düşünmek, nasıl karar vermek yani nasıl davranmak gerekeceği hakkında bir fikir sahibi olmamız da icab eder ki o suretle davrandığımız takdirde herkesin veya çoğunluğun tasvibini kazanabileceğimizden emin olalım; ancak unutmamak gerekir ki bu tasvib en şaşmaz biçimde tarih tarafından verilir.

Çünkü belirli bir dönem veya ülkede çok beğenilen, tutum ve davranışları örnek alınan bazı kişilerin bir süre sonra yerildikleri, heykellerinin kırıldığı, hatta nefretle anıldıkları hemen her zaman ve her yerde görülmüş ve günümüzde de görülmektedir.

İşte yüksek dereceler bu gayeye hizmet eder. Ancak Masonluk bunu açık ve seçik bir tarzda yani belirli bir olay karşısında kaldığımız zaman nasıl davranacağımızı açıklamak suretiyle yapmaz; aksi halde Masonluğun bir felsefi akımdan, bir ideolojiden farkı kalmaz. Masonluk bunu bir takım allegoriler, bir takım efsâne ve menkibeler ve sembollerle anlatmaya çalışır ve bu efsânelerin tefsir edilmesini, bunlarda gizli olan kıssadan hisse çıkarılmasını ve çıkarılan bu hisseye göre hareket edilmesini masonlara bırakır. Bu sebeptendir ki, Masonluğun bir yorum sanatı olduğu söylenir ve buna "Kralî San'at-Art Royal" veya "Meslek-Craft" denir.

İşte bu maksatlardır ki bütün dereceleri açıklamak bu büyük doktrinin bize neler öğrettiğini gözden geçirmek istemekteyim. Bunu yaparken çeşitli dillerde (İngilizce, Fransızca, İtalyanca) yazılmış olan eski ve yeni Masonik kitaplardan yararlandım.

Ancak yabancı dildeki eserlerde sadece Musevî ve Hristiyan anlayışlarına yer verildiği ve dereceler hep bu açıdan yorumlandığı halde, sizlere verilen bu broşürlerde İslâm düşüncesine ve özellikle tasavvufuna da önem verildiğini, böylece derecelerin deği-

şik kültürler açısından da yorumlanabileceğini göreceksiniz. Bundan başka her derece hakkında bütün Masonik eserlerde mevcut izahlardan sonra bu dereceler üzerinde şahsi tefsirlerimi de bulacaksınız.

Başka bir münasebetle de söylediğim veçhile, orjinal olan bu yorumlar hiçbir zaman bir "son söz" niteliğinde veya olmak iddiasında değildir: maksat hepinize derli toplu bilgiler vermek ve dereceler hakkında sizleri düşünmeğe davet etmektir. Bu tefsirlere sizler de kendi bilgilerinizi, kendi düşüncelerinizi ilâve ederek, bu katkılarınız sayesinde ki "oku" ve "düşün" emirleri bütün kardeşlerimizce yerine getirilmiş olacaktır.

Dilerim öyle olsun."

Ritin ve hedefinin ne olduğu ve O'nun Masonluktaki yeri ve önemini bu yazı açıkça ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Konu ile ilgili olarak bir özet yapmak gerekirse:

- 1) Ritler büyük ihtimalle Tampilyelerin Masonluğa girmeleri ile ilk nüvelerini oluşturmuşlardır.

2) Ritler Spekûlâtif Masonluğun kuruluşundan sonra hızla gelişmiş, çoğalmış ve tüm dünyaya yayılmışlardır.

3) Yüzlerce çeşidi çıkan ritler, ortak çalışmaların sonunda 1786 yılında Anayasasına kavuşmuş, böylece bir çok rit aralarında birleşerek Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Ritini kurarak rit kargaşasına son vermişlerdir.

4) Ritler Masonik eğitim ve tekâmül zincirinin bir devamıdır.

5) Ritlerin hedefi kâmil insanların çoğaltmak ve insanların "Onlar"ı örnek aldığı huzurlu ve mutlu toplumlar yaratmaktır.

Ritler hakkında çok kısa ve özet sayılabilecek bu yazı ile tatmin olmak mümkün değildir. Ancak sevinerek belirtelim ki kütüphanemizde yabancı dillerde yazılmış çok değerli yazı, kitap ve eser bulunmaktadır ve kardeşlerimiz onlardan yararlanarak çok daha doyurucu ve geniş bilgilere sahip olabilirler.

Kardeş saygı ve sevgilerimle.

DANTE ALIGHIERI VE TANRISAL KOMEDYA

Üner BİRKAN

Divina Commedia adlı, manzum dev eserin yazarı olan Dante Alighieri, 1265 yılında Floransa'da, orta halli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası Alighiero'nun büyük dedesi, Haçlı seferine katılarak soyluluk sanı almış, fakat çarpışmalar sırasında ölmüştü. Dante'nin ana tarafından gelen aile adı, Alighieri'dir.

Küçük yaşta annesini yitirdi Dante; 1285 yılında Gemma Donati ile evlendi, ondan üç erkek, iki kız çocuğu oldu. Gençlik yıllarında, dönemin öteki gençleri gibi, dilbilgisi, mantık, sözbilim öğrendi, yazarlarla, ünlü düşün adamlarıyla dostluklar kurdu. İlk hocası Brunetto Latini'den, kişinin dünyada iz bırakması için eser üretmesi gerektiğini öğrendi. Bologna'lı şair Guinzelli ise Dante'ye duygularını dizelere dönüştürme sanatının kurallarını öğretti. Önemli şairlerden Cavalcanti, en yakın dostu oldu. Dönemin büyük resim ustası Giotto ile dostluk kurdu. Bologna ve Padua üniversitelerinde Lâtin şiirini, Vergilius ile Ovidius'un eserlerini inceledi, felsefe eğitimi gördü. Aristoteles'den etkilendi, Aquino'lu San Tommaso'nun görüşlerini benimsedi.

Papalık ile İmparatorluk arasındaki çatışmalar sırasında bağımsızlığını hep korumuş olan Floransa, Dante'nin doğduğu yıllarda, *Guel-fi*'ler ve *Ghibellini*'ler diye anılan iki siyasal görüş arasındaki çatışmalar yüzünden, ikiye ayrılmış gibiydi. Bunlardan ilki, Papalığın egemenliğini kabul edenlerin oluşturduğu, *Siyahlar* diye anılan parti,

ikincisiyse, Papa'nın dinsel gücü dışında, dünyasal hiçbir gücü olmadığı görüşünü benimseyen Beyazlar partisiydi. Ekonomik bakımdan, siyahlar burjuva sınıfına ve avama, beyazlar ise soylulara dayanmak-taydılar. O sırada Floransa'nın bir bölgesinde *priorluk* (kaymakam-lık) yapmakta olan Dante, halkı bir toplantıya çağırdı; kent içinde barış ve sükûnu korumak için, iki parti ileri gelenlerinin kentten kovul-masına karar alınmasını sağladı. Ancak, kovulanlar kısa süre sonra döndüler. Fransız prensi Charles de Valois'dan yardım isteyen ve Pa-pa tarafından da desteklenen Siyahların karşısındaki Beyazlar, Pa-pa'nın yansız kalmasını sağlamak üzere 1300 yılında Dante'yi Ro-ma'ya gönderdiler. Dante, bu görevde başarılı olamadı. O arada, Dan-te'nin kentten uzaklaşmasını fırsat bilen Siyahlar, kentin yönetimini ele geçirmişler, Dante Roma'da iken, bir emirnâmeyle (gyaben) onu ve Beyazların ileri gelenlerini sürgün cezasına çarptırmışlardı. Bü-yük düşünür, büyük şair Dante, kendi deyişleyle, "kininden, dehasın-dan ve Allahından güç alarak", o kentten bu kente dolaştı. İtalya'daki bu kargayaşı Dante, Tanrısal Komedyâ'nın Araf bölümünde şu dizele-riyle dile getirmiştir:

*Ey köle İtalya, acılar ülkesi,
fırtınada kaptansız gemi,
taşranın değil, genel evin ecesi!*

Dante, sanatçıların da yazılabildiği *Baharatçı Hekimler* loncasına yazılmış, bu yoldan, Floransa yönetiminde etkin görevler üstlenmişti. Ancak, yukarıda da belirttiğimiz gibi, Siyahlarca seçilen kent yöneti-cisi, 27 Ocak 1302'de Dante'yi 5000 Florin para cezasına çarptırdı. Dante bu parayı ödeyemeyince, 10 Mart 1302'de bu ceza ölüm cezasına dönüştürüldü. Dante, daha önce Roma'ya, sürgüne gitmişti.

Oradaki öteki sürgünlerle birlikte Forli kentine gitti, oranın yönetici-lerinden, Floransa yönetimini devirmek için yardım istedi. Papa Ye-dinci Bonifacio'nun ölmesi, yerine On birinci Benedetto'nun geçmesi üzerine, sürgündeki Floransa'lılar umuda kapıldılar. Yeni Papa, 1304 yılının Mart ayında, kardinallerinden Niccolo da Prato'yu, iki tarafı barıştırmak üzere Floransa'ya gönderdi. Ama, Siyahlar'ın uzlaşmaz tutumu bu girişimi sonuçsuz bıraktı.

Dante, 1304 ile 1306 yıllarını Bologna'da geçirdi. Oradan, Casentino kentine geçti. O arada Floransa'da, sürgünlerin geri dönmesine ilişkin bir karar alınmış (1311), ancak, bağışlananlar arasında Dante'nin

adına yer verilmemişti. 1315 yılı Mayıs'ında, Dante için de af çıkarıldı. Dante, çok sevdiği kentine dönmek istemedi. Bunun üzerine Floransa'da, aynı yılın Eylül ayında, büyük şair için bir kez daha ölüm cezası verildi.

Dante, ömrünün son altı yılını Verona ile Ravenna'da geçirdi. Yirmi yıl sürgünde kalan, bu süre boyunca yazdığı mektuplara *Dante Alighieri exul immeritus* (haksız sürgün) imzasını atan Dante, 13 Eylül 1321 gecesi Ravenna'da, sıtmadan öldü. Sürgünün acısını Dante, şöylece dile getirmiştir:

*Başkasının ekmeğinin ne denli tuzlu,
başkasının merdiveninden çıkmanın
ne denli zor olduğunu göreceksin.*

Bu arada, Dante'nin yaşamını büyük ölçüde etkileyen Beatrice'den söz etmemiz yerinde olacaktır. Dante'nin ömür boyunca büyük bir tutkuyla bağlandığı, düşünce dünyasına ışık tutan kadındır Beatrice. Bu kadına duyduğu derin sevgi Dante'nin yüreğinden hiç silinmez; yaşamının en zor, en karanlık günlerinde, büyük şair hep bu sevgiye sığınır. Dante, komşuları Folco di Ricovero de Fortinari'nin kızı Bice'yi (Beatrice) bir toplantıda gördüğünde, kendisi dokuz, kız ise sekiz yaşındadır. Dokuz yıl sonra, bir sokakta ikinci kez karşılaşır; beyaz giysiler içindeki Beatrice, Dante'ye selam verir. 1288 yılında Simone da Bardi ile evlenen Beatrice, 8 Haziran 1290 günü ölür. Bu ölüm, Dante'nin sevgisine mistik özellikler de ekler. Uzun süre iç dünyasına kapanan, kimseyle görüşmeyen Dante, ilk kitabı *Vito Nuovo*'da, onu över, melekler katına çıkarır. Beatrice için, "kimsenin kimse için söylemediği şeyleri söylemeye" karar verir. Bu sözünü *Divina Commedia*'da (Tanrısal Komedy) tuttuğunu, ileride göreceğiz.

Dante'nin başyapıtı olan, Dünya edebiyatında bir benzeri daha bulunmayan, büyük eseri Tanrısal Komedy'nin incelenmesine geçmeden önce, bu büyük şair ve düşün adamının öteki eserlerine de kısaca değinelim:

De Vulgari Eloquentia (Halk Ağzı Üzerine): Dante burada, İtalyan dilini kullanmanın yararlarını belirtir, kendi dilinin kurallarını belirler.

De Monarchia (Monarşi Üzerine): Dante, 1312-1313 yıllarında yazdığı bu eserde, siyasal görüşlerini açıklar. İmparatorun, yetkilerini Tanrı'dan mı, yoksa yeryüzündeki temsilcisi Papadan mı aldığını tartışır.

Questio Aqua et Terra (Su ve Kara Sorunu): 1320 yılında yazdığı bu kitapta Dante, suların karalardan daha yüksek olamayacağını bilimsel yollardan açıklamaktadır.

Epistulde (Mektuplar): Değişik kişilere yazdığı on dört mektubu içerir.

Vita Nuovo (Yeni Hayat): Beatrice'ye beslediği sevginin duygusal, ruhbilimsel çözümlerini, Fransız hak şairlerinin (troubadour) geleneği içinde işleyen bu eser 1293 yılında yazılmıştır.

Convivio (Şölen): 1304-1307 yılları arasında yazdığı, felsefe ağırlıklı şiirleri içerir.

Rime (Uyaklar): Dante'nin değişik biçimlerde yazdığı ve bir başlık altında bir araya getiremediği şiirleri bu ad altında toplanır.

Tanrısal Komedyâ
(*Divina Commedia*)

Dante'nin büyük eseri Tanrısal Komedyâ, onun Cehennem, Araf ve Cennet'e yaptığı, düşsel bir gezinin öyküsüdür. Dante'ye Cehennem'de ve Arafta, Lâtin şair Vergilius eşlik eder. Araf'ın tepesinde Vergilius yerini Beatrice'ye bırakır. Cennet boyunca Dante'ye, sevdiği kadın Beatrice eşlik eder. Gezi, 1300 yılının 7 Nisan Perşembe gününü 8 Nisan Cumaya bağlayan gece başlar, bir hafta sonra, 14 Nisan Perşembe günü sona erer. Eser, 1307-1321 yılları arasında, Toscana lehçesi ile yazılmıştır. Toplam dize sayısı, 14 bin 233'tür. Üçlüklerden oluşur. İlk kez Dante'nin kullandığı, *Terza Rima* düzeninde yazılmıştır. Bu düzende, "aba, bcb, cdc... örneğinde olduğu gibi", ikinci dizinin son sözcüğünün son harfine, bir sonraki üçlüğün birinci ve üçüncü dizelerinin sonunda yer verilmektedir. Dizeler on bir hecelidir. Her bölümde 33 kanto (destan bölümü) yer alır. Cehennem'deki giriş kantosuyla birlikte kanto sayısı 100'e ulaşır.

Dante, bu görkemli, dev esere *Commedia* adını vermiştir. Bir anlamda, Cehennem'in ürkütücü ortamına karşılık, bu kocaman şiir, komedilerde olduğu gibi, mutlu sona ulaşır. İlk olarak, Decameron yazarı Boccaccio'nun eklediği *Divina (Tanrısal, İlahi)* sıfatı, 1555 yılında Venedik'te yapılan baskıda kitabın kapağında yer alınca, o yıldan sonra eserin adı *Divina Commedia (Tanrısal Komedyâ)* olarak benimsenmiştir. Eser, "şairin yaşam öyküsünün sanatına yansımaları" olarak görülebilir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, yaşamının önemli bölümünü (56 yıllık ömür içinde 20 yıl) sürgünde geçiren, Floransa'ya dönmek için yaptığı girişimler sonuçsuz kalan Dante, İtalya'ya egemen olan toplumsal çalkantıları, başta güçlü bir imparatorun olmayışına ve Papalığın önlenemeyen, yayılmacı politikasına bağlar. Dante, karıştığı siyasal çalkantılar içinde, sevdiği kadına, Beatrice'ye ilişkin sözünü de tutamamıştır. Bu yüzden şair, kurtuluşu Tanrı'ya sığınmakta bulur; insanlara, o arada kendisine doğru yolu göstermek üzere, *Tanrısal Komedy*'yı yazar.

Tanrısal Komedy'da Dante, Ptolemaios'un görüşlerinden yola çıkar; ona göre, Dünya dönmemekte, olduğu yerde durmaktadır. Dünyanın çevresinde dönen yedi gezegen vardır. Ay, Merkür, Venüs, Güneş, Mars, Jüpiter, Satürn. Gezegenler iç içe geçmiş yedi gök içinde dönerler. Yedinci gökten sonra gelen sekizinci gökte de, yerinde duran yıldızlar vardır. Cehennem, Kudüs'ün tam altındadır. Dünyanın merkezine kadar varmaktadır. Bu merkezden uzatılacak bir çizgi, bizi Araf'a götürür. Araf, Cehennem çukurunun açılmasında çıkarılan toprağın oluşturduğu bir dağdır. Cehennem ise, Baş şeytan Lucifer'in gökten düşerek oluşturduğu çukurdur. Araf dağının üstünde ise, Cennet bulunur. Buradan da Tanrı'ya varılır. Böyle olunca da, Kudüs/Cehennem/Şeytan/Araf/İyilik ve Kötülük Ağacı/Tanrı, aynı çizgi, aynı eksen üzerindedirler.

Masonluk'ta olduğu gibi, *Tanrısal Komedy*'da da, sayısal sembolizma büyük ağırlık taşır; semboller arasında, Hristiyan Üçleme'sini (Teslis) oluşturan 3 rakamı ile onun karesi olan 9 ve kusursuzluğun sembolü sayılan 10, her yerde görülür. Dante'nin, "yaşam yolunun tam ortasında", 1300 yılında çıktığı gezide gördüğü "öteki dünya", ya da "ruhlar âlemi", Cehennem, Araf, Cennet olarak, üçe ayrılmıştır. Cehennem'in giriş kantosu sayılmazsa, her bölümde 99 kanto vardır. Buna baştaki bölümü eklersek, 10'un karesi olan 100'e vararız. 10 sayısı, $3 \times 3 = 9$ 'in eklenmesiyle bulunan, kusursuz bir sayıdır. Dante, 100'üncü bölümde, en kusursuz ve erişilemez olanı, Tanrı'yı görür. Cehennem, Araf ve Cennet, üç ana bölüme ayrılır. Cehennem, 1 ön oda ve 9 daireden oluşur. Arafta, Ada, Araf öncesi, 7 korniş ve Yeryüzü Cenneti vardır ki bu da, toplamda 10 rakamını verir. Cennet, 9 gök ve 1 Ampire'den meydana gelir. Beatrice, Araf'ın $(10 \times 3 = 30)$ 30'uncu kantosunun 73'üncü dizesinde ortaya çıkar. Bu kanto 145 dize içerdiğine göre, Beatrice kantonun tam ortasında $(72 + 1 + 72 = 145)$ Dante ile karşılaşmış olur. 30'uncu bölümden önce 63 bölüm, sonra ise 36 bölüm vardır. Bu iki sayı, hep 3'ün egemen olduğu, simetrik sayılardır. Dante, Beat-

rice'yi ilk gördüğünde, 9 yaşındadır; 3'ün karesi kadar, sembolik bir yaştır bu. Beatrice, 9'un karesi olan 81 (1281) yılında ölür. Bu da, Beatrice'nin kusursuz bir insan olarak düşünüldüğünü gösterir.

Tanrısar Komedyası'nın Cehennem, Araf, Cennet bölümlerinin hepsi, "yıldızlar" sözcüğü ile sona erer: "Buradan dışarı çıktık, görmek için yıldızları"; "Çıkmaya hazırdım artık yıldızlara"; "Güneşi, yıldızları döndüren sevgi".

Cehennem (Inferno)

Tanrısar Komedyası'nın ilk bölümünü oluşturan Cehennem'i Dante'nin 1308 yılında tamamladığı sanılıyor. Bu bölümde yer alan 34 kanto içindeki toplam dize sayısı 4720'dir. Dante, bu ilk yolculuk sırasında 112 ünlü kişiyle karşılaşır. Papa'nın jübile yılı ilân ettiği 1300 yılının Paskalyasında, 7 Nisan Perşembe'yi 8 Nisan Cuma'ya bağlayan gece Dante, günahkârlık ortamının sembolü olan "karanlık bir ormanda" yolunu şaşırır. Cuma sabahı gün ağarırken, bir tepenin eteğinde, "insan aklının sembolü" olan, Lâtin şairi Vergilius ile karşılaşır. Dante'nin yardımına koşan Vergilius, kötülüklerden arınmak için, onu öteki dünyanın üç bölümünü gezmeye çağırır. Dante ile Vergilius'un o gece başlayan Cehennem gezisi, 9 Nisan Cumartesi gecesi sona erer; 10 Nisan Pazar günü, birlikte Araf'a ulaşırlar.

Tanrı'ya isyan eden ve kendisinin Allah'tan daha güçlü olduğunu kanıtlamak için, İyilik ve Kötülük Ağacı'ndaki elmayı Adem ile Havva'ya yedirten ve onların Yeryüzü Cenneti'nden kovulmalarını sağlayan Şeytan, Tanrı tarafından Cennet'ten atılmış, Dünya'ya düşerken de, bu düşmenin büyüklüğü ve hızı yüzünden kocaman bir çukur açarak, Dünya'nın merkezinde çakılı kalmıştır. Şeytan'ın kolları ile kanatları kuzey yarıküresinde kalmış, bacakları ise güney yarıküresine uzanmıştır. Dante'ye göre, kuzey yarıküresi kara, güney yarıküresi denizdir. Şeytan'ın bacaklarından açılan dar bir tünel, güney yarıküresinde, tam Cehennem çukurunun aksi yönünde yükselen Araf dağına Cehennem'e, dolayısıyla kuzey yarıküresine bağlamaktadır.

Dante'nin tasarladığı Cehennem, dibe doğru inildikçe daralan bir çukurdur. Bu çukur, iç içe dokuz daireden oluşur. Dairelerin herbirinde ayrı bir günah işlemiş olanlar cezalandırılır. Aşağıya doğru inildikçe ceza ağırlaşır. Ancak, burada cezayı veren, Tanrı değildir; insanlar Araf'a, Cennet'e gidebilecekken, yaşarken yaptıkları yanlış seçimler sonucunda Cehennem'e gitmişlerdir. Çarpıldıkları cezayı, yeryüzünde sürdürdükleri yaşamla, kendileri belirlemişlerdir. Cezanın ağırlığı, işlenen günahın ağırlığı ile orantılıdır.

Cehennem'in üç bölüme ayrılması, Dante'nin, günahları üç büyük bölüme ayırmasının sonucudur. Dante'ye göre günahlar, ya içgüdüleri frenleyememekten ileri gelir, ya cebir ve şiddet kullanılarak, ya da hile ile işlenir. Cehennem'in giriş bölümünde kötülük de, iyilik de yapmadan yaşamış olanların ruhları vardır. Cehennem'in ilk akar suyu Akheron da buranın sınırındadır. Vergilius, bu ruhlar için Dante'ye şöyle der:

*Dünyada kalmamıştır sanları,
bağışlama da, adalet de hor görür tümünü,
Söz etmeye değmez, yalnızca bak ve yürü*

Daha sonra, Cehennem'in ilk dairesi Limbus gelir. Buradaki ruhlar, dürüst yaşam sürmüş, ancak çoğu Hristiyanlıktan önce yaşadığı için, vaftizden yoksun kalmış, vaftiz olmadan ölmüş ruhlardır:

*Gitmeden daha ileri, bil ki bunlar günahkâr değil,
erdemleri var, ama yeterli değil,
çünkü senin inancının da giriş kapısı
vaftizden yoksun kalmışlar*

Buradan sonra, asıl Cehennem başlar. İkinci dairede şehvet düşkünlere ceza görürler. Bunların arasında Dante'yi en çok ilgilendiren bir çift vardır: Ravenna Senyörü'nün kızı Francesca da Rimini ile kayınbiraderi Paolo. Francesca kocasını sevmemiştir; Paolo ile sevişirken, kocası onları yakalayarak, ikisini de öldürtür. Francesca, başına gelenleri şöyle anlatır Dante ile Vergilius'a:

*Soylu yüreklere kolayca giriveren sevda
elimden alınan yakışıklı bedenimle
büyüledi onu; bu ayrılık içimde sızı hala.
Sevileni sevmeye zorlayan sevda
öyle güzellikler tattırdı ki bana,
gördüğün gibi, eli hala yakamda.
Sevda ortak ölüme götürdü bizi.*

Üçüncü dairede oburlarla karşılaşılır; yaşamlarında midelerinden başka şey düşünmeyen bu ruhlar, pis sular dolu bir çukurda, yağmur suları altında inlemekte, üç başlı, aç bir köpek onları durmadan didiklelemektedir. Dante bunların arasında, Floransa'lı ünlü obur Ciacco'yu görür. Şöyle seslenir Ciacco onlara:

*Siz kentliler Ciacco derdiniz bana:
oburluk günahı yüzünden, gördüğün gibi
eriyip gidiyorum yağmurda.*

Dördüncü dairede cimriler, savurganlar vardır. Bunların arasında birçok papazın bulunduğu, saçlarının biçiminden anlaşılmaktadır. Savurganlar cezalarını göğüsleriyle koca koca kayaları itmekle, cimriler ise karşı yönden gelerek aynı şeyi yapmakla çekerler:

*Birbirlerine de çarpıyorlardı
sonra geri dönerken, "Niye tutuyorsun sen?"
"Niye saçıyorsun sen?" diye bağırıyorlardı.*

Beşinci dairede öfkeli cezalandırılır. Burada, kara bir suyun oluşturduğu bir bataklık vardır. Bataklığın ötesinde, yukarı Cehennem'in surları yükselmektedir. Yarı bellerine kadar bataklığa gömülmüş olan bir takım ruhlar, birbirlerini dövmekte, vahşice ısırmaktadırlar. Vergilius, büyük bir tiksintiyle, şöyle anlatır bu ruhları:

*Yeryüzünde kendini kral sanan birçok kişi,
buraya gelince domuzlar gibi pisliğe bulanacak,
ardında horgörüden başka bir şey bırakmayacak.*

Beşinci ve altıncı daireleri, içinde sonsuza dek ateş yanacak olan Dite kenti ayırır. Bataklığı Flegias'ın yönettiği bir sandalla geçen Dante ile Vergilius, surlara varırlar. Surları korumakta olan şeytanlar, kapıları açmak istemezler. Göklerden gelen bir melek, şeytanları azarlar ve kapıları açtırır. Surlardan içeri girince Dante, çevresine bakınır, bir ova görür. Burada, kapakları açılmış mezarlar vardır. Bunlar alevler içinde yanmakta, içlerinden, mezarda yatanların iniltileri duyulmaktadır. Bu mezarlarda, dinden çıkanlar ve ruhun ölmezliğine inanmayanlar, Epikuros ile onun yolunu izleyenler yatmaktadır.

*Mezarların kapakları açıktır,
öyle acı çığlıklar yükseliyordu ki,
mezardakilerin eziyet çektikleri belliydi.
Dedim ki: "Usta, böyle acılı çığlıklarla gömülü ölümler kimler?"
Dedi ki: "Bunlar, sapkınlarla
her mezhepten yandaşları,
sandığından da dolu buranın mezarları*

Yedinci dairede başkalarına, kendilerine, Tanrı'ya saldırıda bulunanlar, cebir ve şiddet kullanarak günah işleyenler ceza görmektedirler. Vergilius bu daireyi şöyle açıklar yol arkadaşına:

*"Oğul, bu kayaların içinde" dedi,
geri bıraktığımız dairelerin benzeri
üç küçük daire vardır, daireler gitgide daralır
hepsinin içinde lânetlenmiş ruhlar yer alır;
"Tanrı'nın onaylamadığı her eylem
haksızlıkla sonlanır: kaba güçle, hileyle
zarar verir başka birine.
Tanrı en çok hileye öfkelenir, çünkü hile
insana özgü bir kusurdur; işte bu yarın dibinde
en büyük acıyı hileciler çekmekte.
Kaba güç kullananlar yer alır ilk dairede;
üç bölmeye bölünmüştür ilk daire,
çünkü kaba güç üç kişiye yönelebilir:
Tanrı'ya, kendisine, başka bir insana.*

Üç bölüme ayrılan bu ruhlardan, Tanrı'ya karşı güç kullanmaya yeltenenler, yatmakta; insan sanatına karşı güç kullananlar, yani tefeciler, oturmakta; doğaya karşı gelenler, yani eşcinseller ise, durmadan dinlenmeden yer değiştirmektedir.

Sekizinci dairede kadın tellâlları, din sömürücüleri, rüşvet yiyenler, hileciler, hırsızlar, ikiyezlüler, bölücüler, simyacılar, kalpazanlar ceza görürler. Bu daire, on çukura (hendeğe) ayrılmıştır.

Birinci hendekte, birbirinin aksi yönünde dönen iki ruh grubu vardır. Şeytanlarca kamçılanmakta olan bu ruhlar, para için başkalarını fuhşa yönelten ve aracılık yapanlardır.

İkinci hendekte, pisliğe gömülü olarak, dalkavuklar yer alır.

Üçüncü hendekte, birçok kuyu ağzı görülmektedir; her bir delikten günahkârların ayakları çıkmakta, bu ayakların tabanları alevler içinde yanmaktadır. Bunlar, kiliseyi ve kutsal inanışları âlet ederek kazanç sağlayan din adamlarıdır:

*Her deliğin ağzından bir günahkârın ayakları,
bacakları çıkıyordu dışarı,
gövde baldırlara dek içeride kalıyordu.
Her birinin ayak tabanları alev alevdi;
eklemler öyle hızlı çırpınıyordu ki,
sazlardan kamışlardan prangalar zor dayanıyordu*

Dante, bugünkü deyimle, "dini siyasete ve kişisel çıkarlarına âlet eden" bu sahte din adamlarına, yobazlara, softalara karşı acımasızdır. Şöyle haykırır:

*Ey büyücü Simon, ey onu izleyenler,
Tanrı'nın, iyilikle gerdeğe girmesi gereken
nesnelerini, altınla gümüş uğruna lekeleyen
aç gözlü sefiller.*

Dördüncü hendekte münecimler vardır; bir takım hileli davranışlarla yalnız Tanrı'nın bilebileceği geleceği haber vermeye kalkan bu münecimler, falcılar ve büyücüler, başları arkaya çevrilmiş durumda, ağlayarak dolaşır dururlar. Öyle ki gözlerinden dökülen yaşlar sırtlarından akmaktadır, kendileri de arka arka yürümek zorundadırlar:

*Bak, sırta dönüşmüş göğsü;
çok ileriye görmek istediği için,
arkasına bakıyor, gerisin geri yürüyor*

Ötekilerden daha karanlık olan beşinci hendek, kaynayan bir katranla kaplıdır. Bunun içinde rüşvetçiler vardır, bir tanesi başını katrandan bir parça kaldıracak olsa, şeytanlar onu didiklemektedirler. Vicdanlarını kirletenler, katrana bulanmışlardır; dünyada nasıl her şeylerinin üstü örtülü idiyse, şimdi de tümüyle katran örtmüştür onları.

Altıncı hendekte mürailer, dışı altın yaldızlı, fakat astarı kurşunla dolu harmanilere sarılmış durumda ağır ağır yürürler.

Yedinci hendekte yer alan hırsızlar, korkunç yılanlar tarafından kovalanmaktadır. Yılanların yakalayıp boynundan soktuğu ruh, hemen yanar, kül olur. Bir süre sonra da, küllerinden yeni ruh çıkar, yılanlar gene kovalar onu.

Sekizinci hendekte kötü danışmanlar bulunmaktadır. Bütün hendek alev alev yanmakta, günahkârlar ateşten elbise giymiş gibi görünmektedirler. Dante, bunların arasında, yeni dünyalar görmek için evini barkını unutan ve Troya'nın tahta at hilesiyle alınmasını öne süren Ulysses'i görür.

İnsanlar arasında uyuşmazlık yaratanların yeri, dokuzuncu hendektir. Bunların yüzleri ve bedenleri yara bere içindedir, bir yere gelince bir şeytan onların bir uzvunu kesmekte, ruhlar hendekte yollarına devam ederken, kesilen uzvu tekrar yerine gelmekte, ama şeytan, aynı uzvu aynı yerden gene kesmektedir.

Onuncu (ve sonuncu) hendekte ise, sahtekârlar yer almaktadır. Bunlar oraya buraya kümelenmiş, kimi yerde sürünen, kimi yüzükoyun yatan hastalara benzerler. Hastalıkları bedenlerinde cüzam yaraları yaratmakta, kaşınan ruhlar birbirlerinin etlerini koparmaktadır. Bunların arasında simyacılar, kendilerini başkalarının yerine koyanlar ve yalancılar vardır.

Dante ile yol göstericisi Vergilius, yolculuklarını sekizinci daire ile sürdürürler. Sekizinci daireyi dokuzuncudan büyük bir uçurum ayırmakta, bu uçurumda Babil Kulesi'ni yaptıran ve Olimpos dağına hücumu yeltenen devler, zincirlere bağlıdır. Devlerden biri, iki yolcumuzu alıp, uçurumun dibine, yani dokuzuncu daireye atar. Bu sonuncu daire, hainlere ayrılmıştır ve dört kısımdan oluşur. Birinci kısımda, akrabalarına hainlik edenler yer alır. Antonera denilen ikinci kısımda vatan hainleri buzlara gömülmüşlerdir. Üçüncü kısım Tolomea adını taşır, velinimetlerine hainlik edenleri barındırır. Bu ruhlar hep ağlamakta, ama esen buz gibi rüzgar gözyaşlarını dondurmakta, gözlerini buzlarla doldurarak onlara azap vermektedir. Dördüncü (ve son) kısımda, üç başlı şeytan görülmektedir. Şeytan, üç ağzında, Tanrı'ya ve İmparator'a başkaldıran üç kişiyi yemektedir; Brutus ile Cassius, Sezar'ı öldürmüşlerdir, Yuda ise, İsa Peygamber'i ele veren kişidir.

Dante ile Vergilius, şeytanın gövdesine tutunarak aşağı inerler. Şeytanın yarı beline geldiğinde, Dante birden, yukarı tırmandığını farkeder. Dar bir tünelden çıkınca, kendisini Araf dağının eteğinde bulur; gökyüzünde yıldızlar parlamaktadır, Dante'nin kalbi ferahlar.

Araf (Purgatorio)

Tanrısal Komedya'nın ikinci bölümünü oluşturan *Araf*'ı, Dante büyük olasılıkla 1313 yılına doğru tamamlamıştır. *Cehennem* ile *Araf*, 1318 yılında büyük bir yaygınlığa ulaşır. *Araf*, 33 kantodan oluşur. Bunlarda toplam dize sayısı 4755'dir. Dante, bu yolculuk boyunca 46

kişiyile karşılaşır. Vergilius ile Dante'nin 10 Nisan Pazar günü başlayan bu ikinci gezileri üç gün sürerek, 14 Nisan Perşembe günü sona erer.

Hristiyan inancında Araf kavramı, göreceli olarak yenidir; Kilise, öte dünyayı Cehennem ve Cennet olarak öngörürken, 1274 yılında Lyon'da toplanan ikinci konsil (din işleri kurulu), Cehennem ile Cennet arasında bir de Araf'ın bulunduğ u ilkesini benimsemiştir.

Dönemin başka yazarlarının, *Araf*ı, "cezaların daha kısa tutulduğ u bir tür Cehennem" olarak nitelemelerine karşılık, Dante'nin *Araf*ı, meleklerin yer aldığı, kabartma yontularla süslü, sık sık şarkılar söylenen, Cehennem ile Cennet arasında bir köprüdür. Cehennem'in karanlığı burada yerini gün ışığına bırakır. Dante, *Araf*ı, güney yarıkürede, denizlerin insan ayağı basılmamış kesimindeki bir adada yükselen bir dağ olarak tasarlar. *Araf* dağını, Tanrı'ya başkaldıran Lucifer'in (Baş şeytanın) dünyaya düşerek Cehennem çukurunu açtığında savrulan toprak oluşturmuştur.

Araf, yedi kattan oluşur, Yedinci katın üzerinde, dağın tepesinde "Yeryüzü Cenneti" bulunur. Buradaki kutsal orman, Cehennem'in başlangıcındaki karanlık ormanın karşıtıdır. Âdem ile Havva'nın, yasak meyveyi yemeden önce yaşamış oldukları Yeryüzü Cenneti, *Araf* dağını tırmanarak günahlarından arınan ruhları simgeler.

*Araf*a gidecek ruhları bir melek, Roma'dan da geçen Tevere ırmağının denize döküldüğü yerden, kayıkla *Araf* 'ın bulunduğ u adanın kumsalına taşır. Kumsaldan, kayalık bir bölümü geçilir. Burası, *Araf* ın giriş bölümüdür. Ruhlar, *Araf* 'a tırmanmadan önce, günahlarının ağırlığı ile orantılı olarak bir süre burada beklerler.

Araf ın katlarına dik basamakalarla çıkılır; üst katlara doğru çıkıldıkça, günahın ağırlığı ve çektiirdiğı ceza azalır. *Araf* 'taki cezanın amacı, ruhun eğitilmesi, kişinin işlediğı günahlardan pişman olmasının sağlanmasıdır. İyilik-Kötülük karşıtlığının sonucu, Cennet-Cehennem ikilisine eklenen *Araf*, bir değışme merkezidir. Cehennem'in yıldızsız göğünden, sonsuz karanlığından gün ışığına, gece-gündüz düzenine kavuşan ruhlar, burada içsel bir değışim geçirirler.

Arafta, "*Araf* öncesi, Asıl *Araf*, Yeryüzü Cenneti" olmak üzere üçe ayrılmıştır. Bunlar, sırasıyla, 2 ve 7 kısıma bölünmüşlerdir. Buna 1 kısmından oluş an Yeryüzü Cenneti de eklenince, yine kusursuzluğ un sembolü olan 10 sayısı elde edilir.

Dante, Yeryüzü *Cenneti*'nde, yıllardır görmediği Beatrice ile karşılaşır. O arada Vergilius birden yok olur. Dante, artık Cennet'e çıkmaya hazırdır.

Cennet (Paradiso)

Dante'nin *Cennet*'i, şairin ölümünden (1321) çok kısa süre önce tamamlanmış, ancak Dante'nin ölümünden sonra okurla buluşmuştur.

Cennet te, ötekiler gibi 33 kantodan oluşur. Kantoların toplam dize sayısı, 4578'dir. Cennet'in en üst katındaki "kustal gül"ü oluşturan kutlu ruhlardan adı anılan 70 ruhun 15'i, Cennet'in çeşitli katlarına inerek, Dante ile konuşurlar. Dante'nin 14 Nisan Perşembe günü başlayan Cennet yolculuğu, aynı gün öğleden sonra, Tanrı'nın ışığına ulaşmasıyla noktalınır.

Cennet, çeşitli gezegenlere göre bir takım dairelere ayrılmıştır ve toplamı gene 10'a varmaktadır. Bu dairelerden 7'si, gezegenlerin adlarıyla anılır, bunlar hareket halindedirler. Daha sonra, dönmeyen yıldızların bulunduğu bir gök tabakası gelir; bunların ötesindeyse, kristal gök kubbesi ya da İlk Devindirici gelir, yani (7+2=)9 gök vardır. Bundan sonra, Tanrı'nın mekânı olan Ampire'ye gelinir, böylece gene 10 sayısına varılır.

Dante, çağının yazarlarından ayrılan bir Cennet tasarlar; Şeytanların kol gezdiği, ruhların ateşler içinde kıvrandığı Cehennem'in karşıtı olarak tasarlanan, sessiz meleklerle, dingin ruhlarla dolu bir Cennet yerine, sürekli bir devinimin, büyük bir hızın, insan gözünün algılamakta zorlandığı bir ışığın egemen olduğu bir Cennet öngörür. Cehennem'in dibinin buzlarla örtülü olmasına karşılık, Cennet'te kızgın alevler yer alır.

Cennet'te, göğün ilk katında Ay vardır. Noksanları bulunan ruhlar, yaşarken verdikleri sözleri tutamayanlar, Ay dairesinde bulunurlar. İkinci katta Merkür, Üçüncü katta Venüs, Dördüncü katta Güneş, Beşinci katta Mars, Altıncı katta Jüpiter, Yedinci katta Satürn gezegenleri yer alır. Sekizinci katta dönmeyen yıldızlar, Dokuzuncu katta ilk Devindirici vardır. Arı ışıktan oluşan, maddeden arınmış Onuncu kat ise, kutlu ruhlarla Tanrı'nın bulunduğu kattır. Dante, bu katı "evrenin tümünü saran, ötesinde hiçbir şeyin bulunmadığı, en yüce yapı" olarak tanımlar. Bu katın merkezindeki "öncesiz-sonrasız güçlü ışık" ise, Tanrı'dır. Dante, Tanrı'yı bir enerji kaynağı olarak değerlendir-

mekle, çağının yazarlarından ayrılır, bilimsel ile kutsal arasındaki seçimini bilimden yana yapar.

Arafta başlayan ışıktanma işlemi, Cennet'te bütün bütüne yoğun bir durum alır. Tanrı'ya doğru yükseldikçe, ruhlar yalnızca birer ışık hali- ni almakta, sözleri şarkı, devinimleri dans olmaktadır. Bu ışık halesi gitgide büyür, Tanrı'ya varıldığında, gözleri kamaştıran bir Nur'a dö- nüşür. Dante, bu anı şöyle anlatır:

*Bundan sonra gördüklerim sığmaz sözcüğe,
bu görüntü karşısında yetersiz kalır dilimiz,
bu yoğunluğa dayanmaz belleğimiz.
Düşünde her şeyi görürken, düş sona erince
ayrıntıları anımsayan,
gördüklerinden izlenimler kalan
biri gibiydim şimdi...*

Tanrısal Komedya'nın Ezoterik Yorumu

Buraya kadar, Dante'nin Vergilius'la ve Beatrice ile yaptığı Cehen- nem, Araf ve Cennet yolculuklarını özetlemeye çalıştık. Şimdi de, aynı zamanda "Dante Alighieri Türk-İtalyan Dostluk Derneği"nin de baş- kanlığını yapmış olan, Merhum Üstadımız Sahir Erman'ın, Tanrısal Komedya'yı Ezoterik (Batını=Yalnızca inisiyelere, özel yöntemler ve törenlerle verilen sırları içeren doktrin) açıdan, bir anlamda da Ma- sonluk açısından nasıl yorumladığını açıklayarak, sözlerimizi ta- mamlayalım:

"Dante, Tanrısal Komedya'da, Hristiyan dinindeki Teslis'i (Üçle- me'yi), tek vücut içinde tanrısal gücü, Tanrı'nın insanı kendisine ben- zer bir biçimde yaratmış olduğunu, Hazreti İsa'nın hem Tanrı, hem in- san oluşundaki sırrı ifade etmek ister" diyerek söze başlayan Sevgili Üstadımız, şu soruyu ortaya atar:

*"Ancak, şimdiye kadar hiçbir yorumcuda bulunmayan, başka bir izah tarzına, yani *initiatique* bir yoruma varmak imkansız mıdır? Dan- te'nin böyle bir tefsir tarzını düşündüğünü, bunu ifade etmek istediği- ni söylemek, acaba cür'et olur mu?"*

Yanıtını da şöyle verir hemen: *"Hemen belirtelim ki, Tanrısal Komed- ya naçiz kanaatimizce, böyle bir yoruma da müsaittir."*

Tanrısal Komedyası'nın ezoterik açıklaması şöyledir:

Dante'nin, bu eserde insanlığı aradığını söyleyebiliriz. Bir yerde insanlara şu çağrıda bulunur:

*Kendi tohumunuzu düşünün;
Hayvanlar gibi yaşamak için değil,
Erdem ve bilgi edinmek için yaratıldınız.*

Araf 'ın 1'inci bölümünde ise şöyle der:

*Onun gelişinden memnun olmalısın,
Çünkü o, uğrunda canlarını feda edenlerin
Bildikleri gibi, çok aziz olan Hürriyeti aramaktadır.*

Bu hürriyet, Dante'ye göre, esasta vicdan hürriyetidir. Nitekim, papalığın diktatörlüğüne ve yobazlığına yol açtığı için, İmparatorluğu Papa'ya bağışlamış olan İmparator Konstantin'e şiddetle hücum eder:

*Ey Constantinus, din değiştirmen değil,
Fakat ilk zengin Papanın senden aldığı
Çeyiz ne kadar büyük acıların anası oldu*

İşaret edelim ki Dante, o dönemde İtalya'da pek revaçta bulunan bir edebî akıma da mensuptu; "Fedeli d'Amore", yani "Aşk Dostları" denilen bu akıma uyanlar, kendi aralarında, gizli anlamlı bir dil kullanırlardı. Bu dilin, akıma yabancı olanlar tarafından anlaşılamayacağını Dante, "Vita Nuova" adlı eserinin 14'üncü bölümünde şu şekilde ifade eder: "Bunun, aynı derecede aşk dostu olmayan bir kimse tarafından anlaşılması imkânsızdır."

Dante'nin ölümler dünyasına girişi de esrarlıdır: Dante, Cehennem'e nasıl girdiğini hiçbir zaman açıklamaz ve üstü kapalı bir şekilde ifade eder:

*Ey, siz ki sağlıklı bir akla sahipsiniz,
Şu tuhaf mısraların ardında
Saklanan doktorini kavrayınız.*

Cennet'in 19'uncu bölümünde de, yavaş yavaş öğrenilen bir bilginin hazmedilebileceğini, her şeyi birden öğrenmek isteyenine ise çabuk yorulacağını şu şekli anlatır:

*Şimdi, ey okuyucu, sofrada kal
Doymazdan önce yorgun düşmek istemiyorsan
Sana sunulan yemekler hakkında düşün
İşte sana sundum; bundan sonra kendi başına yiyeceksin.*

Nihayet, Cennet'te rehberliği Beatrice'den devralan Saint Bernard'ın kişiliği üzerinde de duralım: Bilindiği gibi Saint Bernard, Tampliyele-
rin (Templiers: Tapınakçı Şövalyeleri) kurucusudur ve Dante'nin Vi-
yana Müzesi'nde bulunan bir madalyonunda şu harfler okunmakta-
dır:

F.S.K.I.P.F.T.

Bu harflerin, şu cümlelerin baş harfleri olduğu kabul edilmektedir. *Fi-
del Sanctae Kadosch, Imperialis Principatus, Frater Templarus*. Çe-
virecek olursak, şu cümle ile karşılaşırız: *Kutsal Kadoş İnancından,
İmparatorluk Prenslüğinden, Tampliye Kardeş.*

İşte bu kardeşin en büyük eserini, belirttiğimiz açıdan inceleyelim:

Hayatının ortasına gelen Dante, Hakikati aramaktadır. Bunu bir da-
ğın arkasında, yani harici alemde keşfeder gibidir. Ancak, bu araştı-
malarında gayesiz ve rehbersiz hareket ettiği için, önüne çıkan üç gü-
nahı tek başına yenememekte, nuru aradığı yerde yakıcı bir ateşle
yanmak ve kavrulmak tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaktadır. İşte
Dante, dağın arkasında zannettiği Hakikat nurunu kendi içinde ara-
maya koyulur ve bunun için üç seyahat yapar. Cehennemdeki birinci
seyahat, gürültülü, feryatlı ve engellidir. Caronte ve şeytanlar, Dan-
te'nin ilerlemesine daima mâni olmak istemektedirler. Araf 'taki ikin-
ci seyahat, kolay, hafif ve başarı ümidiyle doludur. Cennet'teki üçüncü
seyahat ise, müzik, dans ve ışıkla yapılır. Nihayet Dante en büyük ışı-
ğa, Nur'a kavuşmakta, yani Allah'ı görmektedir. Dante bu üç seyahati
görünürde iki rehberin delâletiyle yapmaktadır; bunlardan biri Ver-
gilius, yani AKIL, ikincisiyse Beatrice, aşk, yani GÜZELLİK'tir. fakat
bunlardan başka üçüncü ve görünmeyen bir rehber daha vardır; Ger-
çekten, aklın açtırmaya muvaffak olamadığı Cehennem kapılarını bu
görünmeyen rehber, gönderdiği melek vasıtasıyla açtırmaktadır; ke-
za, güzelliğin Dante'yi çıkarmaya muvaffak olamadığı en yüksek ka-
demeye, yani Ampire'ye, yine bu görünmeyen rehberin gönderdiği Sa-

int Bernart ulaştırmaktadır. Bu üçüncü rehber, istenilen her şeyi yapmağa muktedir olan ilâhî irade, yani KUVVET'tir. İşte Dante, AKIL, KUVVET ve GÜZELLİK'in üç yüzölü rehberliğı altındadır ki NUR'a kavuşabilmektedir.

*Caronte'ye Vergilius'un söylediğı sözleri hatırlayalım:
Caronte, öfkelenme,
istenilen her şeyin yapılabildiğı yerde
böyle arzu edilmektedir, fazla bir şey sorma.*

Yine, Cehennem'in kapısı üzerindeki yazıları düşünelim:

*Beni vücuda getiren, İlâhî Kudret,
en yüksek aklü hikmet
ve ilk aşktır.*

Yani, AKIL, KUVVET ve AŞK ya da GÜZELLİK!

Dante'nin gördüğü Nur, üç ayrı renkte bir gökkuşağı hâlinindedir. Fakat bu üç renk kaynaşmakta ve nihayet parlak bir beyaza dönüşmektedir. Tıpkı, mavi, kırmızı ve siyahın son merhalesini teşkil eden beyaz gibi. Yine bu Nur, üç çizgiden mürekkep büyük bir ışık, yani Nurlu Delta'dır. Bu Delta'nın ortasında bir şey vardır; gözle görölmeyen bu şey, Dante'nin aynadaki kendi aksi, bir insandır. Demek oluyor ki, insan Allah'ın içindedir; O'nun ayrılmaz bir parçasıdır. Ama bunun aksi de varittir: Nasıl ki insan Allah'ın içinde ise, Allah'ta insanın içindedir. Yani, insanın Allah'a izafe ettiğı, O'nda görmek istediğı bütün üstün vasıflara, rüşeym (hücre) halinde de olsa, noksan bir şekilde de bulsan, insan yine de maliktir. İşte insan, tekemmül eder, kendi kendini lâıykıyla tanır, içindeki rüşeym halindeki bu vasıfları geliştirirse, kendi içinde saklı olan sırra erecek, dağın arkasında zannettiğı haki-katin kendi içinde bulunduğunu anlayacaktır. O zaman, bütün yaratılanı sevecektir ve bu büyük aşk, yaratılanın içinde bulunan Büyük Yaratıcı'yı sevmesini de gerektirecektir. İşte bu Doğu tasavvufu, Dante'nin mistisizmi ve INITITATION'daki (TEKRİS'teki) sır, bu suretle birleşmektedir. Bunu anlayan insan, hidayete ermiş, kendi içinde keşfettiğı muazzam ışığı, başkalarına da aşılayacak hale gelmiştir.

Dante'nin üç seyahatini okuyan herkes, aynı nuru kendi içinde de hissedebilir. Dante, bunu anladığı zaman, daha fazlasını görmek için de yine gayret eder, fakat beyninde bir şimşek çakar ve artık daha fazla bakmanın faydasız olduğunu, esrarı keşfetmiş bulunduğunu kendisine şu şekilde müjdeler:

*Büyük hayalime daha fazla imkân verilmedi
benim arzum ve üstün irade yerine gelmişti
güneşi ve diğer yıldızları harekete geçiren aşk
eşit ve muntazam hareketlerle bunu böyle istemişti.*

YARARLANILAN KAYNAKLAR

*Prof. Dr. Sahir ERMAN: Dante ve İlahî Komedyanın Ezoterik Yorumu
Yenilik Basımevi, İstanbul 1977.*

*Dante/İlahî Komedya - İtalyanca aslından çeviren: Rekin Teksoy
Oğlak Yayınları, İstanbul 1998*

NEDİR BU FELSEFE?

Bolar İREN

Giriş

Felsefe Masonik yaşamın temel taşlarından biridir. Hatta bana göre Masonluğun "olmazsa olmaz"ıdır. İşte aşağıdaki yazı bu "olmazsa olmaz"ın ne olduğunu bir kaç sayfada özetlemeye çalışan, ve konuyla ilgili bazı kitaplardan alıntılardan oluşan kendi halinde bir derlemedir.

Felsefe

Mongolfier kardeşler icat etmiş oldukları balonla ilk uçuş denemelerini yaptıkları sırada, gösteriyi izlemek için toplanan meraklılardan biri yanında bulunan saygın görünümlü yaşlı baya dönerek şu soruyu sorar: "İyi de bu ne işe yarar bayım?". Sözü edilen babacan tavırlı bay o sırada

Fransa'yı ziyaret etmekte olan bilgin ve siyaset adamı Benjamin Franklin'dir. Franklin karşısındakinin sorusuna soru ile cevap verir: "Yeni doğmuş bir bebek ne işe yarar bayım?". Bu cevap, genel olarak tüm kültürel etkinliklerini, özel olarak felsefenin 'ne işe yararlar' sorusuna verilebilecek en anlamlı cevaptır. İşe yapmak açısından baktığımız zaman, en çok işe yaradığı düşünülen bir çok etkinliğimizin, bilimin bile zaman zaman işe yaradığını görebiliriz. Örneğin tıp bilimi insanların daha uzun ve daha sağlıklı yaşamaları konusunda yarar sağlıyor olabilir, binlerce yıl önceden kalmış çanak çömleği didikleleyen arkeoloji biliminin pratik yaşamdaki yararını kaç kişiye anlatabilir?

Haydi matematik en azından ticarî bağlamda, yani alış verişte pratik yararı olan bir bilim dahıdır, ya kuvantum fiziği *? Bilim adamları çoğu kez araştırmalarını yaparlarken sonucun işe yarayıp yaramayacağı kaygısını taşımazlar. Onlar için önemli olan, insanın doğal yapısındaki "bilme arzusu"dur. Aynı pratik yarar sorusu sanat için de sorulabilir. Evimde ressam Fikret Mual-la'nın pek öğündüğüm bir tablosu var. Resimde bir hayvan terbiyecisi bir kaplumbağayı ateş çemberinin içinden atlatıyor. Bu ironik resmin bana hiç bir pratik yararı yok. Ancak bir sanat eserini bu açıdan değerlendirmek, sanatın varlık amacını yadsımak olur. Sanatı pratik yarar olarak değerlendirmek yerine ona "estetik açıdan haz, heyecan ve yön verici" bir değer olarak bakmak gerekir. Yine aynı şey etik için söz konusudur. Tarihte ahlâksal açıdan öndek kişilere baktığımız zaman çoğu ya yaşamları boyunca sefalet ve eziyet çekmişlerdir, ya da öldürülmüşlerdir. Bu durumda hangi pratik yarardan söz edilebilir?

İşte tüm bu örnekler gibi, felsefe de özünde bir işe yaramaz. Ancak Bertrand Russel'in dediği gibi, **"Yararsız Bilgi"**nin en önemli özelliği, derin düşünme alışkanlığı yaratma özelliğidir." Ne zaman ki insan kendini çevreleyen evreni, insan yaşamının anlamı-

nı, kaderinin ne olduğunu, kendi eylemleriyle kaderini ne ölçüde yönlendirebileceğini, ne tür bir yaşamın gerek bireysel gerekse toplumsal en iyi yaşam olduğunu sorgulamaya başlar, o zaman felsefenin insan için çok yararlı bir şey olduğu kabul edilir. Bilgi edinme insanın temel güdülerinden ve ayırt edici özelliklerinden biridir. Temelinde, ister yaşamak veya varlığını sürdürmek için doğayı ve çevresini tanımak, nesneye veya diğer varlıklara egemen olma arzusu olsun, veya isterse Aristoteles'in söylediği gibi "meraktan doğan yarar-dışı" doğal bir bilgi eğilimi olsun, insanın var olduğu tüm zaman ve yerlerde, bilgi ile ilgili az veya çok bir etkinliğinin olduğu kesindir. Başka bir deyişle bilginin, bir bilimin tarihi insanın tarihiyle aynıdır. Bu bağlamda felsefe, insanı insan yapan, bir hiç olmaktan kurtaran ve anlamlandırma, yorumlama, değerlendirme, önemli sorulara ciddî cevaplar arama özelliğinin, erdemli ve mutlu yaşama isteğinin, kısacası bilgeliğe ulaşma özleminin en gerçek ifadesidir. Filozof yalnızca Plâton veya Aristo değildir. Özel bilgisi olan ve belli bir biçimde yaşayan, kendini, çevresini ve evreni anlamaya çalışan her insan filozoftur. İnsan aynen binlerce yıldır olageldiği gibi şimdi de hem pratik yaşamında hem de özel yaşamında "gerçeğin *" anlamını bul-

maya çalışıyor. Eğer dolu dolu yaşamak istiyorsak, yaşamımızda başımıza gelenleri bilmek ve açıklamak bizim için kaçınılmazdır. Ve yine Russel bu sava şöyle bir açıklama ile katılıyor: "Meraklı bilgiler, yalnızca tatsız şeyleri daha tatsız hale getirmekle kalmaz, aynı zamanda tatlı şeyleri de daha tatlı kılar. Kayısının ilk olarak Çin'de, Han sülâlesinin ilk dönemlerinde yetiştirildiğini; Büyük Kral Kaniska'nın aldığı Çinli tutsakların bunu Hindistan'a soktuğunu, oradan da M.S. birinci yüzyılda İran yolu ile Roma İmparatorluğu'na ulaştığını; kayısı erken olgunlaşan bir meyve olduğu için 'apricot' (ing. kayısı) kelimesinin 'precocious', yani 'erken gelişen' anlamına gelen Latince kökten geldiğini; 'apricot' kelimesinin başındaki 'A' harfinin yanlışlıkla, bir etimoloji hatası olarak eklendiğini öğrendiğimden beri kayısıdan daha çok zevk alıyorum. Bu bilgiler onu benim için daha lezzetli hale getiriyor."

Felsefe özel bir tür 'bilgi'dir. Ancak deyim yerinde ise "en önemli sorunu kendi kendisini tanımlayamaması"dır. Bu konuda herkesin fikir birliği ettiği bir tanımlama ne yazık ki yok. Buna karşın Kant'ın felsefeyi tanımlaması bizi bu konuda yönlendirebilir. Kant'a göre felsefe "**kendisini akla * dayanan nedenlerle**

meşru kılmak veya haklı çıkarmak iddiasında bir zihinsel etkinlik"tir. Burada "akla dayanan nedenler" sözü ile deneylere ve gözlemlere dayanarak yürütülen akıl ve sezgiler * kastedilmektedir. "Haklı çıkarmak ve meşrulaştırmak" savından ise "bir önermeyi *, bu öneriye olanak sağlayan kanıt, dayanak ve gerekçelerle birlikte sunmayı" anlamak gerekiyor. Örneğin, "bütün canlılar ölümlüdür, benim kedim de bir canlı olduğuna göre onun da ölümlü olduğu"nu kabul etmek zorunludur. Buradaki iki öncül * yani (büyük öncül olan) tüm canlıları ölümlü olması ve (küçük öncül olan) kedimin de bir canlı olması onun da ölümcül olduğu sonucunu zorunlu kılmaktadır. Doğal olarak bu iki öncüle nasıl vardığımız önemlidir. Felsefe bu öncüllerin, ya yine bu tür başka bir akıl yürütme sonucu, veya kendi gözlem, deneyim, sezgi veya düşüncemizin sonucunda sağlanmasını ister.

Felsefede önemli olan varılan sonuçlardan çok bu sonuçlara varma biçimidir. Başka bir deyişle felsefede, bilimsel araştırmalarda olduğu gibi herkes tarafından kabul edilecek kesin sonuçlar önemli değildir. Bir bilim adamının başka bir bilim adamının bilimsel bir buluşunu paylaşması zorunlu olmasına karşı, bir filozofun bir diğer filozofun felsefi görüşünü paylaşması özellikle

arzu edilmez. Bu anlamda her filozofun, felsefenin kendisine kadar olan gelişimini veya savlarını eleştirerek kendi görüş açısından yeniden bir felsefi sistem oluşturma çabasında olduğu söylenebilir. Yine aynı kuraldan hareketle felsefe yapmak için, önceki filozofların düşünce ve sistemlerini öğrenmek yararlı olsa bile, şart değildir. Bundan önemlisi, felsefe yapmanın kendisi öğrenilmelidir. Aynen Kant'ın dediği gibi: "Öğrenilecek felsefe yoktur, ancak felsefe yapmak öğrenilebilir." Aynı şekilde Pythagoras da felsefenin bilgeliğe * (sophia) sahip olma savı değil, bilgeliği sevmeye (philosophia) ve onu elde etme çabası olduğunu savunur. Bir başka deyişle, felsefe öğrenilecek bir şey değil felsefe yaşanacak bir şeydir. Cervantes'in yol kenarındaki hanın ona giden yolun kendisi kadar ilginç olmadığını söylemesi gibi.

Yirmi yüzyıl önce Sokrates, "sorgulanmamış yaşam, yaşanmaya değmez" demişti. Yaşamak yalnızca *olmak* değildir; seçilmiş ya da verilmiş bir yolda ilerlemektir. *Yaşam yapmaktır; burada ve şimdi*. Felsefe, insanın kendisine "ben kimim" sorusunu sorması ile başlar ve var olan şeylerin anlamlarına derinlemesine girmekle sürer. Yani felsefe sorularla başlar. Ama felsefe sorularımıza yanıt vermekle yükümlü değildir. Yine Sokrates'e göre o da-

ha çok yanıtlarımızı sorgulamakla yükümlüdür.

Bir İtalyan soylusuyla ilgili şöyle bir hikâye vardır: Soylu, denizi hiç görmemiş birinin şaşkınlığına tanık olmak istemiş. Yoksul bir halat ustasını alıp limana götürmüştü. O muhteşem maviyi gören yoksul halatçı gözünü gemi direkleri, zincirler, halat ve palamarlar yığınına dikmiş, yüzü keyifle ve inanmazlıkla aydınlanmış ve dayanamayıp "Ne çok halat!" diye haykırmış. Felsefe tarihine göz attığımızda biz de "Ne çok düşünce ve sözcük!" diye haykırmaktan kendimizi alamayız. Ama tüm bu düşünceler ve sözcükler yaşamın ne olduğunu açıklamaya çalışan insanlık hazinesidir.

Burada felsefi düşüncenin özelliklerine kısaca değinelim. Felsefi düşünce günlük düşünceden çok farklıdır. Bu düşünce derin anlamları ve simgesel anlatımları öne çıkartır. Bu dünyanın somut olay ve deneyimlerinden çok, düşünce dediğimiz, insana özgü eylemi inceleyen, düzene koyan yapıyı yeğ tutar. Örneğin bir futbol maçının nedenselliği, veya futbol maçının anlamıyla ilgili sorular sorulmaya başlandığı zaman özel bir felsefi ilginin konusu oluşmuş demektir. Bunun dışında felsefi düşünce iletişiminde kullandığımız kavramların tanımlanmasında ve kulla-

nılmasında kesin ve kusursuz olmamızı ister. son olarak, felsefî düşünüşü ayırt eden özelliklerden biri de çıkarılan her sonuç için gerekçeler istemesidir. Felsefî görüşler herkesin tartışmasına açık bir şekilde ortaya konmalı ve savunulmalıdır.

Felsefî düşünce eleştiri * bir düşüncedir. Yâni, kendisine veri olarak ele aldığı her türlü malzemeyi aklın eleştirici süzgecinden geçirir. Gerek yaşamın kendisi, gerek bir sanatın yorumu ve gerekse bilimlere bize bir dizi bilgi sunarlar. İşte temelde felsefe bu bilgiler üzerine düşünmek, onların temelini de değerini de yoklamak, sorgulamak eylemidir. Örneğin, "Etki ve tepki arasında zorunlu bir bağlantı vardır" varsayımını ele alırsak, çoğumuzca apaçık görünen bu varsayım, 18. Yüzyılda David Hume tarafından kesinlikle elştirilmiştir. Temel ölçüler konusunda böyle bir çözümleme, değerlendirme ve onlarla ilgili sürekli aykırı sorular ortaya atma, eleştirel filozofun başlıca kaygısıdır.

Birçok filozof "sezgi" yöntemi adı altında bir başka temel araştırma yönteminin varlığını savunmuşlardır. Bu yöntem, insanın bilgi edinmek için, duyuların ve aklın dışında, doğal bir yeteneğe sahip olduğu savı üzerine oturur. İş ki insan bunu uygun bir biçimde kullanabilsin. Buna göre insa-

nın "sezgisel" olarak bildiği bazı ilkeler vardır ki bunlar için akıl yürütmeye veya bunları incelemeye, denemeye gereksinim duymaz. Bunlar "apaçık"tır, doğruluklarının güvencesini yine kendileri verirler. Söz gelişi "öldürmek kötüdür" tümcesi bir sezgi yansımasıdır. Sezgi yöntemi bireye ana doğruların kabulünün temeli olan inanç ve doyum sağlar. Bu yöntemi savunanlar, sezginin oluşumunu şöyle açıklıyorlar: İnsanın ansızın, görünürde hiçbir neden yokken, anlamlı ilişkilerin farkına vardığı, ya da varoluşta yeni bir derinlik ve berraklık hissettiği anlar vardır. bu özel anda kesinlik duygusu hissedilir; süzölmüş, gereksiz olandan arınmış bir gerçeğin farkına varılır. Bu gibi anlarda yaşanan "içgörü *"dür.

Bu arada şunun da gözden kaçırılmaması gerekir: Her felsefî görüş, temelde bir grup varsayım (iman)* üzerine yapılır. Bunu yadsımak olanaksızdır. Bu temel inanç konusunda Samuel Butler'ın yorumu ilginçtir, "imanla çok az şey yapabilirsiniz, ama onusuz hiçbir şey yaşamazsınız." der. Ancak felsefede sözü edilen inanç (veya iman) hiçbir zaman kanıtlara rağmen değil, ortada aksine kanıt olmadığı haller için geçerlidir. İnsan doğası kuşku duymaktan hoşlanmaz. Bir şeye inanmayı yeğ tutar. Amerikalı fi-

lozof William James, inanma hakkını *inanma arzusunun* belirlediğini savunur. Tanrının var olup olmadığı ile ilgili olumlu veya olumsuz bir kanıt yoktur. Ama biz yine de Tanrı olduğuna inanma hakkına sahibiz.

Felsefî düşüncenin bir diğer özelliği, onun çözümleyici * (analitik) ve kurucu (sentetik) işlevidir. Filozof, kendisinin de içinde bulunduğu dünyayı anlamak için tüm bilgi, deney, algı ve sezgilerden oluşan ürünü, kendi bilgi, deney, algı ve sezgi yetenekleri ile yeniden düşünür, soyutlayarak analiz eder, aydınlığa kavuşturur. Felsefede zaman zaman "içdüşünce (refleksive)" analizden söz edildiğini de duyarız. Bu, düşüncenin yapısını ve şartlarını araştıran sisteme verilen addır.

Ancak filozof salt analizle yetinmez, dünyayı böyle paramparça bırakmaz, analizden elde ettiği sonuçlarla yeniden inşa eder. Yani felsefenin kurgusal (sentetik) işlevini yerine getirir. Kurgu, en basitten en karmaşığa ilerleme, veya doğruluğu kabul edilmiş önermelerden zorunlu sonuçlar çıkartma, ya da ayrıntılardan tüme yönelmedir. Kurgusal felsefe* daha az kesindir, ama heyecan vericidir. Çünkü daha geniş boyutlar peşindedir, daha kışkırtıcı sorular sorar ve parçalardan bütünler oluşturur. Kurgunun amacı, yaşama anlam, bü-

tünlük ve belki de yön vermek üzere yeterli miktarda büyük parçayı bir araya getirmektir.

Her şeyi "idea"ya dayandıran "idealist*" felsefeye karşı çıkan "diyalektik *" felsefeye göre sentez, tez ilâ antitezin daha üst düzeyde kaynaşması halidir. Bu savı biraz açarsak ortaya şu çıkmaktadır. Bir varlığın içinde, onu kendisi olmaya iten eğilim ya da tez (olumlama) vardır. Bu tezin yanı sıra, kendisinden başla bir şey olmaya iten karşıt bir eğilim, yani antitez (olumsuzlama) vardır. İşte varlık bu antitez sonucunda değişime uğrar. Ancak bu değişim sürekli olduğu için, yeni oluşan varlık, antitezi tarafından tekrar tekrar değişikliğe uğrayacak ve ortaya antitezin antitezi olarak "sentez" çıkacaktır.

Felsefe ve bilim *, her ikisi de akla dayanan gerçeklerle kendilerini kanıtlamaya çalışırlar; her ikisi de araştırmalarını bilinçli ve sistemli yürütürler; her ikisi de genel ilke ve yasalara ulaşabilmek için kavramlar ve soyutlamalar kullanırlar. Doğal olarak bilim bu kavram ve soyutlamaları felsefeye kıyasla daha cimri kullanır.

Buna karşılık felsefî düşüncenin bilimden farklı olan en önemli özelliği, bilimin yalnız olgularla ilgilenmesine karşı, felsefenin olguların yanında aynı zamanda

değerler, anlamlar, idealler veya erekler diye adlandırılan varlık alanını da kendi çalışma alanının içine almasıdır. Bilim olgular üzerinde iyi, kötü, doğru, yanlış, haklı, haksız gibi değer yargıları veremez. Bilimin önermelerinin doğrulanabilmelerine (*tahkik edilme*), bunlara dayanarak öndeyilerde * (*prediction*) bulunma olanağına sahip olmamıza karşın, felsefenin önermeleri, dar anlamda, doğrulanamazlar. Bilime dayanılarak teknolojiyi yaratmak ve geliştirmek olası iken, yine felsefede böyle bir olanak yoktur. Felsefe bir düşünme (theori) ve iştir (praksis). Bir yapma, oluşturma olmadığı için ondan bir tekniğin, teknolojinin, sanatın veya sanayinin çıkması olanaksızdır.

Tüm bunlara karşın felsefe-bilim işbirliği tarih boyunca süregelmiştir. Felsefe, başarısının meyvelerini bilime bırakır ve tanrısal bir doyumsuzlukla belirlenmemiş ve keşfedilmemişlere geçer. O, çalışmalarında bilimsel kanıtları yok sayamayacağı gibi, bilim ve kendini elistirecek ve yönlendirecek felsefi araştırmaları görmezlikten gelemeyiz. Sonuçta felsefe **bilim değildir** ama çoğu zaman felsefede yaratıcı zekâyâ, bilgi birikimine, sezgi ve duyguya, bilimde olduğundan daha çok gereksinim duyulduğu savunulmuştur.

Yukarda belirttiğim gibi felsefe Yunanca'da "bilgelik sevgisi" anlamına gelmektedir. Bilgelik veya Arapça karşılığı 'hikmet', bilgiden farklı, çok daha iddialı ve çok daha zengin bir kavramdır. Bilgelik insan hayatının anlamı ve değerine ilişkin derin bilgidir; kendisine sahip olana mutluluk ve kurtuluş sağlayacağı, hayatına anlam ve değer katacağı varsayılan anlamlı ve değerli bir bilgidir. Bilgelik, Sokrates'in uğrunda ölümü göze aldığı bilgidir.

Felsefe her ne kadar her konuyu sorgulamayı kendine görev saymışsa da, yine de bazı disiplinler vardır ki bunların felsefenin belli başlı disiplinleri olduğu genel olarak kabul edilir. Bilgi felsefesi (epistemoloji*), varlık felsefesi (ontoloji*), ahlâk felsefesi (etik*), sanat felsefesi (estetik*), din felsefesi (teoloji*), siyaset felsefesi (politika), fizik ötesi felsefe (metafizik*) bunlar içinde en önde gelenlerdir.

Ama biz bu teknik kavramlardan şimdilik uzaklaşıp konuyu yedine basite indirelim ve Norveçli felsefe öğretmeni Jostein Gaarder'in felsefenin ne olup ne olmadığı konusundaki, şu oldukça hoş benzetmesine bir bakalım: İnsanlar bir sihirbazı izler gibidir, diyor Gaarder. Sihirbazın bir çift beyaz mendili şapkasının içinde nasıl tavşana dönüştürdüğünü

merak ederiz. Sihirbazın göz bo-
yadığını biliriz de, bunu nasıl
yaptığını bilemeyiz. Her ne ka-
dar dünyanın bir hokus pokus
olayı olmadığını biliyorsak da as-
lında sihirbazın şapkanın için-
den çıkardığı tavşan biziz. Tav-
şanla aramızdaki fark, o işin far-
kında değil, biz ise gizemli bir
şeylerin parçası olduğumuzun
farkındayız ve nesneler arasın-
daki ilişkiyi bulmaya çalışıyo-
ruz. Bu benzetme biraz daha ge-
liştirilerek şu da söylenebilir:
Tavşanı tüm bir evren olarak ka-
bul edersek, bu evrende yaşayan
bizler bu tavşanın tüylerinin di-
binde yaşayan böcekler gibiyiz.
Filozoflar ise, tavşanın ince tüy-
lerine tırmanarak, tepeye çıkıp
sihirbazın gözlerinin içine bak-
maya çalışırlar.

Whitehead felsefeyi, "düşüncele-
rin serüveni" olarak betimlemiştir.
Ancak her serüven tehlike
içerir ve felsefî serüvenin de bu
bakımdan ayrıcalığı yoktur. Çok
bilgi tehlikeyi ortadan kaldır-
maz. Söz gelişi nükleer enerjinin
yapıcı nitelikleri yanından tüm
dünyayı birkaç kez yok edecek
kadar nükleer silâhın da oluşma-
sına olanak sağladığını hepimiz
biliyoruz. Artan bilginin yeni
güçlükler getireceğini insanoğlu
asırlar önce anlamış, ancak yine
de merakını yenememiştir. Eski
Yunan'da Promertheus'un gök-
lerden ateşi ya da bilgiyi çalıp in-
sanlara armağan etmesini, so-
nuçta da hem kendisinin hem de

insanların çektikleri azabı hatırla-
yın. Yine eski Yunan'da açıl-
ması yasak o gizemli kutuyu, sırf
merak yüzünden açıp, dünyaya
ölümü, kıtlığı, hastalığı, savaşı
ve bir sürü kötülüğü saçan Pan-
dora'yı düşünün. Veya isterse-
niz, kutsal kitaplardaki yaradı-
lış efsanesine bakalım. Âdem ile
Havva Cennet Bahçesi'nde tüm
gereksinimleri bol bol karşılanır-
ken, çıplak, utançsız, güven için-
de gezinebilirken, kendilerine
yasaklanan bilgi ağacının mey-
vesini tatmak onlara ve onları iz-
leyen kuşakların başına ne so-
runlar açtığını, biz işin içinde ya-
şayan insanoğlu bilmiyor mu-
yuz? Kutsal kitabın bu basit
alegorisinin* içinde tüm felsefe
yatmaktadır: Doğuşu, özü, sor-
gulayışındaki cesaret ve kuşku-
cu ümitsizliği. Yaşam güvenceli
değildir. Hayakawa'nın dediği
gibi "..... yaşamın sunduğu tek
güven biçimi, içten gelen dina-
mik güvendir: Güven aklın sınır-
sız esnekliğinden, sınırsız istek-
te yöneliminden çıkar." Elbette
yolumuzu yitirme tehlikesi var-
dır, ancak buna karşı İsa, bildiği-
niz gibi: "Ara, bulacaksın." buyu-
ruyor.

Felsefe, insanın geçmişine ait
zengin deneyimini göstererek,
ona kendi kaderini çizmesinde
yardım edebilir. O, insanın bugü-
nünü değerlendirebileceği, gele-
ceğini görebileceği araçtır. Çün-
kü insan tamamlanmamıştır,
yaşar ve değişir.

Sonuç:

Ralph Wando Emerson'un dediği gibi, *"Tanrı her zihne "hakkat"le "rahat" arasında kendi seçimini yapabilmek için bir olanak sunar. Hangisini istersen alabilirsin. Ancak asla ikisini birden alamazsın.*

(*) KONUSYLA İLGİLİ KÜÇÜK SÖZLÜK

Ahlâk felsefesi (Etik): İnsanlar için iyi olana ve onlar için yapılması iyi olan şeyin ne olduğunu belirlemeye çalışan felsefe dalı.

Akıl: Yansımali olarak düşünme ve çıkarım yapma yetisi.

Alegori: Bir konuyu veya bir öyküyü yorum gerektiren mecazi veya simgesel bir dilde anlatma.

Bilgelik: Hikmet, doyurucu bilgi, yaşamın değeri ve anlamına ilişkin derin bilgi.

Bilgi felsefesi (epistemoloji): Bilginin olanaklarını, kaynağını, sınırlarını ve derecesini araştıran felsefe dalı.

Bilim / Bilimsel yöntem: Deneyssel kanıtların ima ettiği en olası genel ilkeleri keşfetmek amacıyla akıl yürütmeye dayalı disiplinli bir araştırma biçimi.

Çözümleyici felsefe: Çabanın dilsel incelemesinde odaklaşan,

simgelerin, kavramların ve önermelerin mantıksal bakımdan çözümlemesini işaret eden felsefi yöntem.

Din felsefesi (teoloji): Dini felsefi olarak inceleyen araştırma. Tanrı-merkezli bir felsefe.

Diyalektik: Yeni bir bileşim oluşturmaya, ya da güvenilir ve kesin bilgiye ulaşmayı amaçlayan bir çabanın içerdiği ikilem ve karşıtlıkları ortaya çıkaran bir akıl yürütme sanatı.

Eleştirisel felsefe: Felsefenin alanının ve işlevinin genel anlambilim ve mantık alanıyla sınırlanması gerektiği görüşü.

Fizik ötesi (Metafizik): Tanrı, ruh, ölümsüzlük, evrenin doğası gibi fizik ötesi varlık ve olgularla ilgilenir.

Gerçek: Doğru bir önermenin konusu olan, bilinçten, tasarımdan bağımsız olarak var olduğu kabul edilen şey.

İçgörü (vukuf, kavrayış): Şeylerin içsel doğrusunu kavrama ya da sezgisel olarak görme edimi; açık ve dolaysız anlama veya öğrenme.

İdealizm: Gerçeğin maddî güçlerden değil, fikirlerden, düşüncelerden, zihinlerden veya ben'lerden oluştuğunu öne süren görüş.

İman: Tanımlanamayan veya kanıtlanamayan bir şeyin gerçekliğine, doğruluğuna, değerine güvenme veya inanma.

Kurgusal felsefe: Yaşamın anlamı, insanın ve değerlerinin doğası gibi kapsamlı sorunlarla ilgilenmeyi felsefenin asal görevi olarak gören anlayış.

Kuantum fiziği: Kuantonların, yani dalga veya parçacık olmayan nesnelerin özelliklerini inceleyen fizik dalı.

Öncül: Kendisinden bir çıkarmanın yapıldığı veya sonucun çıkarıldığı başlangıç önermesi.

Öndeyi: Bilimin sonuçlarına bakarak ileride olacak şeyler hakkında tahminde bulunma.

Önerme: Bir durumun veya bir ilişkinin var olduğunu savunan bilimsel cümle.

Sanat felsefesi (Estetik): Sanat ve doğada güzeli ele alan felsefi araştırma.

Sezgi: Başka herhangi bir farkındalığın ürünü olmayan doğrudan ve dolaysız farkındalık; kavrayış.

Varlık felsefesi (Ontoloji): Varlık, oluş, varlık-oluş arası ilişkiler gibi konuları ele alan felsefe dalı.

KAYNAKLAR

ARSLAN, Prof. Dr. Ahmet "Felsefeye Giriş" Vadi Yayınları, 1998 Ankara

HONER, Stanley M. ve HUNT, Thomas C. "Felsefeye Çağrı" İmge Kitapevi, 1996 Ankara.

GAARDER, Jostein "Sofî'nin Dünyası - Felsefe Tarihi Üzerine Bir Roman" Pan yayıncılık, 1998 İstanbul

IBANEZ, Félix Marti, (Çev. Lamide Koyukan) "Felsefe Öyküleri" İmge Kitapevi, 1998 Ankara

RANDALL, John Herman ve BUCHLER, Justus (Çev. Ahmet ARSLAN) "Felsefeye Giriş" Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fak. Yayınları, 1982 İzmir

RUSSELL, Bertrant (Çev. Mete Ergin) "Aylaklığa Övgü" Say Kitap Pazarlama, 1983 İstanbul

TOKATLI, Atilla "Ansiklopedik Felsefe Sözlüğü" Bilgi Yayınevi, 1973 Ankara

MASONLUKTA HÜRRİYET İDEALİ

Namık OMAĞ

Masonlukta en çok kullanılan deyim hürriyettir. Bu kavram İnsanlık açısından olduğu kadar, Masonluk bakımından da büyük bir önem taşır.

7 Temmuz 1910 yılında, filozoflardan kurulu bir topluluk "Hürriyet" kavramını etraflıca inceleyerek gerçek ve kesin manasını araştırmışlar, ancak bu kavramın gerçek anlamının tesbitinin çok zor olduğunu görmüşlerdir.

Geniş manada hürriyet, başkasının baskısı veya yasağı altında olmamaktır. Hürriyet'in aksi, esaret, kulluk kölelik olarak belirtilmekte olup, Hürriyetin çeşitli şekilleri de vardır. Fikir ve vicdan hürriyetleri bunların en önemlileridir. Zaman ve mekân içerisinde de hürriyetin fikrî anlayışı değişmektedir. Medenî ülkelerde hürriyetin sınırı daha da geniştir.

İnsanoğlunun, uzun bir uğraştan sonra kazandığı bu hak, mukaddes bir haktır. Hür olmayan insan mutlu da olamaz.

Hürriyet, Masonluğun temel prensipleri arasında ve başta gelen bir değerdir. Eşitliğin ilk elçisi Masonluk olmuştur.

Manastırlarda kardeşlik ve eşitlik vardı, fakat hürriyet yoktu. Masonluk bunu da ilâve etti ve insanlar için üçlü miras olan Hürriyet, Eşitlik

ve Kardeşliğe, Fransız Büyük devriminden sonra sahip çıktı. Masonluk bu sosyal değerlerin, insanlığı sulh, selâmet ve refaha götüreceğini savunur.

Bu da insanlar arasında akıl ve hikmetin, adaletin ve sevginin hakiki egemenliğini gerçekleştiren bir mâbet olacaktır. Bu mâbedin inşasında çalışacak olan Mason, din ile felsefeyi, iman ile aklı, vahiy ile ilmi bağdaştırmasını bilendir.

Bu sebeple der ki, insanlık mâbedi, bütün Masonların gayretile inşa idealinin gerçekleşmesi ile mümkündür. Yine der ki, bu yol, Masonun olgunlaşmasında saklıdır.

Eski çağlardaki ilim adamlarının ve din adamlarının söz ve uyarıları arasındaki düşünceler aynı olmakla, dinler arasındaki fark da, İnsanlık Mâbedinin kurulması ile ortadan kalkacaktır. Bu durumda bütün Masonlar sonuncu zaferlerine kavuşacaktır. Bu sonuca varmak için Masonlar, hak ve hürriyetlerini almak ve korumak gayretini göstermeleri gerekecektir. Kâmil Masonların bütün değerleri idrak edebilecek bütün bilgilerle donanmış olduklarını, ancak bir sonuç çıkarmak gereğinin de bulunduğunu bilmeleri lâzım gelir.

Bu suretle cihanda sevgi ve barış hâkim olacaktır. Mason şimdiye kadar ulaştığı mesafeyi bir daha gözden geçirir, inşa ettiği birinci ve ikinci Mâbetlerin sağlamlığını ve devamlılığını tesbit ettikten sonra, kendi içinde inşa ettiği Ülkü Mâbedinin dış âlemde de inşa edilmesile, bütün insanî problemlerin hal çaresinin bulunacağına inanır.

Fikir hürriyeti olmadıkça, başka hak ve hürriyetlerin hiç birini elde etmek mümkün olamaz. Zira fikir hürriyeti, insan hak ve hürriyetlerinin merkezidir. İnsanın hür olabilmesi için, fikir hürriyetine sahip olması gerekir. Nitekim, Masonluğa kabul edilecek adaylarda da, fikir ve vicdan hürriyeti aranır. İnsanların belirli kalıplara göre düşünmelerini istemek, hiç düşünmemelerini istemektir. Çünkü fikir hürriyeti, insan denilen yaratığın doğuşla birlikte getirdiği bir duygudur.

Konumuz bakımından insanları bu kemale götürecek yolda, Masonların nasıl davranması sorusu ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan da Mason nasıl bir kişiliğe sahip olmalıdır, konusu ele alınmalıdır.

Aile ve çevre etkisi altında olan insanın iradesinin hür olmadığını savunan "Pozitivizm" ve "Determinizm" taraftarları "Tabiatın bir parçası olan insanı, Tabiattan ayırmak diğer bütün canlılarda bulunmayan

hür iradenin sadece insanda bulunduğuna inanmak saflıktır demek-
tedirler.

Buna karşılık inceleme ve deney yoluyla, insanoğlu bir çok gerçekleri
kendi hür iradesi ve aklı ile tesbit etmekte ve bulmaktadır. İradenin
hür olmadığını kabul etmek insan aklını inkâr etmektir.

Masonluk bu konuda, yerinde bir düşünce ile "Deney Yoluyla" elde
edilen bilgilerin karşılaştırılmasında, insan iradesinin hür ve serbest
olduğuna, akıl ve hikmetin yol göstericiliğine ve deney süzgecinden
geçmeyen bilgileri kendi düşünce ve hayal gücü ile yaratabileceğine
inanır.

İnsanın iradesi, hür ve serbest olmakla, iyi ve kötüyü, güzeli ve çirkini,
yararlı ile zararlı arasında bir seçim yapmak gücüne sahiptir. İnsa-
noğlunun iradesini ve aklını kullanmaktaki derece ve seviyesi deği-
şiktir. Kişi kendi iradesini daha serbest hale getirmesi durumunda
çevresini ve sosyal baskıları en aza indirebilir.

Masonluk, insan ile diğer varlıklar arasındaki farkı "Aklın Varlığı" ile
açıklar. Farklı yaratılmış olmak sebebini de "İnsanda ilâhî cevherin
zerresinin bulunmasına" bağlar. Bu sebeple Masonlar, taraftarların-
dan, her şeyden önce, Evrenin Ulu Mimarının varlığına inanmalarını
ister. Hür ve serbest irade, ilâhî cevherin bir tezahürü olduğuna göre
insan, "Hürriyetin sınırını" genişletebilmek kudretine de sahiptir.
"Hürriyet Sınırı" nın genişletilmesi kudreti sonucu, çeşitli sebepler
arasında, seçim yapabilmek hürriyetini insana verir. İşte bu iradeye
"irade-i cüzziye" denir. Genişletilmesi arzu edilen bu, iradedir.

Masonluk burada ölçülü hareket ederek, bu genişletilmenin sınırsız
olmadığını ısrar ile söyler. Aksi takdirde karışıklık doğacağını düşü-
nür.

Dilediğini seçmekte hür olan insanoğlu, bu seçimin sonuçlarına da
başlangıçta razı olacaktır.

İşte insan iradesinin, içten ve dıştan gelen şartların etkisinden kurtu-
labilmesi, onun hürriyet sınırları içinde iradesinin belirmesidir. Bu
takdirde insan, kendisini iç ve dış etkilerden kurtarması, diğer bir de-
yimle, insanda var olan "Tanrısal Olgunluk Zerresi" ni meydana çı-
karmasıdır. Bu takdirde, insan kendisini yeni baştan yaratmış ola-
caktır.

Bu durumda insan aklına en uygun gelen düşünüş sistemini serbestçe
sececektir.

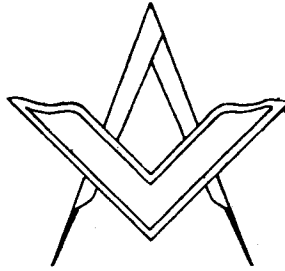
Bu da insanın kendi kendisini feth edebilmesidir.

Hür iradesile, İnsanlık Mâbedi inşa edecek insan, kendi aklı bilgisi ve sevgisi sayesinde kültürünü yaratacak, manevî kişiliğini oluşturmaktadır.

İnsan bu özelliği ile, gerçek yaratıcı gücü elde etmiş olacaktır. Bu güç sayesinde, tam bir düşünce, arama ve yayma serbestisi içinde bilim sahası genişliyecek, din alanında bir arada düşünölmeye başlanacak, ahlâk sahasında her şey sevgiye dayanacaktır.

Masonluğun öğretisinde hürriyet fikri, akılla süslenmiş irademizin, onu yıllarca esir etmiş iç ve dış etkenlerden kurtularak, kendi aklı, bilgisi geliştireceği kültürü ve sevgisi sayesinde, son Mâbedi İnsanlık sevgisini idrak ederek inşa etmeğe çalışmaktır.

Dilerim öyle olur.

BAŞLAMAK

Raşid TEMEL

Masonlukta etkisi en kuvvetli bir sözcük bulmanızı isteseler, hangi sözcüğü kullanırdınız? Amerika'da 51 Büyük Üstada bu sorulmuş, onlar da düşündükleri sözcükleri açıklamışlar. Tabii bu sözcükler onları söyleyenler gibi değişik olacaktır. Önemli olan bu dinamik sözcükler altın tellerle birbirine bağlanmıştır.

En çok kullandıkları sevgi ve kardeşlik sözcükleri. Diğerleri de idealizm, şefkat, hakikat, ahenk, haysiyet, önderlik, aydınlatan birlik, merhamet, anlayış, aile, dostluk, dürüstlük, eşitlik gibi. Büyük Üstatların şahsî görüşlerini gösteren dinamik sözcüklerin bazıları işte bunlar.

Şimdi ben de bunlara bir kaç tane daha eklemek istiyorum. Masonluğun dört temel erdemi olan iti-

dal, metanet, basiret ve adâleti de bu sözcükler arasına katmak doğru olur.

Alçakgönüllülük te erdemlerin temeli olarak bilinir. Gücsüz durumda iken alçak gönüllülük göstermek bir meziyet değildir. Ama kudretli iken, övülürken, varlıklı iken, başarılı iken alçak gönüllülük göstermek ender raslanan bir meziyettir. Alçak gönüllülüğün başarılı olması için, insanın kendisine daha acımasız, başkalarına ise daha bağışlayıcı olması lâzımdır.

Yardım sözcüğü de önemlidir. Bu Masonluğun çok önem verdiği konulardan biridir. Yardımın hakikî olması için isteyerek ve içtenlikle yapılması şarttır. Menfaat için yapılan yardımın Masonlukta bir anlamı olmadığı gi-

bi, yeri de yoktur. Yardımın kaynağı şefkattir. Ben yardımın Masonluktaki güzelliklerin başında geldiğine inanırım. Neden? Çünkü az veya çok herkesin yardıma ihtiyacı vardır veya olacaktır. Ne olduğumuz değil ne olacağımız önemlidir. Sırasıyla çocuklara, kadınlara, ihtiyarlara ve bütün insanlara yardım etmek çok lüzumlu ve esash bir Masonik yükümlülüktür. İhtiyarların yardıma daha fazla ihtiyacı olduğunu ihtiyar olmadan tam olarak anlamak pek kolay değildir.

Günümüzde dillerden düşmeyen insan haklarını da bu sözcüklere eklemek istiyorum. Bu öyle bir şeydir ki, insanların hepsi gerçek insan olabilse bu konu başımıza dert olmazdı. Dürüst namuslu bir kimseden insan haklarına aykırı bir hareket gelmez. İnsanlar eşit değildir. O zaman Dünyamızda iyilerin mi, yoksa kötülerin mi ekseriyette olduğu da belli değildir. Öyleyse insan hakları emniyettedir diyemeyiz. En büyük eşitsizlik eşit olmayanların eşitliğini ilân etmek ve buna inanmaktır. İnsan hakları da bu uyumsuzluk ile aynı tabiattadır. Aslına bakılırsa insan hakları insanın tabiatına ters düşmektedir.

Büyük balığın küçük balığı yuttuğu gibi, büyük insan da küçük insanı yutar. Hiyerarşi dediğimiz şey de bence, büyük balığın

küçük balığı yutmasıdır. Masonluk bu konuya tesviyede buluşalım uyarısıyla dikkat çekmektedir. Böylece bu konunun Masonlukta bir problem olmaması istenmiştir. Ama bunu bütün kâinat ve insanlık için söylemek mümkün değildir. Doğru dürüst uygulanamadığı da açıkça ortada olduğuna göre, insan haklarının bu kadar üzerine gidilmesinde bir yarar göremiyorum. Boşuna kendimizi aldatmayalım. İnsan, tabiatı icabı bildiği anı okumaya devam edecektir ve de etmektedir. Bu konuda daha ileri derecede yorum getirebilmeyi günümüzde devam ettirmekte olan olaylara bakarak yorumlamanızı diliyorum.

Şimdi bütün bu saydıklarımın sonra soruyorum, siz olsanız nasıl bir sözcük seçerdiniz? En etkili ve kuvvetli olanını nasıl bulurdunuz? Biraz düşünelim. O zaman göreceğiz ki bu sözcüğün (başla) yani (başlamak) olacağını göreceğiz. Çünkü başlamadan hiçbir şey yapılamaz da ondan. Başlamanın karşıtı durmaktır. Durmak ise şimdi yapmayıp, işi sonraya bırakmanın yoludur. Hem öğrendim hem de biliyorum ki sonraya kalan bir şey yapılmayacak demektir. Ata sözleri (Sona kalan dona kalır) (Bugünün işini yarına bırakma) bizlere ders olmalıdır. Bu kuralı bozanlara masonik toleransımızı asla göstermeyelim.

Her çabanın gayesi arzu edilen bir şeye ulaşmaktır. Bunun tek yolu olduğunu söylerler. Ama bu doğru değildir. Çünkü her işin birçok doğru ve birçok yanlış yolları vardır. Bu iş bir kentten başka bir kente yolculuk yapmaya benzer. Seçilecek birçok yollar ve araçlar kullanılabilir. Bazen yanlış seçilen bir yol da mükâfatlandırıcı olabilir. Örneğin Kolombus tam olarak nereye gittiğini bilmiyordu. Oraya vardığı zaman da nerede olduğunu da bilmiyordu. Ama kafasında belli bir hedefle işe başladı ve yeni bir kıta bulmuş oldu. Önemli olan kontrolü elden bırakmadan hedefi seçip işe başlamaktır.

Günümüzde hayranlık uyandıran teknoloji ve yeni buluşlar eşliğinde ilerlemek kolaylıklar getirmektedir. Önemli olan ise her türlü fikre uyum sağlayabilen bir kafa ile kendi yolumuzda başarılı olmak için işe başlamaktır. Saydığımız bu sözcüklerin büyük anlamları ve güçleri vardır. Ama onların esas güçleri uygulanmalarıyla başlar. Örneğin sevgi, idealizm, dostluk, merhamet sözcükleri çok güzeldir. Ama uygulama başlamazsa hiç bir işe yaramazlar. Büyük Üstatların en çok seçtiği sevgi sözcüğünü duyduğumuz zaman ne olur? Düşüncelerimiz deneylerimizin sentezinden geçerek doğruları bulmaya yöneliyor. Örneğin:

Çocuklukta hasta iken, annemin yanımıza gelerek elini ateşli alnımıza koyduğu zamanları düşünürken sevginin ne olduğunu anlamıştık.

Delikanlılık çağımızda yaşam üzerine zihnimiz karışırken, babamız elini omzumuza koyarak, herşey düzelecek, evlâdım dediği zaman da sevginin ne olduğunu anlamıştık.

Evlendiğimiz gün eşimize yaptığımız sadakat sözünü hatırladığımız zaman da sevginin ne olduğunu anlamıştık.

İlk çocuğumuza baktığımızda, babalığın ne olduğunu hissedip de yüreğimiz ağzımıza geldiği zaman da sevginin ne olduğunu anlamıştık.

Torunumuzu ilk defa kucağıma alıp da onun güvenle gözlerimizin içine baktığını, küçük ellerini uzattığı zaman da sevginin ne olduğunu anlamıştık.

Evet sevginin ne olduğunu biliyoruz. Büyük birleştirici güç olduğunu kabul ediyoruz. Yaşamımızda en güzel şeyin sevgi ile uygulandığında da hemfikiriz. Sevgisiz yaşamın boş ve anlamsız olduğu gerçeğini de kabul ediyoruz. Öyleyse bu sevgi ne zaman başlayacak? Allaha ve insanlara olan sevgimizi ne zaman samimiyetle göstermeye başlayacağız? Allahın bize vermiş olduğu sevgiyi ne zaman başkalarıyla paylay-

maya başlayacağız? Allahın sonsuz sevgisine kalbimizi ve zihnimizi vererek bu sevgiyi başkalarına aktarmak sevginin uygulanmasıdır. Buna ne zaman başlayacağız?

Şimdi dürüstlük sözcüğüne bakalım. Hazreti Süleyman "Namusluların dürüstlüğü onlara rehber olacaktır." diyor. Eyüp Peygamber ise kendisine işkence yapanlara şöyle bağıyor. "Düşüncelerimden vazgeçmeyeceğim." Dürüstlüğü benimsemek ve methetmekte acele ederiz. Ama uygulanmasında çok yavaş davranırız. İnsanlar dürüstlüklerini ne zaman gösterecekler? Peygamber Davutun "Allahım beni içimdeki dürüstlikle mahkeme et." duasını ne zaman yapacağız? Dürüstlüğümüze göre hüküm giymeye hazır mıyız? Başkalarına verdiğimiz öğütlerin kendimiz için de uygulanması ne zaman başlayacağız?

Adaletten çok güzel başka bir sözcük. Bir hâkim "Adâletin hakikî kaynağı ne yasalarda, ne de mahkemelerdedir. Hürriyetin ve adaletin gerçek kaynağı insanların ruhunda ve vicdanında yatar." demiştir. Adaleti kendi ahlâk yasalarımıza göre uygulamalı, fakir fukaraya, zayıf olanlara, haksızlık kurbanı olanlara vermeye daha istekli olmalı ve buna hemen başlamalıyız.

Arkadaşlıkla dostluğu birbirine karıştırmayalım. Aynı sınıfta

okuyan öğrenciler arkadaşdır. Aynı takımda oynayan sporcular arkadaşdır. Aynı işyerinde çalışanlar da arkadaşdır. Ama bunların dost olmaları şart değildir. Şimdi kardeşlik ve dostluk sözcüklerine bakalım. Bunlar Masonluğun öğretilerini kapsayan iki sözcüktür. Bunlar sadece loca içinde kalırlarsa hiçbir anlamı kalmaz. Kardeşlik insan varlığının doğal şartıdır. Dostluk ise ruh ve fikir birliğine ulaşan bir özellik taşır. Göte birader "Bizim kardeşliğimiz prensip kardeşliğidir, ama burada kalmayalım dost da olalım." demiştir. Mevlânâ da "Dostluk aynı ruhun iki ayrı bedende yaşaması gibidir." ifadesini kullanmıştır.

Gelelim idealizme. Sadece idealerimizin ve prensiplerimizin değil ama bunları uygulamakta hür olduğumuz bir memlekette yaşamaktan ne kadar mutlu ve talihli olduğumuzu hiç düşündünüz mü? Anne Frank bu kadar mutlu değildi. O 1940'larda Hollanda da yaşayan bir genç kızdı. Ölümünden iki hafta önce hatıra defterine şunları yazmıştı. "Yapılması imkânsız ve abes gözükken bütün ideallerimden vazgeçmediğim için kendime hayret ediyorum. Onları hep muhafaza ediyorum. Ümitlerimi karışıklık, sefalet ve ölüm temelinin üzerine bina edemem. Dünyanın yavaş yavaş yabani bir çöl haline geldiğini görüyorum. Yaklaşan gök gürültüsünü duyuyorum. Mil-

yonlarca insanın ızdırabını hissediyorum. Ama göklere bakınca herşeyin düzeleceğine inanıyorum. Bu zulüm bitecek, sulh ve sükûn tekrar gelecek. Ben de ideallerime sarılmalıyım. Çünkü onları uygulamaya başlayacağım gün belki gelecektir." diyor. Anne Frank hiçbir zaman ideallerini gerçekleştirmek fırsatını bulamadı. Çünkü o modern zamanların en korkunç işkencesine maruz kaldı ve peşin hükümlerin kurbanı oldu. Başlamalıyız. İdeallerimizin peşinden koşmaya hemen başlamalıyız.

Beş duyumuz, beynimiz, kalbimiz ve vicdanımız piyano tuşları gibidir. Olaylar onlara dokunurlar. Biz de tuşların seslerini ona göre algılarız. Önemli olan bunların notalarını iyi bilmek, hislerimizle mantığımızın ideal bir dengede buluşmasına dikkat etmektir. Dostluk prensipleri de bu notaların ahengi olarak kabul edilmelidir.

Doğada gizemli bir yasa vardır. O da yaşamımızda her zaman aradığımız mutluluk, dostluk ve

huzur ancak bunları başkalarına da vermeye başladığımız zaman anlam kazanmış olur. "Biri yer biri bakar hep gürültü bundan çıkar." sözünü de hatırlayalım. Eğer mutluluğu bulmaya kararlı isek, bunun en kestirme yolu başkalarını da mutlu etmeye çalışmaktır.

İşte Masonluğun etkili sözcükleri. Bunların hepsi yaşamı anlamlı yapan dinamik değerlerdir. Kendi başarılarına, üzerine yazıldıkları kağıt kadar kıymetleri yoktur. Amaca ulaşmak için herşeyden önce istek ve azim gereklidir. Bunları harekete geçiren kontak anahtarı da başlamak-
tır.

Başarı, yarar ve mutluluk, başkalarıyla paylaşmaya çalıştığımız güzelliklerin önde gelen ürünleridir. Bunlar öyle hallerdir ki, almak değil vermek ister, hizmet edilmek değil, hizmet etmek ister, himaye edilmek değil, himaye etmek ister. Öyleyse kardeşlerim ne bekliyoruz? Hemen işimize başlayalım.

LOCA HİZMETLERİ, ÖNEMİ, SONUCU

Şinasi AFACAN

Bir seçim döneminin ilk yarısını, Kasım'99 da bitirdik. Bir yıl sonunda görevini bırakan Üstadı Muhteremler oldu. Bu Muhterem Localar'da ara seçimler yapıldı. 1999-2000 yılları için; Muhterem Localar'ın hizmetlerini yürütmek üzere seçilmiş tüm Kardeşlerimi kutluyor, başarılar diliyorum.

Muhterem Locaların, dolayısıyla, Obediyansımız'ı yeni yüzyıla taşıyacak olan bu değerli Kardeşlerim'in duyacakları haklı gururun yanında, sorumlulukları da o nisbette büyük olacaktır. Bu büyük görevde Üstadı Muhteremlerimiz'in; yetki ve sorumluluklarının sınırlarını çok sağlıklı bir şekilde saptamaları ve çekiçlerini bu sınıflar içinde âdil ve güvenli bir biçimde kullanmaları çok önemlidir.

Bilindiği gibi, iyi insan olabilmek için bu kutsal çatı altında yaptığımız çalışmalarda yararlanabileceğimiz ve masonik hayatımıza yön veren en önemli yazılı kaynaklar; "Ritüellerimiz"dir.

Çırak Derece'si çalışması başlarken, I. Nazır Kardeşim;

"Düşünce, söz ve işlerimizi; Tanrı'nın en büyük armağanı olan aklın ve edindiğimiz deneyimlerin ışığı altında gözden geçiriyoruz. İyiye, doğruyu ve güzeli aramakla amacımıza ulaşabileceğimize inanıyoruz" diyor.

Bu güzel öğretinin ışığı altında; yazımın konusunu yine Çırak Derecesi Ritüelimiz'in bir başka cümlesinden aldım. Kusurlarımızdan arınmayı amaç edinmiş insanlar olarak; sembolik anlamda ham taşımızı yontmak diye ifadelendirdiğimiz, **iyi insan olma** çabalarımız için gerekli ve yeterli her türlü öğretiyi, ritüellerimizde bulabiliyoruz.

Ritüelimiz'den aldığım cümle şöyle;

'Yeni Çırak Kardeşlerim, bizi Loca olarak işlerimizi; Tüzüklerimiz'e, Büyük Loca'nın bize verdiği yetkilere ve ritüellerimiz gereklerine uygun olarak yürütürüz'

Tekris Törenimiz sırasında, Büyük Loca Tüzüğü, Localar Genel Tüzüğü ve Ritüelimiz verildikten sonra, bu sözleri Üstadı Muhterem söyledi. Ben bu cümleden üç ifade ayıracağım. "**Loca olarak işlerimiz**", "**Tüzükler**" ve "**Ritüeller**". Demek ki, bizim Loca olarak yapmakta olduğumuz bir takım işler var ve bunları Tüzüklerimiz ve Ritüellerimiz'e uygun olarak yapıyoruz. Acaba bu işler nelerdir ve kimler yapmaktadırlar?

Ben bu işlerin tümünü üç ana başlıkta topluyorum. İDARÎ, RİTÜELİK ve KÜLTÜREL işler.

1. İDARÎ İŞLER:

- Bir Harici'nin teklifinden tekrisine kadar geçen işlemler.
- Bir Çırak ve Kalfa Kardeşlerimiz'in terfi ile ilgili işlemler.
- Bir Loca'nın üyesi olma, ve bir Loca'dan ayrılma işlemleri.
- Loca yönetimi ile ilgili işlemler.
- Mali işlemler.

İdari işler, hem Loca bünyesinde yürütülen, hem de Loca ile Büyük Loca Sekreteryası ve Büyük Loca Hazinesi arasında yazışma suretiyle cereyan eden işlerdir. Bunlara Matrikül Hareketleri de diyebiliriz.

2. RİTÜELİK İŞLER:

Tekris Katılma, Geçiş, Yükseliş, Tenue Blanche, Evlilik Kutlaması, Yeni Bir Loca'nın veya Yeni Bir Mabeyin Çalışmalara Tahsisi (şayet görev verilmişse), Loca Görevlileri'nin İs'adı gibi törensel - teatral işler, ritüelik işlerdir.

3. KÜLTÜREL İŞLER:

Loca'daki ve Loca'lar arasındaki kültürel çalışmaların ve yayınların yürütülmesi işleridir.

İşte, bu işlerin tümüne ben; **"LOCA HİZMETLERİ"** diyorum. Loca içinde ve dışında, bu hizmetleri kimler yürütmektedir? Çok kısa cevabı; **"LOCA GÖREVLİLERİ"**dir. Öyleyse öncelikle, Loca'nın bu hizmetlerini yapan Kardeşlerimiz'in görev adları, sorumluluk ve yetkilerini kısaca gözden geçirelim.

Bu konuları Localar Genel Tüzüğümüz düzenlemiştir. Çırak ve Kalfa Kardeşlerim'e hemen şunu söylemeliyim ki; Tüzükleri okuyup anlamak için, geniş bir masonik kültüre ihtiyaç yoktur. Çünkü sizler henüz uygulayıcı değilsiniz. Okumanız sakıncalı görülmediği ve anlamamanızın mümkün olduğu bilindiği içindir ki; daha tekrisiniz sırasında bu kitaplar sizlere verilmiştir. Onun için, eğer şimdiye kadar ilgilene-memişseniz; bugünden tezi yok tüzüklerimizi incelemeye başlamalı-sınız.

Localar Genel Tüzüğümüz'ün 24. maddesi, hizmetlerin yapılabilmesi için, 15 görev tespit etmiş, bunların sorumluluk ve yetkilerini de 30 ilâ 43'üncü maddelerde düzenlemiştir. Şimdi, Mabet'in kapısının dışın-dan başlayalım ve Doğu'ya Üstadı Muhterem'e doğru, hizmetleri ince-leyerek ilerleyelim. Bu incelemede hizmetlerin, anılan maddelerde yer almayan, ritüellik veya, yazılı olmayan kurallar olarak yerleşmiş sorumluluklardan söz edeceğim. Tüzüklerde yer alanları, nasıl olsa sizler tetkik etmiş olacaksınız.

Şunun altını hemen kalın bir kalemle çizelim ve hatırimızda tutalım. **Bu yazımızın içeriği; Localarımız'da bu hizmetleri daha evvel yapmış, halen yapmakta ve gelecekte yapacak olan Kardeşle-rim'in adlarını ve kişiliklerini kapsamaz. Yani, hiçbir Kardeşi-mi tenkit veya methetmiyorum.** Objektif kıstaslarla konuyu bilgi-nize sunuyorum.

1. GÖZCÜ:

- Seçimlik bir görev değildir. Her toplantıda Üstadı Muhterem tarafından atanır.
- Toplantı açıldıktan sonra, I. Tören Üstadı Kardeşimiz'in ziya-retçi Kardeşlerimiz olup olmadığını kontrol için dışarı çıkıp tekrar içeri girmesi sırasında; Üstadı Muhterem'in izni ile, yö-netimce Mabet'e girer ve kendisine ayrılan yere oturur.
- Bijusu, "KILIÇ"tır.

2. KORUYUCU:

- Mabet kapısının iç tarafında, girişin hemen sağında oturur.
- Ayağa kalkıp görev yaptığı anda; kılıcı sağ elinde tutar. Hiç bir zaman yerinden ayrılamaz. Mabet dışına çıkamaz. Senelik Kelime verilirken, Kardeşlik Zinciri'ne katılamaz. Kelime'yi daha sonra Üstadı Muhterem'den alır.
- Loca'nın açılışında, kapanışında ve Üstadı Muhterem'in emri ile Kardeşler'in Sadakat Duruşu'na geçmeleri halinde o; yüzü Doğu'ya dönük, kılıcın kabzası göğüs hizasında ve ucu yukarıya doğru olmak üzere koltuğunun önünde durur.
- Bijusu "ÇAPRAZ İKİ KILIÇ"tır.

3. SANCAKTAR:

- Loca'nın en değerli sembollerinden biri olan Loca Sancağı'nı; toplantı açılırken getirir, kapanırken kaldırır ve muhafaza eder.
- Toplantı kapanırken Sancaktar, doğrudan gidip sancağı almalı ve en son Mabet'ten ayrılmalıdır.
- Bijusu "ÇAPRAZ İKİ SANCAK"tır.

4. KUTSAL KİTAP EMİNİ:

- Kutsal Kitapları'nın değeri ve önemi üzerine herhangi bir şey söylemeyi fazla sayıyorum. Kutsal Kitap Emmini, bu değerlerin toplantı açılırken getirilmesi, kapanırken kaldırılması ve muhafaza edilmesi hizmeti ile yükümlüdür.
- Görevliler'in Mabet'in girmeleri sırasında; Kutsal Kitaplar, Gönye ve Pergel'i.. üst üste ve koruyucu kumaş (genelde kadifedir) içinde olmak üzere, bilinen yöntemle tutarak, Yemin Kürsüsü'nün üzerine çıkarır. (Bu yöntem, Üstadı Muhterem'in koruyucu kumaşı kolaylıkla iki yana açıp, Kutsal Kitapları yerleştirmesini kolaylaştıracaktır. Kapanışta da Üstadı Muhterem koruyucu kumaşın iki ucunu Kutsal Kitapları'nın üzerine katlayacak ve Kutsal Kitap Emmini Kardeşimiz de çıkışta kolaylıkla alıp taşıyabilecektir.)
- Kutsal Kitap Emmini Kardeşim, kapanışta çok dikkatli hareket etmeli ve Üstadı Muhterem'in hemen arkasından, Kutsal Kitaplar'la birlikte çıkmalıdır.
- Bijusu "MALA ÜZERİNE AÇILMIŞ KUTSAL KİTAP"tır.

5. II. TÖREN ÜSTADI:

- Toplantıyı açmak üzere, görevlilerin gelişini Kardeşler'e duyurur.
- Törenlerde, I. Tören Üstadı'na yardım eder. Bu önemli bir görevdir. II. Tören Üstadı, ritüeli elinde bulundurmak ve çalışmayı takip etmek imkânına sahiptir. Bunun için de daima dikkatli olmalı ve I. Tören Üstadı'na yardım etmelidir.
- Bijusu "MALA"dır.

6. I. TÖREN ÜSTADI:

- Loca içinde, Üstadı Muhterem'den sonra, izinsiz serbestçe dolaşabilen tek görevlidir.
- Teatral biçimde ve atmosferde cereyan eden çalışmalarımızın, özellikle törenlerin, en önemli aktörlerinden biridir. Törenleri, ritüellerine göre yönlendirir.
- Ritüellerin gerektirdiği yerlerde Nazırlar'ı birer asa darbesi ile uyarır ve yürüyüşüne devam eder. (Bu hareket, Nazırlar'a refakat veya onları selâmlama değildir. Çünkü, I. Tören Üstadı yalnız Üstadı Muhterem'e refakat eder ve onu selâmlar. Masonik Protokol hükümleri ve Üstadı Muhterem'in emirleri saklıdır)
- Toplantının açılışında, Üstadı Muhterem'i Doğu'ya getirdikten sonra, Doğu'nun merdivenleri önünde beklememelidir. Derhal dönüp, Sekreter ve II. Nazır Kardeşleri'nin arasındaki yerini almalıdır.
- Tefekkür Hücresi'ndeki hazırlıkları denetler.
- Bijusu "MALA"dır.

7. MUHAKİK:

- Temsilen en önemli diğer bir aktördür. Törenlerde, I. Tören Üstadı ile mutlak bir uyum içinde olmalıdır.
- Törenlerde bilgileri verirken; rahat ve sakin olmalı sözlerine başlarken ve bitirirken ilâve ve yorumlar yapmamalıdır.
- Bilgileri ezbere vermesi arzulanan ve çok güzel olan bir yöntemdir. Eğer ezberleyemiyorsa, küçük bir not kâğıdını elinde bulundurmalı, ama asla, elinde ritüelle dolaşmamalıdır.
- Yolculuklarda ve adımları öğretirken, Aday'ı incitmeyecek biçimde davranmalı, Yemin Kürsüsü önünde duracağı yeri çok

iyi saptayarak, sonradan sağa sola hareket ettirmemelidir.

- Bijusu "TOKMAK"tır.

8. HASENAT EMİNİ:

- Kardeşleri'nin ihsanlarının, güzelliklere dönüştürülmesinde; Üstadı Muhterem'in en önemli yardımcısıdır.
- Ketum ve disiplinli olması, onun görevinin önemi ile eşdeğerdedir.
- Hasenat işlerinin kaydı yoktur. Kese muhteviyatı ile bu muhteviyatın ulaşması gereken yeri, yalnız, Üstadı Muhterem ile Hasenat Emmini bilirler.
- Bijusu "TESVİYE ÜZERİNE PERGEL"dir.

9. HAZİNE EMİNİ:

- Loca'nın mali konulardaki sorumlusudur. Kardeşleri'nin, Büyük Loca Hazinesi ile düzenli olmalarını sağlayacak hizmeti yürütür.
- Hasenat Emmini gibi, ketum ve disiplinli olmak, görevinin vazgeçilmez özelliğidir.
- Aidat ve diğer bağışların alınmasında Kardeşleri ile olması gereken sıcak ilişkiye özen göstermeli, ancak görevini ciddiyet ve disiplin içinde yürütmelidir.
- Büyük Loca Hazinesi adına toplanan aidat ve bağışların; zamanında ve eksiksiz olarak Dernek Muhasebesi'ne yatırılması hususunda, Üstadı Muhterem'e yardımcı olmalıdır.
- Bijusu "ANAHTAR"dır.

10. HATİP:

- Loca'nın kültür işlerinin bütün ağırlığı Hatip'in omuzlarında değil, Hatip'in aklında, beyninde, meleke ve meziyetlerinde ve elbette en önemlisi; özgün çalışmasıdır.
- Hatip'in tek görevi, diğer Localar'ın çalışmalarını duyurmak değildir. Bundan çok daha önemli görevleri vardır.
- Çalışmalar sırasında, Tüzük ve Ritüeller'i daima yanında bulundurmalıdır.
- Bijusu "KIVRIK LEVHA"dır.

11. SEKRETER:

- Loca kayıtlarının geleceğe ışık tutabilmesi; Sekreter'in çalışma başarısına bağlıdır. Sekreterlerin başarılı olup olmadıklarını, Loca'nın sekreteryası düzenini tetkik ederek görebilirsiniz.
- Tersimat gibi çok önemli bir belgenin düzenlenmesi en büyük sorumluluklarından biridir. Bunun için Tersimat'ın laf kalabalıklığı ile doldurulması, zaman israfından başka bir şey değildir. Bir konferansı olduğu gibisine yakınlıkla Tersimat'a geçirmek, iyi Tersimat düzenlemek anlamına gelmez. Konferansı ana fikri ile ermekle yetinilmeli, gerekiyorsa konferansın bir sureti Tersimat'a eklenmelidir.
- Bir diğer önemli görev de, Büyük Loca sekreteryası ile yapılması zorunlu yazışmaları, âdeta dakika dakikasına bir özenle zamanında ve doğru bilgilerle yapmasıdır.
- Envar çalışmasını verimli olabilmesi için; belge ve bilgi akışını çok iyi düzenlemelidir.
- Sekreter, çalışma sırasında söz alması gerektiği zaman; doğrudan Üstadı Muhterem'den alır.
- Bijusu "ÇAPRAZ İKİ TÜY KALEM"dir.

12-13. NAZIRLAR:

- Nazırlar, Üstadı Muhterem'in ilk sıradaki yardımcılarıdır.
- Çalışma dışındaki günlerde de, Üstadı Muhterem ile sıkı bir iletişim içinde olmalıdırlar.
- Çalışma sırasında sözü, bir çekiç darbesi ile Üstadı Muhterem'den alırlar ve ayağa kalkmadan konuşurlar. (Bu ayrıcalığa dikkatiniz çerkerim).
- En önemli görevleri; Çırak ve Kalfa Kardeşler'in eğitiminden sorumlu olmalarıdır. Loca içinde ve dışında, bu Kardeşleri'nin eğitimi için, öğretide bulunurlar. II. Nazır Çırak, I. Nazır Kalfa ve tüm Loca Kardeşleri'nin eğitiminden sorumludur.
- Mümkün olan sıklıkta, Çırak ve Kalfa Kardeşleri ile toplantılar yapmalıdırlar. Onların sorularını cevaplamalı, çözemedikleri sorunlarını, derhal, Üstadı Muhterem'e aktarmalıdırlar.
- II. Nazır'ın bijusu "ŞAKÜL", I. Nazır'ın bijusu "TESVİYE"dir.

14. BİR ÖNCEKİ ÜSTADİ MUHTEREM:

- Seçimlik görev değildir.
- Loca'nın Bir Önceki Üstadı Muhteremi'dir. Üstadı Muhterem'in başka bir emri yoksa, Üstadı Muhterem'in bulunmadığı zamanlarda, toplantıyı yönetir.
- Tüzük hükmü gereği Envar toplantılarına katılmakla yükümlüdür. Bu nedenle, seçilmiş görevli olmamasına rağmen, Envar'a devamsızlığı halinde diğer görevlilerin devamsızlığı gibi işlem yapılır.
- Tekris, Geçiş ve Yükseliş Törenleri'nde Adaylar'a; Masonluğun ezoterik bilgilerini verir.
- Bijusu "GÖNYE-PERGEL"dir.

15. ÜSTADİ MUHTEREM

- Yeri, önemi, kutsallığı ve ulviyeti; "Eski Mükellefiyetler" ile, "Anderson Yasası" ile, "Türk Masonluğu'nun Örf, Adet ve Gelenekleri" ile belirlenmiş olan, kendisini "Hazreti Süleyman'ın Tahtı"na oturtan "İsad Ritüeli"nin anlam ve kudreti ile çevrili bir görevlidir.
- Loca'nın; İdari, Ritüellik ve Kültürel işlerinin tek yöneticisidir. Bu görevini, diğer görevli ve yönlerdeki Kardeşleri'nin yardımı ile yürütür.
- Loca üyelerinin kişisel durumları ile yakından ilgilenerek, gerekli gördüğü hallerde ya bizzat veya görevlendireceği bir Kardeş aracılığı ile gerekli önlemleri alır.
- Loca'yı, Büyük Loca ve diğer Loca'lar nezdinde temsil etme hakkı ve yetkisi, yalnız, ondadır.
- Hiç tartışmasız, Loca'nın tek otoridesidir ve bu otoriyeti hiç kimse ile **paylaşamaz**.
- Tek cümle ile; Hazreti Süleyman'ın tahtına İs'ad edilmiş kişidir. Onun içindir ki; Hazreti Süleyman'da olduğunu var saydığımız bütün sembolik hasletler ve meziyetlerle donanmıştır.
- **Bu nedenle, Üstadı Muhterem, hiçbir yerde ve hiçbir zaman tenkit edilemez, aleyhinde konuşulamaz.**
- Bijusu "GÖNYE"dir.

İncelemeye çalıştığımız bu hizmetlerin ve onun sonucu görevlerin birini eksiltmek, kolay kolay mümkün değildir. Bu nedenle; hepsi, kendine özgü önemini muhafaza eder.

Loca Hizmetleri'ni ve bu hizmetleri yüklenen Kardeşlerimiz'in tüzüklerde yer almamış olan görevleri ile yetki ve sorumluluklarını kısaca inceledik. Acaba, dört yönü süsleyen Kardeşlerim'in görev ve sorumlulukları yok mudur? Onlar bu teatral düzenin, yalnız, seyircileri midirler? Bu husus ise, başlı başına bir inceleme konusudur. Ve bence, onların da çok önemli görev ve sorumlulukları vardır.

Loca Hizmetleri'ni yapacak Kardeşlerim, bu hizmetlere, nasıl ve hangi masonik kurallar içinde dâvet edilirler. Dâvet sözcüğünü kullandım. Bu, **"hizmete talip olmamak"** anlamına gelmez. Herhangi bir Kardeş'im; "..... kendisinin de hizmete katılmak istediğini, buna kendisini hazır hissettiğini, hizmetin gerektirdiği görevin sorumluluğunu üstlenebileceğini" Üstadı Muhterem'e bildirebilir.

Genelde hizmete davet; seçime yakın zamanlarda, Üstadı Muhterem görevine aday olabilmek tüzüksel nitelikleri haiz Kardeşlerimiz tarafından yapılır. Tüzüksel nitelikleri haiz Kardeş, birden fazla da olabilir. Bu Kardeşlerimiz tarafından yapılacak hizmete davet; "..... Kardeşim, ben Üstadı Muhterem seçilirsem, benimle görev yapar mısın? "masonik cümlesi ile olmalıdır. Göreve davet edilecek Kardeşler'le yapılacak bu sohbetler; asla bir kulis çalışması şeklinde olmamalıdır. Hattâ, herhangi bir Kardeş'e: "..... Ben Üstadı Muhterem olunca sana şu görevi vereceğim..." şeklinde bir vaadi de içermemelidir. Hizmete davet edilen Kardeşimiz de; "..... ben şu görevi istiyorum..." demek hakkını haiz değildir. "..... ben onu değil, şu görevi istiyorum" demek suretiyle, hiç de masonik olmayan bir beyanda bulunması ise; henüz hiçbir hizmete katılmaya hazır olmadığının en belirgin göstergesidir. Elbette ki; bu konuda takdir hakkı yalnız Üstadı Muhterem Adayı Kardeşimiz'indir.

Hizmete katılım seçimle olur. Seçim arefesinde, görevi sona ermekte olan Üstadı Muhterem'in, yerine aday olarak göstermeyi düşündüğü Kardeş'i ve Locası'nın Doğusu'nu süsleyen Önceki Üstadı Muhterem'leri ile bir toplantı yaparak, fikir alış verişinde bulunması teamüldendir. Ne var ki, çoğu zaman, huzurlu sonuçlar vermemektedir. Doğ'u'yu süsleyen bazı değerli Kardeşler'in; hizmete katılabilecek Kardeşler'in, kendi istekleri doğrultusunda göreve getirilmeleri hususunda Üstadı Muhterem Adayı Kardeş'ten ısrarcı istekte bulunmaları, bu huzursuzlukların bir nedeni olabilmektedir.

Üstadı Muhterem Adayı Kardeş; Doğ'u'yu süsleyen Kardeşlerimiz'in görüşlerini almalı ve biraz sonra anlatacağımız sistem içinde, hizmete katılacak Kardeşlerini tespit etmelidir.

Tüzüksel asgari nitelikleri haiz bazı Kardeşler de; kulis çalışmalarıyla veya kendilerinin seçilmesini benimseyen Doğu'yu süsleyen Önceki Üstadı Muhteremler'den birinin veya bazılarının da desteğini alarak, Nazır veya Üstadı Muhterem seçilebilme yollarını deneyebiliyorlar. Oysa ki; salt tüzüksel asgari niteliklerin, Nazır veya Üstadı Muhterem görevini yüklenmeye yetmeyeceği hepimizce bilinmektedir veya bilinmelidir. Çoğu zaman, su yüzüne bile çıkmayan, ancak seçimlerden sonra alabildiğine keskinleşen tavırlarla, bir Muhterem Loca; bölünmenin eşliğine geliyor veya istemeden getirilmiş olabiliyor. Bunu ben, Çırak ve Kalfa Kardeşlerim'in dışındaki bizlerin; ham taşımızı henüz yontamamış, pürüzlerden arınıp cilâlı taş olma durumuna gelememiş olmamızda görmekteyim.

Bu büyük sakıncayı önleyebilmek için; bazı Muhterem Loca'lar çeşitli yöntemler denemişler ve biraz sonra anlatacağımız yöntem sayesinde sulh ve sükûn içinde çalışmalarını sürdürme gelmişlerdir. İşte şimdi söyleyeceklerim, tamamen benimsediğim, inandığım ve doğru saydığım düşünce ve uygulamalardır. Bunları uygulayan bazı Muhterem Localar'da; huzur ve sükûnun bozulması mümkün olmamaktadır.

Halen yürürlükte bulunan Localar Genel Tüzüğümüz; seçimlerin zamanını, şartlarını ve uygulama şeklini düzenlemiştir. Bunları, sizlerin Tüzüklerimizi okuyarak öğrenmenize bırakarak; iki yılda bir, Kasım ayının ilk resmi toplantısının üstat Derecesi'ndeki çalışmasında yapılan seçimlerin, özellği olan ikisi, Nazır ve üstadı Muhterem seçimleri üzerinde kısaca duracağım.

Loca'nın en az bi yıldır aktif üyesi olan her Üstat Kardeş; Nazır ve Üstadı Muhterem görevleri hariç, her hangi bir hizmeti yapmaya aday olabilir, aday gösterilebilir ve seçilebilir. Localar Genel Tüzüğümüz'de Nazır ve Üstadı Muhterem görevleri hariç tutulmuş, çünkü, bu temel şarta ek başka şartlar da getirilmiştir. Diğer herhangi bir göreve seçilebilmek için; Loca'nın en az bir yıldır aktif üyesi olmak, tüzüksel yeterli şarttır.

Nazır görevine seçilebilmek için ise; yukarıdaki temel şarta ek olarak:

1. Seçimin yapıldığı toplantıda, en az üç yıldan ben Üstat Derecesi'nde olmak,
2. Yukarıda incelediğimiz görevlerden birini (Gözcü hariç), bir dönem yapmış olmak, gerekmektedir.

Üstadı Muhterem görevine seçilebilmek için ise; yine yukarıdaki temel şarta ek olarak:

1. Seçimin yapıldığı toplantıda, en az yedi yıldan beri Üstat Derecesi'nde olmak,
2. En az bir dönem Na.: veya Sek.: görevlerinden biri yapmış olmak. (Burada I. ve II. Nazır ayırımı yoktur. Herhangi birini yapmış olmak yeterlidir)
3. Hakkında, tüzüklerimizde yazılı cezai müeyyidelerden herhangi biri uygulanmamış olmak, (Affedilmiş olsa dahi) şartları vardır.

Seçimlerdeki aksaklıklar, özellikle; Nazır ve Üstadı Muhterem görevlerinin seçimi sırasında ortaya çıkmaktadır. Böyle olması, bu görevlerin önemini ve masonik cazibesini açıklar. Elbette bu görevler önemlidir. Ama, diğer görevlerin önemini inkâr etmek de mümkün değildir.

Loca hizmetlerinin iki ana grupta toplandığını görüyoruz. **Envar Hizmetleri** ve **Envar Öncesi Hizmetler**. Bu gruplarma, görevler arasında bu çifte standart değil, masonik yapının gereği bir oluşumdur.

Envar ne demektir ve neden böyle bir kuruma ihtiyaç duyulmuştur? Envar; Üstadı Muhterem, Bir Önceki Üstadı Muhterem, Nazırlar, Sekreter, Hatip ve Hanize Emîni görevlerini yapan 7 Kardeş'den oluşan bir kurumdur. Envar görevlisi Kardeşlerimiz, Loca'nın idarî, ritüel ve kültürel işlerini düzenlerler. Bir Loca'nın yönetimi ve geleceği ile ilgili kararlar, Envar'da alınır. Loca'nın üç asıl görevlisi Üstadı Muhterem ve Nazırlar orada. Seçimlerde adayları, yalnız, Üstadı Muhterem tarafından tespit edilen, önerilen ve seçilen Sekreter ve Hazine Emîni orada. Loca'nın kültürel ve eğitimsel çalışmalarının sorumlusu ve yönlendiricisi Hatip orada. Ve elbetteki Bir Önceki Üstadı Muhterem orada. Loca'yı yönlendirici ve yandınlatıcı hizmetleri yaptıkları için; bu görevlilerin oluşturdukları kurula Loca'nın nurları anlamına Envar denilmiştir. Bu görevler de diğer görevler kadar önemli, ancak, onlardan daha fazla masonik bilgi, tecrübe, dikkat ve özen gerektiren ve bu yüzden de en fazla sorumluluğu olan görevlerdir. **Şu halde diyebiliriz ki; tüm görevliler locanın bel kemiği ise, Envar omur ilığıdır.**

Onun içindir ki; Envar görevlerinin gerektirdiği hizmetleri yüklenmek isteyen Kardeşlerimiz'in, devamlarına çok özen göstermeleri, çok çalışmaları, masonik bilgi ve tecrübelerini arttıracak her türlü etkinliğin yanında ve içinde olmaları gerekmektedir. Onun içindir ki, bu hizmetleri yüklenmek isteginde olan Kardeşlerimiz'in; bu hizmetlerden önceki bazı hizmetleri istek ve başarı ile yürütmeleri ve elbetteki

masonik bilgi ve tecrübelerinin yanında; masonik görgülerini de arttırmış olmaları fevkalâde önemlidir. Burada hemen, masonik görgü ve bilgilerin arttırılmasında; diğer Loca çalışmalarına sık sık katılmanın önemini bir kere daha vurgulamak isterim.

Yukarıda da ifade ettiğim gibi, benim görüşüm odur ki; Loca'nın hizmetlerinin aksmadan yürütülebilmesi, tüm K..lerin fikir ve gönül birliği içinde olacakları, Loca'nın örf, âdet ve geleneği olarak oluşacak ve benimsenecek bir **"seçim sistematığı"** ile mümkündür. Envar görevlerine seçilebilme ile ilgili; benim çok önemseydiğim, benimsediğim ve hepimizin hassasiyete üzerinde durmamız gerektiğine inandığım hususlardaki bilgi ve görüşlerimi, sizlerle paylaşmak istiyorum.

Bazı Muhterem Localar'da uygulanan, başarıları tespit edilen ve huzurlu sonuçlar veren bu sistemin yerli yerine oturtulabilmesi; yeni kurulan Localar'da, ancak, 4 ilâ 6 yıl içinde mümkün olmaktadır. Bu süreler geçirildikten sonradır ki; sistemin tüm kuralları işlemeye başlayacaktır. Bu kutsal çatı altında huzuru aradığımıza göre, bu kutsal çatı altında mutluluğu aradığımıza göre; bizi huzura ve mutluluğa götüren her yolu denemek, Akıl ve Hikmet'in rehberliğine sığınmaktan geçer.

Bildiğiniz gibi; Çırac Derecesi Ritüelimiz;

"Mutluluğa, yanlış ve çirkin yollardan ulaşabileceğinizi sanmayın...", ***"Benliğe hakimiyet, akıl ve hikmetle olur. Ne mutlu, akıl ve hikmeti kendine önder seçenlere"***

demektedir. Onun içindir ki ben yazıma, I. Nazır Kardeşim'in şu sözleriyle başlamıştım. ***"Düşünce, söz ve işlerimizi; Tanrı'nın en büyük armağanı olan aklın ve edindiğimiz deneyimlerin ışığı altında gözden geçiriyoruz. İyi, doğruyu ve güzeli aramakla amacımıza ulaşabileceğimize inanıyoruz"***

Bu sistemin uygulanması suretiyle; bir saatin küçüklü büyüklü, ama şaşmaz bir ahenk içinde çalışan çarkları gibi, Loca Hizmetleri yürütülebilecek ve değerli Kardeşlerim hizmetlerin gerektiği görev bilinci ve sorumluluğu ile Muhterem Locaları'nı olması gereken seviyenin daima üst sınırına taşıyacaklardır.

Bu sistem, ana hatları ile şöyledir;

01. Bir seçimde, Sekreter ve Hazine Emni hariç, diğer hizmetler için her Kardeşim aday gösterme, gösterilme ve seçilme hakkında sahiptir. Ancak, bu sistemin başarısı ve Loca'ya getireceği huzurlu çalışma ortamının yaratılabilmesi için tüm Kardeşler, sistemin şu altın kuralını yerine getirmede çok özenli olmalıdırlar;

"Seçilmiş Üstadı Muhterem'in bu sistemin gereklerini yerine getirerek: I. Nazır'dan Koruyucu'ya kadar göstereceği adayları benimsemeli ve Üstadı Muhterem olmasını uygun gördükleri, büyük bir onur verdikleri bu Kardeş'in teklif edeceği adayların hizmetini ve görevini, sonsuz bir güven içinde, onaylamalıdır."

Sistemin bel kemiğini bu güven teşkil eder.

Bazı Kardeşlerim'in; "..... canım başka aday gösteremeyeceksem, demokrasi nerede kaldı ..." dediklerini duyar gibiyim. Masonluk'taki demokrasi anlayışının, harici âlemin demokrasi anlayışı ile tıpa tıp örtüşmediğini hepimiz biliriz. Kaldı ki, başka aday gösterilemeyeceğini söylemedim. Masonik olmaz dedim. Bir Kardeşiniz'e, tartışmadığınız bir otoriteyi kullanmak üzere yetki verecek kadar güveneceksiniz, sonra; onun herhangi bir görev için gösterdiği adayın karşısına başka bir aday çıkaracaksınız. Demokratik (!) olacağım diye ben; Mason gibi düşünmemeyi ve Mason gibi davranmamayı göze alamıyorum.

02. Loca'nın Envar görevleri dışındaki hizmetlerine katılmak isteyen her Kardeş; devamı ile, bilgisi ile ve bunlar kadar önemli olan masonik görgüsü ile hazır olmalı ve hazır olduğunu, Loca çalışmalarına yapacağı katkılarla ispat etmelidir.

Kendisini bu şekilde hazırlayan ve henüz hizmetin gerektirdiği herhangi bir göreve ilk defa seçilecek olan Kardeşim, bilmeli ve benimsemelidir ki; Loca Hizmetleri'ne öncelikle, Kutsal Kitap Emmini, Sancaktar, II. Tören Üstadı, I. Tören Üstadı, Koruyucu veya Muhakkik görevlerinden biri ile başlayacaktır. Bu görevlerin biri ile başlayarak, daha önce görev almış Kardeşler'i ile sağlayacağı uyum ve görevinde göstereceği başarı oranında; Envar görevlerinden Hatip veya Hazine Emmini görevlerinden birini yüklenebilecek kıvama gelecektir.

03. Envar görevlilerinden, Hatip veya Hazine Emmini Kardeşler'den birisi, Sekreter görevini üstlenebilecektir. Şayet bu iki Kardeş de, bulundukları görevlerde yeterli başarıyı gösterememişlerse; Sekreter görevine bir başka Kardeşimiz aday gösterilebilir ki, tüzüksel olarak bu takdir hakkı, yalnız Seçilmiş Üstadı Muhterem'indir.
04. Ben, seçimlerden önceki dönemde Sekreter görevini yürütmekte olan Kardeşim'in; tüzüklerimizde öngörüldüğü gibi, Üstadı Muhterem adayı yerine ancak, II. Nazır adayı olabilmesini benimsiyorum. Elbetteki benim bu görüşüm, tüzük hükmünü uygulama-

mak anlamına gelmez. Bir dönem Sekreter görevini yapmış olan Kardeşim, diğer şartları da haiz ise, Üstadı Muhterem görevine de aday gösterilebilecektir.

05. İşte tam bu noktada, sistemin ana kurallarından biri işleyecektir. Muhterem Locası'nda görev yapan Sekreter Kardeşim, seçim sırasında, bir başka Kardeş'i tarafından I. Nazır veya Üstadı Muhterem görevlilerine aday gösterilse dahi; o, Locası'nın kendisine yüklediği sorumluluk ve görev anlayışı ile bu görevlerde aday olmayacaktır. Sekreter Kardeşim, başarılı olmak kayıt ve şartı ile ancak, II. Nazır görevine aday olmayı kabul etmelidir ki; bunu da "Seçilmiş Üstadı Muhterem" takdir ve teklif edecektir.
06. Loca Hizmetleri içinde II. Nazır görevi, bu hizmeti yüklenecek olan kardeşim için; âdeta, bir imtihan yeri niteliğindedir. Localar Genel Tüzüğü'müz'ün 24. maddesinde sayılan görevlerinden yalnız üç tanesi, çekiç kullanmak suretiyle yürütülmektedir. Başka hiç bir göreve çekiç kullanma yetkisi verilmemiştir. İşte, II. Nazır görevi, Loca yönetimine katılmanın ilk basamağıdır. Birçok ve ayrıca Sekreter'lik hizmetini başarıyla yürüttükten sonra II. Nazır olabileceği Seçilmiş Üstadı Muhterem tarafından tespit ve teklif olunan bu Kardeş için, büyük sorumlulukların başladığı noktadır.

Diğer görevlerde başarılı olmuş ve II. Nazır görevine seçilmiş bir Kardeşimiz, bu görevde başarılı olamazsa ne olacaktır? Bu Kardeşimiz, daha bu göreve seçilmeden önce bilecektir ki başarısızlığı; I. Nazır ve Üstadı Muhterem görevleri gibi, çok daha fazla sorumluluk isteyen görevleri yüklenmesine engel teşkil edecektir. Bu Kardeşimiz bilecektir ki; Muhterem Locası'nın örf, âdet ve gelenekleri içinde uygulanmakta olan sistemin gereği olarak, ya bu göreve bir dönem daha devam ederek görevin gerektirdiği performans yakalayacak, ya da yönlerle çekilerek eğitimini geliştirecektir.

07. II. Nazır görevinde başarılı olmuş Kardeşimiz, I. Nazır görevine aday olmaya hak kazancaktır. II. Nazır görevinden sonra I. Nazır görevine seçilmiş Kardeşimiz'in sorumlulukları iki misli olmuştur. Biz yönlerdeki Kardeşler şunu çok iyi biliyoruz ki; artık I. Nazır Kardeşimiz hem görevini eksiksiz sürdürecektir, hem de Üstadı Muhterem görevinin gereklerine kendisini hazırlayacaktır. Onun içindir ki; I. Nazır olmasını onayladığımız bir Kardeşimize bu hazırlık görevini ve şansını verdikten sonra, onun Üstadı Muhterem görevini almasını engellemeyi, sempati duyduğumuz veya

herhangi bir menfaatimizden dolayı bir başka Kardeşimizin bu görevi almasını sağlayacak zorlamaları aklımıza bile getirmemeliyiz.

Her ne olursa olsun ifadesinin altını çizelim. I. Nazır mutlaka Üstadı Muhterem olacak mıdır? Hayır. Bu soruyu sorduğumuza göre, "Her ne olursa olsun" ifadesinin içinde; I. Nazır Kardeşimiz'in Kardeşlerini üzecek. Muhterem Locası'nın örf, âdet ve geleneklerine uymayan düşünce ve davranışların olabilmesi endişesi yatar. I. Nazır görevine getirmekle; Masonluğun en yüce olduğu kadar en kutsal görevi ve makamı olan Üstadı Muhterem olma ön iznini kendisine verdiğimiz bu Kardeşimiz'in; bizleri endişeye sevkedecek bir düşünce ve davranış içinde olabileceğini niteleyecek göstergenin, asla, hiçbir minunum oran içine girmeyeceğinin huzuru içinde olmak, hepimizin hakkıdır.

Sonuç olarak, Üstadı Muhterem görevine giden yoldaki hizmetlerinin sırası, **"Seçilmiş Üstadı Muhterem"**in bu kurallar içinde tespit ve teklifi ile;

- Hazine Emmini
- Sekreter
- II. Nazır, ve
- I. Nazır

görevleri olmalıdır.

Acaba bu çok uzun bir zaman dilimini mi kapsayacaktır? Son üç yıl istatistiklerini incelediğimiz zaman, mesleğimize kabul ettiğimiz Kardeşlerimiz'in yaş ortalaması 42'dir. Bir K.: 'imizin Envar'dan önce iki görev yaptığını varsayalım. Hazine Emmini, Sekreter, II. ve I. Nazır görevleri ile 6 görev, yani 12 yıl hizmete katılmış olacaktır. O halde bu değerli Kardeşim, 54 yaşında hizmet zincirindeki aktif görevinin son ve onurlu halkasına ulaşmış olacaktır. Demek ki bu süre, telâşa kapılacak bir süre değildir. Bu süre, her halde, 2 yıl daha azalabilir ama uzamaz. Mesleğimizin gerektirdiği disiplinlere uyarak; Envar öncesi ve Envar hizmetlerini, Kardeşleri'nin özgün takdirleriyle yapabilen bir Kardeşimiz'in; bu hizmet zincirini tamamlamasını, hiç bir otorite engelleyemez. Yeterki Kardeşim, kendi özgür iradesi ve kişisel mazereti nedeni ile hizmet zincirden ayrılış olmasın.

İşte sistemin kudreti buradadır.

Her tekris ettiğimiz Kardeş, potansiyel bir Üstadı Muhterem Adayı'dır ve her Kardeş buna lâyıktır.

Bütün bu disiplinlere uyarak, Loca Hizmetleri'ne katılmanın sonucu nedir?

Hizmete katılmanın sonucu, katıldığı hizmette bir görev ünvanı almak ve bu görev gereği regalye giymek değildir. Kesinlikle böyle olmamalıdır. Regalye giyebilmek için hizmete katılmak veya çok iş başara-bileceği izlenimini vermeyi hedeflemek; Muhterem Locası'nın şerefli bir üyesi olmayı henüz kavrayamamış olmaktır. Ben gönülden inanıyorum ki; ne bugün ne de bundan sonra aramıza katılacak yeni Kardeşlerimiz, hiçbir zaman böyle bir düşünüş ve davranış hatası yapmayacaklardır.

Tekrar düşünelim. Hizmetlerin önemini kavrayıp, gereklerini eksiksiz yerine getirdiğimiz takdirde sonucu ne olacaktır?

Sonucunda, Doğu'dan gelen; **"Dileriz ki, çalışmalarımız düzenle başlasın, ahenkle yürüsün, gönül rahatlığı içinde sona ersin"** temennisi gerçekleşecektir.

- Hizmete katılan ve yönleri süsleyen Kardeşlerim'in devamlılığı; çalışmalarımızın **düzenle başlaması** için yeterlidir.
- Hizmete katılan Kardeşlerim'in, bir saatin hassas dişlileri gibi uyum içinde olmaları; toplantının **ahenkle yürümesini** sağlayacaktır.
- Böyle bir çalışmanın sonunda Evrenin Ulu Mimarı; **gönül rahatlığı** içinde Mabet'ten ayrılmamızı nasip edecektir.

Bizlerin Mabet'te ve harici âlemden bir Mason'a yakışır şekilde davranmamızın aynası;

- Bu düzen,
- Bu ahenk, ve
- Bu gönül rahatlığı,

olacaktır. Şayet, düzeni ve ahengi sağlayamıyorsa; gönül rahatlığına kavuşamayacak ve elbetteki davranışlarımız bir Mason'a yakışır şekilde olmayacaktır.

Görüldüğü gibi Kardeşlerim, Loca Hizmetleri'ne katılmak ve bu hizmetlerin gerektirdiği görevleri başarı ile yürütmek hiç de zor değildir.

Hizmete katılmış ve katılacak olan Kardeşlerim'e, son olarak, öğrendiğim şu cümleleri tekrarlamak isterim;

Bir Loca Görevlisi'nin ilk işi; Mabet'e girecek Kardeşleri'ni kapıda karşılamak, eğer Mabet'te kedisinden önce gelmiş, ziyaretçi ve tanış-

madığı Kardeşler varsa onlarla tanışmak, onların kendilerini, Locaları'nda imiş gibi hissetmelerini sağlamak olmalıdır.

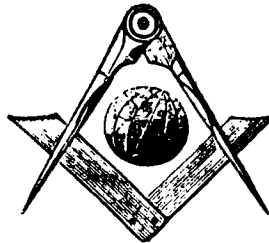
Bu görevli, hangi nedenle olursa olsun, Mabet'te söz alıp Üstadı Muhterem'e; kendisinin gelecek toplantıya gelemeyeceğini söylememelidir. Eğer gerçekten önemli bir mazereti varsa; "Üstadı Muhterem, eğer izin verirseniz K.: 'im benim yerime gelecek toplantıda görev yapacaktır, mazeretim dolayısıyla gelemeyeceğim" demelidir. Bir başka deyişle, kendi görevini yapacak Kardeş'i temin etmek, kısacası kendisi yüzünden meydana gelecek aksaklığın, yine kendisi tarafından giderilmesini sağlamak görevidir.

İleride Loca Hizmetleri'ne katılmaya istekli olan Kardeşler; giyim, Mabet'te oturuş - kalkış, yürüyüş, konuşma, Kardeş Sofraları'nın düzenine uyma gibi hususlarda nısal davranmaları gerektiğini öğrenmiş olmalı ve buna göre hareket etmelidirler. Gelecekte hizmet zincirinin halkalarını teşkil edeceklerdir. Bu zincir yalnız güçlü değil, aynı zamanda kendi içinde tam bir anlayış ve beraberlik içinde olmalıdır.

Görevli Kardeşlerim, ritüelde görevi ile ilgili bölümleri; metinden ya da önceden hazırlanmış kartlardan okumamalı, bunları ezberlemeye çaba sarfetmelidir.

"Güzel bir çalışma programının en güzel şekliyle uygulanması her iyi masonu mutlu edecektir. Bunu gerçekleştiren görevliler ise; bu mutluluğu paylaşacaklardır."

Yönleri süsleyen, Loca Hizmetleri'ne katılan, hizmetlerin gerektirdiği görevleri üstlenen, mensubu olduğu Muhterem Locası'nın üyesi olmayı masonik bir onur ve mutluluk haline getirmeyi kendisine ilke edinmiş değerli Kardeşlerim'in başarılarının eksiksiz ve daim olmasını diliyorum.

Localarda Yapılan Konuşmalar

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İSTANBUL			
İDEAL	Kaya Paşakay	Fransa'da Masonluk	15.11.1999
	Tanju Koray	M.:luk Üzerine	07.02.1999
	Remzi Sanver, Ahmet Han	M.:luğu Hissetmek	21.02.2000
	Aktan Okan	Rönesans'tan Bilgi Çağına Toplum ve M.:luk	06.??2000
KÜLTÜR	Tunç Timurkan	Başka Bir Açıdan Masonluk Tarihi	26.11.1999
	Haluk Ergüven	Dünden Bugüne	21.01.2000
	Alaattin Sakınmaz	Zaman ve M.:luk	04.02.2000
ÜLKÜ	Sedat Korkmaz	Mu Ülkesi	18.02.2000
	Kaya Paşakay	Fransa'da Masonluk	23.12.1999
	Runa Sontaş	Altın Oran, Mikelanj ve Ezoterizm	06.01.2000
	Haluk Sanver	Hiram Efsanesi	03.02.2000
KARDEŞLİK	Turgay Beltan	Ezoterizm	17.02.2000
	Enver Necdet Egeran	Masonik Sohbet	13.01.2000
	Kaya Paşakay	Fransa'da Masonluk	10.02.2000
HÜRRİYET	Kamil Günel	Atatürk Cumhuriyeti ve Atatürk'çülük	30.11.1999
	Reşat Tesal	Anılar	30.11.1999
	Ahmet Arkun	Tampliye Şövalyeleri	14.12.1999
	Aktan Okan	Rönesans Bilgi Çağına Toplum ve M.:luk	11.01.2000
	Yılmaz Mazlumoğlu	Günümüzde Türk Bankacılığı ve Mevduat Sigortası	25.01.2000
	Yılmaz Mazlumoğlu	Mevduatta Devlet Güvencesi	08.02.2000
SEVGİ	Mehmet Göktepe, Mehmet Dündar	Atatürk'ü Dinlerken	22.11.1999

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Rauf Ozan	Atatürk Devrimleri	06.12.1999
ATLAS	Roland Kunze Conceiwitz	Hiram Anahtarı	12.01.2000
MÜSAVAT	Osman Gökso	Az Bilinen Yönleri Mozart	25.02.2000
LİBERTAS	Güven Şahin	Gelenekler	16.02.2000
HAKİKAT	Dimitri Frangopulos	Sokrates ve Protagoras Felsefesi	27.01.2000
	Andon Parizyanos	Logos Muh.: L.: 'sının 1911 Tüzüğü'nün Yorumlanması	10.02.2000
	Dimitri Frangopulos	Fazilet Hocası Sokrates	24.02.2000
AHENK	- Abdülkadir Erengül	İnanmak veya İnanmamak	24.11.1999
	Hasib Yıldırım	Üç Dost Üç Düşman	19.01.2000
	Haluk Feyzioğlu	Ortaçağ Felsefe Dünyasında Ev.: Ulu.: Mi.:	02.02.2000
	Aktan Okan	Rönesans'tan Bilgi Çağına Toplum ve Masonluk	16.02.2000
FAZİLET	Alp Ulusoy	Önlüksüz Mason Dr. Albert Schweitzer	04.01.2000
	Şinasi Afacan	Rehberlik	18.01.2000
	Üstün Gürtuna	M.:luğun Yazılı Olmayan Kural ve Yasaları	15.02.2000
	Güay Ezer	Tarihteki Hürriyetçiler ve M.:luk	29.02.2000
DELTA	Eser Karakaş	II. Cumhuriyet	20.12.1999
	Sinan Onsun	Niçin Buradayız?	17.01.2000
	Melih Yonsel	5. Soru 5. Cevap	31.01.2000
	Bengü Bozoklar	Gaudi ve Eseri	14.02.2000
SADIK DOSTLAR	Üzeyir Garih	Masonluk ve İş Dünyası	13.01.2000
	Bozkurt Güvenç	Bilgi Toplumu ve Mesleğimiz	24.02.2000
ÜLKE	Murat Bilgili	17 Ağustos 1999 Sabaha Karşı Gelen Ziyaretçi Doğaydı	30.11.1999
	Kaya Paşakay	Kudüs'den Kesintiler	25.01.2000
ŞEFKAT	Tamer Ayan	Shrine Masonluğu	13.12.1999
	Pulad Verbas	Sembolizma Üzerine	24.01.2000
	Pulad Verbas	Sembolizma Üzerine	07.02.2000
HÜMANİTAS	M. Akif Akev	Budizm Nedir?	04.01.2000
	Hasan Subaşı	Tanrı ve İlim ve Dünyanın en Mükemmel Öyküsü	15.02.2000
	Marco Benbanaste	Evrensel Masonluğun Ortak Dili; Sembolizma	01.02.2000
HULUS	Kimon Mingiuri	Atatürk'ü Anarken	10.11.1999
	Kimon Mingiuri	Fransa'da Masonluk	24.11.1999
	Kimon Mingiuri	Aydınlanma	08.12.1999
	Lefter Karakaş	Büyük İnisyeyeler	22.12.1999

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Kimon Mingiuri	Akıl Yolu	19.01.2000
	Lefter Karakaş	Büyük İnisyeller, Kısım II.	02.02.2000
	George Anthony Toprakçıoğlu	Selanik'te Atatürk'ün Doğduğu Ev	16.02.2000
	Walter Machate	Anadolu Türk Mimarisinde Taş Yontucuları	16.02.2000
	Lefter Karakaş	Ebedi Maşrika İntikal Eden K.. 'leri Anma	01.?? .2000
FREEDOM	Mehmet Hacıhanefioğlu	Nuh'un Tufanı	09.12.1999
	F. Muhtar Katircioğlu	Gıdanız Bizim Problemimiz	06.01.2000
	Mehmet Hacıhanefioğlu	5.5.2000: Gezegenleri Sıralanması	20.01.2000
	Haluk Bitek	Ön.. Bü.. Üs.. En Muh.. Rıza Bölükbaşı	03.02.2000
	Amil Kunt	Freedom Muh.. L.. 'sının Anatomisi-Muh.. İsmail İşmen K.. 'in Anısına	17.02.2000
	Üzeyir Garih	İş Hayatı ve M.. 'luk	17.02.2000
DEVİRİM	Kaya Paşakay	Kudüs'ten Esintiler	15.12.1999
	Yavuz Böke	Ülkü Mabedi Yapımının Neresindeyiz?	12.01.2000
	Şinasi Afacan	Rehberlik	26.01.2000
	Şinasi Afacan	Rehberlik	09.02.2000
PINAR	Fahrettin Ocan	Ritüelikle Notlar	11.01.2000
	Oktay Gündoğdu	Tampliyeler, Şövalye Ramsay ve Ritler	25.01.2000
	Kaya Paşakay	Fransa'da Masonluk	08.02.2000
	Nusret Semi	Felsefi ve Masonik Açıdan Masonluk	22.02.2000
	Celil Layikteş	1935 Olayları	07.?? .2000
SEVENLER	İhsan Candemir	Bir Üs.. Muh.. Nasıl Olmalıdır?	21.01.2000
HİSAR	Mehmet Arda	Kitle Kristaller	04.01.2000
	Aktan Okan	Rönesans'tan Bilgi Çağına Toplum ve Masonluk	01.02.2000
	Tunç Timurkan	Royal Arch	15.02.2000
ÜÇGEN	Naif Timur	Üçüncü Bin Yılda İnsanlık	03.12.1999
	Özer Yelçe	Mozart ve Tekris	17.12.1999
	Tanju Koray	Masonluk ve Ezoterizm	28.01.2000
	Necdet Egeran	2000'li Yıllarda M.. 'luk	11.02.2000
ÜÇİŞİK	Gürkan Ege	M.. 'luk ve Hekimlik	22.11.1999
	Orhan Oflaz, Erhan Özkut	2000 Yılında Bilgisayar ve İnternet	20.12.1999

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Yalçın Kurtoğlu	Görevliler ve Gözcü	03.01.2000
	Özdemir Süner, Nurettin Yıldız	Soru ve Cevapları ile	
		Çırac M.:luk	17.01.2000
	Ahmet Koçel	İyilik	31.01.2000
	Özdemir Süer	Akasya	28.02.2000
	Ahmet Cevdet Ekinci	İlaç Etkileşimleri ve	
		Kullanım Yanlışlıkları	28.02.2000
GÜN	Ergun Zoga	Ahlak ve Masonik Ahlak	09.12.1999
	Aktan Okan	Rönesans'dan Bilgi Çağına	
		Toplum ve Masonluk	23.12.1999
	Alp Ulusoy	Önlüksüz Mason Doktor	
		Albert Schweitzer	06.01.2000
	Cihangir Gener	Ezoterik Batını Doktrinler Tarihi	20.01.2000
	Naif Timur	3000 Yılında İnsanlık	17.02.2000
ÖZLEM	Erol Balkanay,	Düşünce Sistematiği	
	Tanju Edige	ve Sembolizma	29.11.1999
	Temuçin Kocatürk,		
	Muhsin Tokgöz	Masonik Terbiye	13.12.1999
	Gündağ Kayaoglu,		
	Orhan Çetindağ	Bilgelik ve Cehalet	10.01.2000
	Nişan Sönmez, Melih Özensel	Vefa ve Kısakançlık	07.02.2000
BAŞAK	Erşan Tınay,		
	Burçin Oraloğlu, Üstün Gürtüna,	M.:luğun Yazılı ve	
	Ali Abbas Şahin	Olmayan Kuralları	09.12.1999
	Ömer Köker	Eski Mısır'da Bir Gezinti	23.12.1999
	Mustafa Berker	Rehberlik	20.01.2000
	Turgay Berksoy	Türkiye Ekonomisinde Son	
		Durum	17.02.2000
İREM	Volkan Altan	Masonluk İnsan Zekasının	
		Özgürlüğünü Hedefler	24.12.1999
	Mustafa Kızılay	İletişim ve Semboller	21.01.2000
EVREN	Kaya Paşakay	Kudüs Anıları	18.11.1999
	Ömer Lalik	Türk Masonluğunun	
		Dün-Bugün ve Yarını	16.12.1999
	Moris Levi	Süleyman Mabedi	13.01.2000
	Nusret Semi	M.:lukta Gerçek, Hakikat,	
		Hikmet Kavramları ve	
		Dördüncü Sütun	27.01.2000
PİRAMİT	Koray Darga,		
	Burçin Oraloğlu, Zeki Alasya	Atatürk ve Cumhuriyet	26.11.1999
	Nedim Uzman, Murat Kürüz,		
	Ragıp Demren, Merih Özkaya	2000'li Yıllardan Beklentiler	21.01.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
NİLÜFER BURÇ	Mehmet Mesutoğlu	Bilimsel Düşünce Sistematiği	04.02.2000
	Ertem Kalaycıoğlu	Ülkü Mabedi Nasıl Yapılır?	14.12.1999
	Ergun Zoga	Değişim Sürecinde Masonluğu Nasıl Anlıyorum?	22.11.1999
	Ergun Zoga	Değişim Sürecinde Masonluğu Nasıl Anlıyorum?	03.01.2000
	Ekmel Denizer	Epiktotus'un Kandili	17.01.2000
	Yavuz Güntekin	Adalet Üzerine	31.01.2000
	Kaya Paşakay	Kudüs'ten Esintiler	14.02.2000
	Cengiz Or	Tekristen Ustalığa M.:luk	28.02.2000
SEMBOL	Ergun Zoga	Değişim Sürecinde Masonluğu Nasıl Anlıyorum?	13.12.2000
	Hasan Erman	Masonlukta Adalet	27.12.1999
	Haluk Feyzioğlu	Şiirde Sembol	24.01.2000
	Ahmet Kurtaran	Millenium ve Mahşerde M.:luk	07.02.2000
GÜVEN	Murat Bilgili	Sabaha Karşı Gelen Ziyaretçi; Doğa	03.02.2000
	Ersan Yücel	21. Yüzyılda İnsan Yönetimi	17.02.2000
MEŞALE	Tanju Koray	Masonluk ve Ezoterizm	08.12.1999
	Şadi Can Saruhan	Birliğe Doğru	22.12.1999
	Tanju Koray	Masonluk ve Ezoterizm	19.01.2000
	Şevki Gökerman	İkibinli Yıllar	02.02.2000
	Zeki Alasya	Filozof Rıza Tevfik K.:	16.02.2000
ANADOLU	İsmail Hakkı Demirci	Masonluğun Dört Temel Erdemi	30.11.1999
	Rasih Arbay	Teklif ve Kefalet	14.12.1999
	Tuncay Bilen	Osmanlıda Hoşgörü ve Sınırları	28.12.1999
	Ahmet Kurtaran	Millennium'daki Mahşerde M.:luk	11.01.2000
SEZGİ	Tanju Koray	M.:luk ve Ezoterizm	25.01.2000
	Rıfki Kahramaner	Sevgi	04.01.2000
	Koray Darga	Andre Chenier "O da Bir Masondu".	18.01.2000
	Fikret Hızlıalp	Sevgi, Saygı ve Mutluluk	01.02.2000
	Erol Aydın	Gelenek, Görenek, Etiket	15.02.2000
AKIL VE HİKMET	Nusret Semi	Zaman ve Çalışma	29.02.2000
	Kaya Paşakay	Fransa'da Masonluk	16.12.1999
	Ferhan Dinçe	Masonik Yemin	22.12.1999
	Alp Ulusoy	Dr. Albet SCHWEITZER- Önlüksüz M.:-	10.02.2000
	Vecihi Tokuç, İ. Ersin Üney, Bülent Tezer	Tarihsel Gelişim İçinde M.:luk 1	24.02.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
BOGAZIÇI	Cemil Erkman	Gelişmekte Olan Ülkelerde Masonik Yapılanma Üzerine	09.02.2000
GÖNYE	Mehmet Orat	Cumhuriyet ve Demokrasi	22.11.1999
	Tonak Dümrol	Laiklik	06.12.1999
	Ahmet Erman	21. Yüzyılda Masonluk	03.01.2000
	Ümit Göç	Hakikatin ve Hakikati Araştıranların Neden Düşmanı Çoğtur?	31.01.2000
	Kaya Paşakay	Kudüs'ten Esintiler	14.02.2000
GÜZEL İSTANBUL	Kemal Hepgöl	Ses, Mekan, Tanrısal Mutlakiyet	28.02.2000
	İ. Hakkı Demirci	3,5,7'nin Kavramı	04.06.1999
	A. Sedat Hendekli	Milenyumda Zaman Kavramı	03.12.1999
	Ahmet Madenci	21. Yüzyılda Masonların Toplumsal Yönü	10.12.1999
	Cemil Erkman	Gelişmekte Olan Ülkelerde Masonik Yapılanma Üzerine	14.01.2000
	İ. Hakkı Demirci	Türk Masonluğunda Önemli Toplumsal Olaylar Dizisi "Necat Locası Meselesi"	04.02.2000
	Cumhur Şenol	Türk Masonluğunda Önemli Toplumsal Olaylar Dizisi 2 "Azim Olayı"	25.02.2000
	Tanju Koray	Masonluk ve Ezoterizm	29.11.1999
GÜNIŞIĞI	İskender Targaç	Tarihsel Perspektifte Sembollerin Dili	07.02.2000
	Gürgan İbak	Masonik Sentez	10.12.1999
TANYERİ	Osman Altınay	M.:luk ve Ahlak	21.01.2000
SADAKAT	Ziya Torun	İnsan Hakları ve Masonluk	14.12.1999
	Gürkan Aktoluğ	Ham Taş, Çekiç, Kalem	28.12.1999
	Mithat Melen, Durmuş Dündar, Ziya Torun	Helsinki Sonrası Avrupa Birliği Katılım Süreci	11.01.2000
	Ergun Zoga	Değişim Sürecinde M.:luğ Nasıl Anlıyorum?	25.01.2000
MARMARA	Tunç Timurkan	Royal Arch	22.01.2000
	Ekrem Ülkü	Antik Yunan'da Ezoterizm	22.11.1999
	Eyüp Altaylı, Nuri Şabanoğlu, Nihat Yıldırım, Barbaros Aba	Ezoterizm	06.12.1999
SABAH GÜNEŞİ	Güngör Günalçın	Dünyadaki Ekonomik Krizin Nedenleri ve Türkiye'in Krizdeki Yeri	22.11.1999
DOSTLUK	Tuğrul Şavkay, Yalçın Tamer, Enis Dönmez, Nihat Karaköse	Tarih Boyunca Laiklik ve Masonluk	06.12.1999

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Aliyar Dengiz	Hür Masonluk ve Özgürlük	03.01.2000
	Davut Berker	Dostluk Muh.: L.: 'sı Neden ve Nasıl Kuruldu?	17.01.2000
GELİŞİM	Mehmet Topakoğlu	Beden Dili	07.12.1999
	Remzi Sanver	Her Çağın Masonluğu	21.12.1999
	Çetin Atağan	Gelecek	01.02.2000
ONUR	Sabahattin Karıncaoğlu	Kutsal Kitaplar	07.12.1999
	Yüksel Umuter	21. Yüzyılda Masonluk	18.01.2000
	İbrahim Sipahi, Şehmuz Kavak, Metin Dutipek	L.: 'da Konuşma ve Davranış Kuralları	01.02.2000
UMUT	İsmail Kanaat	İnisiyasyon	29.11.1999
	Mete Barkut	Masonun Sorumluluğu	13.12.1999
	Naif Timur	Üç Birinci Yılda Masonluk	27.12.1999
	Sevil Çalışkan	Bilim Din ve Ulu Yaratıcı	24.01.2000
YAKACIK	İ. Hakkı Demirci	Masonluğun 4 Temel Erdemi	29.11.1999
	İ. Hakkı Demirci	Loca Etiketi	13.12.1999
	Ferdi Özbakır	Çırak Derecesi Ritüelindeki Repliklerin Mana ve Anlamı	21.02.2000
KADIKÖY	Necdet Bayraktar	İnsanoğlu ve Konut	24.01.2000
	Kaya Paşakay	Fransa'da Masonluk	06.03.2000
GEOMETRİ	Cevat Güralp	İtalya'da Masonluk	15.12.1999
	Tanju Koray	Üs.: Muh.:	12.01.2000
DOĞU	Yılmaz Bahadır	Masonluk Tarihi	30.11.1999
	Tuncay Şahin	Masonluk Tarihi	14.12.1999
	Rıdvan Tuğsuz	Gizler Sırlar	28.12.1999
	Osman Bayıksel	Masonluk Tarihi	11.01.2000
	Ayhan Arslançan	Masonluk Tarihi	25.01.2000
	Mustafa Zerin	Masonluk Tarihi	08.02.2000
	Mustafa Zerin	Masonluk Tarihi	22.02.2000
ÜLKÜM	Nusret Semi	Zaman ve Çalışma	25.01.2000
	Sinan Erdem	Çocuklarımız e Masonluk	22.02.2000
UFUK	Ahmet Turat	Toplum ve Yönetim	16.12.1999
	Behzat Erdoğan	Tarihsel Gelişimi ve Günümüzdeki Uygulaması İle Vakıflar.	13.01.2000
	Levent Dirlik	Globalleşme ve Masonluk	27.01.2000
	Gürkan Aktoluğ	Hamtaş, Çekiç ve Kalem	10.02.2000
DORUK	Burçin Oraloğlu	Masonluk ve Felsefe	04.01.2000
	Ferhan Dinçer	Masonik Yemin ve Felsefe	01.02.2000
ÖRS	Kaya Paşakay	Fransa'da Masonluk	02.12.1999
	Nezih Terazi	Ezoterik Doktrinler	16.12.1999

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Ali Kızan	Kendini Bilmek ve İfade Edebilmek	13.01.2000
	Rahmi Aksungur	"Tasavvuf-Masonluk-Halac-ı Mansur"	27.01.2000
GRANİT	İsmail Hakkı Demirci	Masonluğun 4 Temel Erdemi	12.04.1999
	Metin Çavuşlar	Bir Yol Hikayesi	22.11.1999
	Remzi Sanver	Masonluğun Değişmeyen ve Değişmiyecek Yapısı	31.01.2000
	Zeki Alasya	Feylesof Rıza BÖLÜKBAŞI	14.02.2000
TESVİYE	Röne Güzel	Sevgi	18.11.1999
	Selahattin Mutlu	Sevgi ve Disiplin	30.12.1999
	Güner Kantarcıoğlu	Yunus Emre ile Ritüellerimizde Bir Gezinti	13.01.2000
GÜNEY	Murat Bilgili	17 Ağustos 1999 Sabsah Gelen Ziyaretçi, Doğaydı	09.12.1999
	Mehmet Gülşen	Tolerans	23.12.1999
	Oryal Güventürk	Büyük Loca	20.01.2000
	Osman Bayıksel	Büyük Loca	03.02.2000
ATAYOLU	Nedim Haviyo, Ahmet Gürsoy, H. Kerrar Karagözoğlu, İlker Türkmen	Ç.: D.: 'sinin Felsefesi	13.12.1999
	Çetin Yıldırımakın	Dahi İnsan M. Kemal ATATÜRK	24.01.2000
	Kaya Paşakay	Kudüs'ten Esintiler	07.02.2000
ALTAR	Metin Aycıl, Yılmaz Ertan, Ziya Atakişi, Nedim İpekel	90. Yılında Türkiye'de Masonluk	30.11.1999
	Metin Ünal	Dinlerin Doğuşu	11.01.2000
	Kaya Paşakay	Kudüs Anıları	25.01.2000
	Fikret Hızlıalp	Dinlerin Doğuşu	08.02.2000
NAR	Can Baydarol	Avrupa Birliği ve Türkiye	20.12.1999
	Eser Karakaş	Türkiye'nin 2000 yılı Bütçesi ve Enflasyon Hedefi	03.01.2000
	Naif Timur	Üçüncü Bin Yılda İnsanlık	31.01.2000
YÜCEL	Çetin Us	M.: 'luk Tarihi: Cumhuriyetten Günümüze Kadar Türk M.: 'luğu ve 65 Olayları	23.12.1999
	Nusret Semi	Felsefi ve M.: 'lık Açından Atatürk	20.01.2000
	Fadıl Altop	Dostluk	03.02.2000
	Tanju Koray	Masonluğun Çağa Uyumu	17.02.2000
GÜZELLİK	Hasan Erman	Masonlukta Adalet	14.12.1999
	Ali Verbas	Kalfalık Derecesi Tarihçesi	28.12.1999

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Kaya Kerim Ekinci	Koruyucu Kimdir, Neyi Kimden Korumalıdır?	25.01.2000
	Tanju Koray	Masonluğun Çağa Uyumu	08.02.2000
KÜRE	Kaya Paşakay	Fransa'da Masonluk	13.12.1999
	Sonat Pelit	Yeni Çağın Vizyonu	07.02.2000
ÇEKİÇ	Muharrem Kutlualp	Mithraisme	21.12.1999
	Muharrem Kutlualp, Murat Bilgili, Ömür Altıncizme	Ahlak-Hürriyet-Eğitim	04.01.2000
	Ergun Zoga	Bir Masonun Vazgeçilmez Görev ve Sorumlulukları	18.01.2000
	Tunç Timurkan	Royal Arche	29.02.2000
	Hasan Ermann	Adalet ve Masonluk	01.02.2000
	Tunç Timurkan	Royal Arche	29.02.2000
KOZA	Nurhan Hüryaşar	Atatürk ve Üniversite Reformu	09.11.1999
	Mehmet Şişmangil	Atatürk, Cumhuriyet ve Demokrasi	09.11.1999
	İbrahim Afif Karakılıç	Atatürk ve Yaratıcılık	09.11.1999
	Erhan Başoğlu	Atatürk ve Çocuk, Cumhuriyet Kronolojisi	09.11.1999
TAŞOCAĞI	Ali Oktay Cever	Kalfalık ve Bazı Sembolleri	15.12.1999
	Muh. Akman Gökçakan	Masonlukta Düşünce ve Metod	26.01.2000
	Ali Oktay Cevher	İhtiraslar	09.02.2000
MİMAR HİRAM	Bülent Eskinazi	İki Yüzlülük	05.01.2000
	Atilla Akyol	Depremler Önlenemez Önlemler Alınabilir	19.01.2000
ANIT	Reşit Ata	Mason Kimliği	06.12.1999
	Ferhan Dinçer	Salim Rıza'dan Nur-u Ziya'ya	20.12.1999
	Sinan Çilesiz	Tampliye Şövalyeleri Ne Buldu?	03.01.2000
	Kemal Bayraktar	Görevliler ve Görevleri	17.01.2000
	Sinan Çilesiz	Talat Paşa	31.01.2000
	Faruk Ömrüzak	Masonluğun Temel İlkeleri	14.02.2000
	Altuğ Acuner	Masonluk ve Güzel Sanatlar	28.02.2000
KÖRFEZ	İlker Güven	Atatürk Cumhuriyeti İlkeleri ve Uzak Görüşleri	09.12.1999
	Şinasi Afacan, Haluk Oral, Zeki Alasya	Atatürk	20.01.2000
	Mesut Tuncel	M. 'luk Hakkında Yakınlarımıza Ne Söyleyebiliriz?	03.02.2000
	Acar Tekiner	Masonik Etiket Kuralları	17.02.2000
ZEYTİNDALI	Bora Yıldırım	Teklif ve Sembolleri	19.11.1999
	Kaya Paşakay	Kudüs	28.01.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
IRMAK	Uzeyir Garih	İş Dünyası ve Masonluk	11.02.2000
	Şarman Gençay	Türkiye'nin Enerji Sorunu ve Nükleer Enerji	07.12.1999
	Celil Layikteş	1919-1965 Arası Türk Masonluğu	21.12.1999
	Haşim Büyükbacı	1965 Olayları	04.01.2000
	İbrahim Eretay	Evren, Dünya ve Biz	18.01.2000
SEBAT	Kaya Paşakay	Fransa'da Masonluk	01.02.2000
	Doğan Ziya Başak	Kardeşlerim Beni Böyle Tanır	30.11.1999
	Mutlu Eryar	Discours du RAMSAY Masonluk'ta Değişik İçerik Ve Çehreler	14.12.1999
	Tunç Timurkan	Farklı Bir Açıdan Masonluk	28.12.1999
	İhya Kangal	Hürriyet	25.01.2000
RÖNESANS	İhya Kangal	Hürriyet	08.02.2000
	Basri Köseoğlu	Mu Uygurluğu Sembolleri ve Masonik Semboller ile Karşılaştırılması	30.11.1999
	Mithat Melen, Durmuş Dünder, Ziya Torun	Helsinki Sonrası Avrupa Birliği Katılım Süreci	11.01.2000
	Erol Eren	Devlet Adamı ATATÜRK	19.11.1999
	İlhami Şıkoğlu	Eğitim 1. Derece Bilgisi	11.02.2000
VEFA	Okan Işın	Aydınlanma Hareketi ve Hür Masonluk Birbirlerini Destekleyerek Gelişmiştir, Gelişmektedir.	25.02.2000
	Oktay Arıkan	Kapalıçarşı	06.01.2000
ANKARA	Metin Ercan	21. Yüzyıla Doğru İnsan	19.11.1999
	Okan Işın	Mason Olmanın İncelikleri	26.11.1999
	Orhan Erdaş	21. Yüzyıla Doğru Toplum ve Medya	03.12.1999
	Remzi Sanver	Her Çağın M.:luğu	17.12.1999
	Fuat Tuygan	Eskileri Tekrar, Ama Daha Açıkça	04.02.2000
DOĞUŞ	Seyfi Göl	Atatürk	09.11.1999
	Yaşar Aysev	Türk M.:luğunun 90. Yılı	28.12.1999
	Ali Osman Kozbek	Yeni Bin Yıla Girerken Geometri Üzerine Düşünceler	25.01.2000
	Doğu Abuşka	Ham Taş	22.02.2000
	Hasan Dünder	Ma.: içinde Davranışlar	08.02.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
YUKSELİŞ	Ali Ozden	Yeni Bin Yılda Sorumluluk Anlayışı	20.01.2000
	Çetin Öner	Çeçenistan Sorununun Tarihsel Kökeni	03.02.2000
BİLGİ	Vecdet Erkun	Temsil ve Temessül	19.01.2000
	Eftal Ceritoğlu, Mete Ünal	Türkiye İçin 20. Yüzyıl Dosyası-Kuşaklar Arası Çatışma ve Terör	02.02.2000
BARIŞ	Ercan Tura	Yunus Emre Bir Türk Klasığıdır.	16.02.2000
	Öner Çakar	Operatif Masonların İşaretleri	15.11.1999
	Ercan Tura	Yedinci Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu	29.11.1999
	Behçet Tonak	İnteret ve İnternet'te M.: 'luk	06.12.1999
DİKMEN	Cihat Çetinkaya	Kurtuluş Savaşı'nın Maddi Kaynakları	31.01.2000
	Cihangir GFener	Ahilik	21.02.2000
	Ahmet Evin	Avrupa Topluluğu ve İlişkilerimiz	02.12.1999
	Burhan Apaydın	Aydınlanma	16.12.1999
YILDIZ	Necmi Söker	Deprem ve Masonik Yardımlaşma	09.12.1999
	İsmail Atak	İsmaililer	23.12.1999
	Tanzer İşeri	Masonlukta Yardımlaşma ve Bağlılık	10.02.2000
ÇAKAYA	Haluk Necip Alatan	Mabedlerimiz ve Ankara	12.11.1999
	Ertekin Arasil	Çalışmada Basiret ve Başarının Temeli Demokrasi ve Hür Teşebbüstür	26.11.1999
	Yaşar Aysev	Türk M.: 'luğunun 90. Yılı	10.12.1999
	Metin Heper	Topluluğumuzda, Gerçek Sorumsuz ve Hakikatı Arayan Masonlar	28.01.2000
	Gündüz Gülşar	Doğada İçgüdü	11.02.2000
	İlker Kanlık	Tarihte Masonik İzler	25.02.2000
ARAYIŞ	Yaşar Aysev	Türk M.: 'luğunun 90. Yılı	16.11.1999
	Tuncay Uzunhan	Tolerans	18.01.2000
	Engin Bellisan	Atatürk Yolu	01.02.2000
	Haluk Gülek	Devam	15.02.2000
	Haluk Hangül	Şâkul	15.02.2000
ÜÇGÜL	Şahin Yenişehirlioğlu, Süleyman Başterzi	Postmodernizm ve Etik-Estetik	08.12.1999
	Doğan İncesulu, Mehmet Emil Karasu	M.: 'luğun Kökenleri	15.12.1999
	Hasan Köni	Avrupa Birliği Aday Üyeliği	26.01.2000
	Refik Çeltikçi	Masonik Mevzuat	09.02.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
AHİLER	Musa Yolak	I. D.: 'nin Düşündürdükleri	11.11.1999
	Metin Aytaç	Atatürk	11.11.1999
ÇAĞ	Tankut Ünal	Masonluk Tarihinde Osmanlı Dönemine İlişkin Bir Pencere	06.12.1999
	Mete Ataç	Çırac Sohbeti	20.12.1999
	Yaşar Aysev	90. Yıldönümü Ardından Türk M.: 'luğu	17.01.2000
	Necdet Ersoy	Yeni Yüzyılda M.: 'luk	07.02.2000
G. MİMARLARI EŞİTLİK	Hasan Kazanoğlu	Landmarklar	01.02.2000
	Atilla Kazancı	Atatürk'ün Ruhsal Yapısıyla Dış Dünya Arasındaki Etkileşimleri	09.11.1999
	Volkan Erkal	Hür M.: 'lukta Hakikati Arama Gereği	23.11.1999
ANKARA	Yaşar Aysev	Türk Masonluğu 90. Yaşında	03.12.1999
	Emin Gürol	Masonluğun Yazılı Olmayan Kuralları	21.01.2000
	Ali Ünal	M.: 'luğun Yazılı Olmayan Kuralları	21.01.2000
	Erhan Çağatay	Sayıların Gizemi	04.02.2000
YUNUS EMRE	Metin Köksal	Ruh-Tin-Can-Gönül	18.02.2000
	Reha İpek	Sibermetik	03.03.2000
	Eralp Özgen	Cumhuriyet Döneminde Eğitim Sistemimiz	27.12.1999
	Niyazi Erdoğan	2000 Yılına Girerken Türkiye'nin Ekonomik Durumu ve Geleceğe Bakış	24.01.2000
İLKE	Cemal Göncüoğlu	Deprem	24.12.1999
ATANUR	Mehmet Saltık	Hiram Efsanesi	17.01.2000
	Altay Cengizler	Marzini Hayatı ve Felsefesi	31.01.2000
	Okan Işın	Masonik Öğretimin Geleceği	21.02.2000
ERDEM	Güngör Öcal	Gönye ve Pergel	07.12.1999
	Yavuz Güven	Evren ve İnsan	04.01.2000
	Coşkun Özoğlu	Bilim ve Mesleğimiz	18.01.2000
	Kemal Turan	Semerkant	01.02.2000
DENGİ	Yaşar Aysev	Teklif-Tahrikat ve Rehberliğin Masonik Önemi	15.02.2000
	Ufuk Ergun	Geoteknik Mühendisliği Açısından Deprem	23.11.1999
	Haluk Alatan	Ankara ve Planlama	14.12.1999
	Zeki Sagay	İnsan Hakları	28.12.1999

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Orhan Dinç, Ahmet Sönmez, Nezih Özdemir	Masonluğa Doğru Yaş: 13-12	11.01.2000
	Ali Eşkinat	Dergi Sayfalarından "Türkiye Günlüğü"	25.01.2000
	Süleyman Baykal	Dergi Sayfalarından "Türkiye Günlüğü"	08.02.2000
DOĞAN GÜNEŞ	Faruk Tankut	M.:’luk ve Özgürlük	28.02.2000
	Özden İleri	Uyanık ve Dikkatli Olmak	28.02.2000
KUTUP YILDIZI	Hüseyin İngöl	Kültür Kavramı ve ATATÜRK	10.11.1999
	Metin Akiner	Hippocrates	26.01.2000
ÜÇNUR	Tuncay Kesim	Hatalarımı Görebilecek Gözler Edinmek İstiyorum	22.11.1999
	Haluk Bosut	Ludwig van Beethoven	13.12.1999
	Ahmet Bosut	M.:’lik Tabirler	24.01.2000
	Süreyya Baltan	1909 Sonrası ve Bölünme	14.02.2000
BAŞKENT	Hüseyin Ünal	Ülkü Mabedi Yapmak	22.11.1999
	Okan Işın	Kalp Sembolizması	06.12.1999
GÖKKUŞAĞI	Okan Işın	Spekülatif M.:’luktan Neler Öğrendim?	19.11.1999
	Yaşar Aysev	Türk M.:’luğu 90 Yaşında	03.12.1999
	Etem Sena Çınar	Mason Olmak	04.02.2000
HOŞGÖRÜ	Tamer Kalyoncu	Sevgi	01.12.1999
	Kadir Bulhaz	M.:’lukta Kalfa Derecesi	01.12.1999
	Hadi Özbay	Kuruluşundan Bugüne Kadar Hoşgörü	29.12.1999
	Selahattin Tümer	Masonluk Nedir?	05.01.2000
	Mehmet Yazıcıoğlu	Sevgi	19.01.2000
	Okan Atilla	İhtiras	19.01.2000
	Atalay Tarhan	Ahlak	02.02.2000
ANTALYA	Hayati Sevgen	M.:’lik Etiket	03.02.2000
	Mustafa Melikoğlu	Düşünce Odası ve Gözbağı Sembolizması	17.02.2000
	Erol Güntekin	II. Derecenin Sembolizması	17.02.2000
EKİN	Engin Bellisan	Atatürk Yolu	12.11.1999
	Ender Arkun	Aydınlığı Savunmak	26.11.1999
	Ali Padir	Adem ile Havva	14.12.1999
	Tuncay Kesim	Hatalarımı Görebilecek Gözler Edinmek İstiyorum	10.12.1999
	Ayhan Erol	Hürriyet Kavramı	01.02.2000
YÖRÜNGE	Onur Şengün	Landmarklar Üzerine Düşünceler	09.11.1999

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
PERGEL	Atilla Çatak	Ozelleştirme	22.02.2000
	İsmail Atak	Kabala	07.12.1999
	Cenk Yılmaz	M.:’luk ve İnanç	21.12.1999
	Nusretin Kılıç	M.:’lukta Güneş	18.01.2000
	Kemal Yünel	Ham Taşı Yontmak ve Yontulmak	04.01.2000
UYUM	Melekzat Öktem	Dış Dünyada M.: Kalabilmek	27.01.2000
	Timur Gürgan	Sevgi ve Empati	10.02.2000
GÜNEY YILDIZI	Turhan Çağatay	Mevlana	23.12.1999
	Timur Turhan	Kutsal Kitaplar	13.01.2000
	Sabri Yurdakul	Ruh Sağlığı ve Masonluk	18.02.2000
AND	Uğur Büğet	İdare	27.01.2000
	Haluk Günuğur	Masonik Tekamül	24.02.2000
ESKİŞEHİR	Mehmet Saltık	Hiram Efsanesi	02.12.1999
	Sabit Ağaoğlu	Mason Olabilmek	20.01.2000
	Yüksel Vardareli	Masonluk ve Adalet	03.02.2000
ÇINAR	Yuda Yürüm	Ateş, Su, Toprak	18.11.1999
	Yurdanur Sepkin	Türk Masonluğunun 90. Yılı	02.12.1999
	Alp Korkut Perçin	Sır	17.02.2000
EVRİM	Cemil Lalik	Çrak Üzerine Söyleşi	28.11.1999
PUSULA	Ali Padir	Çağdaşlaşmanın Neresindeyiz?	01.12.1999
	Cem Örgen	II. Milenyum’dan III. Milenyum’a Geçerken, Toplum ve Masonluk	15.12.1999
	Mete Ünal, Eftal Ceritoğlu	Kuşaklar Arası Çatışma ve Terör	02.02.2000
DEFNE	Eftal Ceritoğlu	M.:’luğa Adaptasyon	15.12.1999
	Ahmet Bilgin, Eftal Köklü	Türkiye İçin 20. Yüzyıl Dosyası -Kentleşmenin Nitelikleri-	05.01.2000
	Ender Ergun	K.:’lerim Beni Öyle Tanır	19.01.2000
BİLİM	Mete Ünal, Eftal Ceritoğlu	Türkiye İçin 20. Yüzyıl Dosyası -Kuşaklar Arası Çatışma ve Terör	02.02.2000
	Okan Işın	Atatürk	24.11.1999
	Nevzat Özel	Ahlak, Erdem ve M.:’luk	09.02.2000
ÖZGÜRLÜK	Halit Yıldırım	Değişim Evrenin Düzenidir	23.02.2000
	Volkan Erkal	İnisye Olmak	25.01.2000
	Necmi Söker	Eğer Operatif M.: Olsaydık	22.02.2000
MOZAİK	Yaşar Aysev	Türk M.:’luğunun 90. Yılı	26.11.1999
	Okan Işın	Ayna Sembolizması ve Yansımaları	24.12.1999
GÜNEŞ	Nuri Tunalı	M.:’ik Yemin	09.12.1999

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Taylan Yücetin	Mesleğimizin Yazılı Olmayan Kuralları	13.01.2000
	Necip Aziz Berksan	Tanıdığım Atatürk	27.01.2000
	Selçuk Akıltopu	M.:’lukta Emek	10.02.2000
İZMİR			
İZMİR	Tanju Koray	M.:’luğun Üçüncü Bin Yıla Uyum	16.12.1999
	Muharrem Erkekler	Kardeşlik Zinciri	23.12.1999
	Hakan İrtem	Önlük Takmaya Layık Olmak	23.12.1999
	Müeyyet Karaferyalı	Türk Masonluğunun Karşılaştığı Engellere Kısa Bir Bakış	13.01.2000
	Avram Ventura	Önce İnsan Olmak	27.01.2000
	Tacettin Ürkmen	Hakikatı Aramak	24.02.2000
NUR	Erhan Dökmen	İngiliz ve Alman M.:’luğu İzlenimlerim	23.11.1999
	Cem Güay	Deprem ve İnsan	04.01.2000
	Okan Işın	Hür M.:’luk 21. Yüzyıla Nasıl Bakıyor?	18.01.2000
PROMETHEE	Avram Sevinti	Geri Kalmış Ülkelerin Gelişmesi; Barış İçin Bir Umut	01.12.1999
	Remzi Sanver	M.:’luğun Değişmeyen ve Değişmeyecek Yapısı	15.12.1999
	Mustafa Besimzade	Zaman	12.01.2000
GÖNÜL	Hüseyin Gülay	Derecenin Kısa Sembolik Yorumu	03.12.1999
	Sinan Kancarcı	Kuvvet	23.12.1999
	İbrahim Temiz	Güzellik	23.12.1999
	Murat Çim	Paylaşmak İstediklerimiz	06.01.2000
	Eyüp Karaçoban	Sır Nedir?	20.01.2000
	Halil Bilgen	Denge	20.01.2000
	Hamdi Topçuoğlu	Vicdan	03.02.2000
	Haluk Kahyaoğlu	Verimlilik	17.02.2000
İRFAN	Üyep Sabri Uçan	İkinci Bin Yıla Bakış	13.12.1999
	Üzeyir Kırca	Üçüncü Bin Yıl Ufkumuz	24.01.2000
	Haluk Erkur	İnsan Haklarının Tanınmasında M.:’luğun Rolü	07.02.2000
	Tankut Karabacak	Vicdan Özgürlüğü	07.02.2000
	Burak Esentepe	Hamtaş	21.02.2000

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ÜMİT	Hilmi Eğilmez	Siyah-Beyaz	21.02.2000
	Enis Alpin Güneri	Antimasonik Akımlar	21.02.2000
	Nail Kubalı	Eski Ön Yargılar, Türkiye ve Avrupa Birliği	07.12.1999
	Davut Mayruk	Kal.: M.: 'un Toplumdaki Yeri	21.12.1999
	Sabri Yalım Üner	Kal.: Mu.: 'un Sahip Olması Gereken Edemler	21.12.1999
	Avram Ventura	Herkesi Sevmek Zorunda Değiliz	04.01.2000
	Davut Mayruk	Kal.: M.: 'un Toplumdaki Yeri	18.01.2000
EPHESUS	Sabri Yalım Üner	Kal.: M.: 'un Sahip Olması Gereken Edemler	18.01.2000
	Celil Layiktez	1856 Yılında İzmir'de Kurulan Gayri Muntazam Türkiye Büyük Locası	01.02.2000
	Ziya Akıncı	Hiram Üstad	15.02.2000
	Murat Savut	Batı, Müsbet İlimler Diyarı	08.11.1999
	Hayim Akyüz	3. Milenyuma Girerken	20.12.1999
	Süha Özaşkınlı	İnsanın Kopyalanması Olgusuna Bir Bakış	06.12.1999
	Mehmet Ali Bahit	Bilgi Çağı	03.01.2000
EYLEM	Gerson Algranati	M.: 'ik Sırdan Bahsedebilir miyiz?	03.01.2000
	Tamer Ayan	Locada Davranış ve Konuşma Etiketi	31.01.2000
	Hüseyin Dilek Akarlı	İkinci Bin Yılda Mesleğimiz	03.01.2000
	Metin Oyman	M.: 'ik Öğretide Teatral Anlatımın Önemi	17.01.2000
	Ali Kırğöz	M.: Olduktan Sonra Meslek Hayatıma Bir Bakış	31.01.2000
	Osman Sarioğlu	M.: Gözüyle İş Dünyasının Katılığı	31.01.2000
	Hasan Elidemir	Hakikatin Nuru	01.12.1999
MANİSA	Remzi Sanver	M.: 'luğun Değişmeyen ve Değişmeyecek Yapısı	15.12.1999
	Ahmet Mesut Palamut	Benliğe Hakimiyet	12.01.2000
	Muzaffer Günyeli	Kalfa Ayadanlıkları	26.01.2000
	Süreyya Sakıncı	Kaba Kuvvet Sevgi Tanımaz	26.01.2000
EGE	Cem Özakbaş,		
	Bülent Nayman, Aydoğ Aktepe,		
	Melikcan Taner	M.: 'luğu Var Eden Kavramlar	27.11.1999
	Yüksel Keskin, Türker Zorlubaş,		
	Levent Özbakkaloğlu	Karanlık Bir Dünyada Bilimin Işığı	11.11.1999

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Ahmet Kurtaran	Millennium Oncesinde Mahşerde Masonluk	09.12.1999
	Arif Keserman, Haldun Keskin, Yüksel Keskin	Rönesans ve Reform	23.12.1999
	Aktan Okan, Salih Sıtkı Sayıt, Şevket Uluseri	Rönesanstan Bilgi Çağına Toplum ve M.:luk	06.01.2000
	Levent Özbakkaloğlu, Cahit Ülkü	Hiram Efsanesi	12.01.2000
	Tamer Ayan, Melikcan Taner, Suat Recepoğulları	Spekülatif M.:luğun Oluşumu	20.01.2000
	Levent Özbakkaloğlu, Galip Galin, Rüştü Zeybek	İngiliz Toplumu ve M.:luk	03.02.2000
	Celil Layikteş, Avram Selaniko, Orhan Kam	Fransız Toplumu ve M.:luk	17.02.2000
IŞIN	Macit Toksoy	Başlangıçlar	08.11.1999
	Selim İmer	Beyaz Önlük, Beyaz Eldiven	22.11.1999
	Murad Saygın	Sır Saklama	22.11.1999
	Bülent Bayman	Dürüstlük	22.11.1999
	Gürhan Tümer, Hüsnü Erkan	22. Yüzyıla Bakış	03.01.2000
	Mustafa Kulaloğlu	Devam Yükümlülüğümüz	17.01.2000
BAŞARI	Levent Türkmüt	Masonik Yaklaşımla Kızılderi Felsefesi	29.11.1999
	Eyüp Sabri Uçan	İkinci Bin Yıla Bakış	13.12.1999
	Kenan Cankılıç	York Riti	27.12.1999
	Ahmet Alpaslan	Toplumsal Değişim Karşısında Bir Öğreti Olarak M.:luk	17.01.2000
	Ekrem Kayı	Mevlana ve Hoşgörü	17.01.2000
	Suat Büket	İnsanlarda Davranış Özellikleri ve Kişilik Oluşumu	24.01.2000
ÜÇSUTUN	Hıfzı Çıkkıç	M.:lik Disiplin	02.12.1999
	Tanju Koray	M.:luğun Üçüncü Bin Yıla Uyumu	16.12.1999
	Namık Küçükdemiral	Düşünceden Eyleme	30.12.1999
	Orhan Etemoğlu	Af	13.01.2000
	Yener Kayıtmaz	Hakikat	27.01.2000
	Serdar Çelik	M.:luğun Geleceği Hakkında Düşünceler	10.02.2000
KARŞIYAKA	Zemin Akdoru	Eğitimci Gözü ile; Öğretim ve Evrensel Eğitim	20.12.1999
	Alpay Ergun	Vitriol	17.01.2000
	Özkan Aras	Dinlemek	31.01.2000
BODRUM	Ünal Göktunca	Çırac Derecesine Bakış	11.11.1999
	Uğur Çanel	Masonlukta Mesleki Prensipler	25.11.1999

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
KORDON	Ibrahim Şengüler	Vicdan ve Bencillik	02.12.1999
	Tanju Koray	M.:luğun Üçüncü Bin Yıla Uyum	16.12.1999
	Gürkan Derelioğlu	Akıl ve Ayna	30.12.1999
	Ahmet Aksoylar	Ç.: Avadanlıkları	30.12.1999
	Mehmet Çelik	İkinci Derecenin Özü	13.01.2000
	Orhan Babayigit	M.: Olmayan Dostlara Neler Söyleyebilirim?	13.01.2000
	Hakan Özer	Landmarklar	27.01.2000
	Göksel Gülcen	Yeni Bin Yılda Küreselleşme ve İnsan	10.02.2000
	Remzi Sanver	M.:luğun Değişmeyen ve Değişmeyecek Yapısı	15.11.1999
	Levent Akyüz	Engel	17.11.1999
DOĞA	Utku Ateş	İp	17.11.1999
	Coşkun Top	Gözbağı	01.12.1999
	Vecdi Türsen	Sağlık ve Sağlıklı Yaşam	01.12.1999
	Numan Güneygil	Yaşamak Güzel Şey, Mutlu Olmak Daha Güzel, En Güzel M.: Olmaya Çalışarak Yaşamak	12.01.2000
	Selçuk Atalay	Vasiyetname	09.02.2000
	Yüksel Kazmirci	İntizam	23.02.2000
	Ergun Mete	M.:lukta Üçleme	23.11.1999
	Seymen Bilginer	Sevgi	04.01.2000
	Okan Işın	Hür M.:luk 21. Yüzyıla Nasıl Bakıyor?	18.01.2000
	Altan Ünsal	Masonluk ve Zaman	01.02.2000
TAN	Cengiz Özarı	Bozuk Düzendeki Eğitim ve İrdeleyen Bilinç	01.02.2000
	Sadun Koşay	İnsan Bağlamında Hak ve Özgürlük	09.12.1999
	Faik Koyuncu	Toplum Psikolojisi ve M.:luk	06.01.2000
	Egemen Tüzün	Geometri	20.01.2000
	Arıcan Sürel	Masonluk ve Kader	15.11.1999
	Muzaffer Ek	İnsan ve Masonik Davranış	29.11.1999
	Eyüp Sabri Uçan	İkinci Bin Yıla Bakış	13.12.1999
	Üner Birkan	Dante ve Tanrısal Komedi	27.12.1999
	Ata Bozoklar	Biçim ve İçerik	21.02.2000
	Hüseyin Dilek Akarlı	Yeni Yüzyılda Masonluğun Misyona Arayışı	
OCAK	Atilla Baysak	Önlük ve Eldiven	15.11.1999
ŞAKUL			
NOKTA			

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İMBAT	Hakan Demirmen	M.:’lik Değerlerimiz	29.11.1999
	Eyüp Sabri Uçan	İkinci Bin Yıla Bakış	13.12.1999
	Ahmet Okur	Ekonomik Büyüme Etiği	27.12.1999
	Taner Onat	Duygusal Zeka	24.01.2000
	Şadan Gökovalı	İzmir’in Şiiri	07.02.2000
	Suphi Varım	Toplumsal Gelişme Açısından Düşüce ve Eylem	16.11.1999
	Ergun Aybars	1909-1999 Türk ve M.:’luk Tarihinde Hata ve Doğruların İrdelenmesi	14.12.1999
	Hüseyin Avunduk	Bilgi Çağı ve M.:’luk	28.12.1999
	Ethem Duygulu	Algılama	11.01.2000
	Namık Onmuş	M.:’luk	25.01.2000
NİRENGİ	Osman Yalman	Açık Yürekli Olmak ve Gerçeklerden Korkmamak	25.11.1999
	Şenol Tutçu	Yeniden Doğmak	25.11.1999
	Haydar Akay	Arayış	06.01.2000
	Öner Gövsa	İnsan Doğası, Eksik Kişilikler ve Masonluk	20.01.2000
	Haldan Levent	Hitap	04.11.1999
AGORA	Fikret Özak	Sır Saklamak	18.11.1999
	Muzaffer Erk	İnsan, M.:’lik Davranış ve Kişilik	02.12.1999
	Tanju Koray	M.:’luğun Üçüncü Bin Yıla Uyumu	16.12.1999
	Halil Başbakkal	Lüblan’lı Filozof Halil Cibran’in Kişiliği ve Düşünceleri	27.01.2000
	Raşit Beşerler	Harici Alemde M.:’lar Arası Dayanışma Gereği, Yöntem ve Sınırları	15.11.1999
IŞIK	Ergun Aybars	1909-1999 Türk ve M.:’luk Tarihinde Hata ve Doğruların İrdelenmesi	14.12.1999
	Oktay Dikmen, Rifat Özacar, Sıtkı Şükürer, Tuncay Filiz, Alpaslan Mater, Murat Tuncay	2000 Yılın Tıpta, Bilimde, Felsefede, İnsan Haklarında, Müzikte ve Sanatta Küçük Dev Adımlar	27.12.1999
	Sıtkı Şükürer, Alpaslan Mater	Bin Yılın, Felsefede ve Müzikte Küçük Dev Adımları	11.01.2000
	Tuncay Filiz, Murat Tuncay	Bin Yılın, İnsan Hakları ve Sanatta Küçük Dev Adımları	24.01.2000

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİR TARİHİ	LOCASI	İNTİKAL TARİHİ
Talat Ercan Okutan	Tarsus 1946	27.02.1987	Sezgi	26.06.1998
David Gabay	İzmir 1912	29.06.1950	Promethee	24.12.1998
İrfan Yaşar Sun	Ankara 1931	25.02.1985	İnanış	24.06.1999
Sezai Kiper	Ceyhan 1947	07.03.1988	Atanur	21.07.1999
İlhan Baran	İstanbul 1923	04.02.1981	Ephesus	08.08.1999
Levent Ülker	Ankara 1958	11.10.1999	Sabah Yıldızı	21.10.1999
Münip Tarhan	Alaşehir 1927	22.10.1974	Tanyeri	24.10.1999
Semuhi Sonar	İstanbul 1911	10.02.1950	Pınar	24.10.1999
İrfan Güner	Zonguldak 1931	25.01.1983	Fazilet	01.11.1999
Cüneyt Eriş	İstanbul 1924	16.10.1967	Yakacık	11.11.1999
Hasan Basri Güder	Antalya 1931	19.06.1981	Ümit	16.11.1999
Agop Panosyan	İstanbul 1924	03.12.1963	Devrim	16.11.1999
Haluk Turgut	1947	19.03.1991	Vefa	17.11.1999
Tuncer Kodamanoğlu	Ulukışla 1935	03.06.1986	Özlem	19.11.1999
Faruk Yolak	Ankara 1937	05.12.1995	Erdem	21.11.1999
Sedat Özbalkan	İzmir 1926	03.11.1971	Ahenk	22.11.1999
Yavuz Tinin	İstanbul 1932	16.06.1980	Tesviye	26.12.1999
Zihni Ahmet Girgin	İstanbul 1950	24.05.1993	İdeal	29.12.1999
İsrael Geron	Edirne 1902	01.03.1961	Atlas	31.12.1999
Savaş Köker	Çanakkale 1944	22.05.1999	Geometri	04.01.2000
Ragıp Saguner	İstanbul 1915	22.03.1972	Erdem	07.01.2000
Ziya Kayahan	Hopa 1925	25.04.1978	Fazilet	08.01.2000
Aydın Şarman	Bursa 1932	18.04.1979	Atayolu	13.01.2000
Salih Erkan	Bitlis 1946	12.09.1984	Çağ	20.01.2000
Sabri Arslaner	Ankara 1926	08.12.1967	Üçgen	24.01.2000
Avni Özmen	İstanbul 1939	04.04.1978	Ülke	03.02.2000

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

**Eb.: Maş.: a intikal eden kardeşlerimize Ev.: in Ul.: Mi.:ndan sonsuz mağfiret
ve kederli ailelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.**

MİMAR SİNAN

Bulletin of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

ISSN 1301-2762

CONTENTS

- 7. Message From the Grand MasterŞahir Tolat AKEV
- 9. Atatürk and Nationalism..... Asım AKIN
- 14. Aïtes living in Masonry..... Abdurrahman ERGİNSOY
- 20. Transition from the Operative Masonry to the
Speculative Masonry..... Nezet SİRMAN
- 25. The Formation of Rites and their
Places in speculative Masonry..... Hazer AKIN
- 39. Dante Alighieri and Divine Comedy..... Üner BIRKAN
- 57. What is this Philosophy?..... Selar İREN
- 67. Ideal of Freedom in Masonry Namık OMAĞ
- 71. The Beginning Raşid TEMEL
- 76. The Lodge Services,
its Importance and the result Şinasi AFACAN
- 93. News from Lodges Mimar SİNAN
- 112. Obituaries Mimar SİNAN

Adress : 25, Nuruziya Sakağı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 2000

NO : 115